

TULEVAISUUSLINJA

– SDP:N VAALITAVOITTEITA
JA MUUTOKSEN SUUNTA 2030

TULEVAISUUSLINJA
SDP:N VAALITAVOITTEITA
JA MUUTOKSEN SUUNTA 2030

SISÄLLYS

Tulevaisuuslinja: tie kohti vuotta 2030 alkaa keväällä 2019 6

1. YHTEISTYÖN MAAILMA 8

- 1.1. Monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen ja YK:n uudistaminen 10
- 1.2. Globaalitalous hallintaan 11
- 1.3. Kehitysyhteistyö globaalien ratkaisujen keskiössä 13
- 1.4. Kestävään pakolais- ja turvapaikkapolitiikkaan 14
- 1.5. Suomi turvallisuutta rakentamassa 17
- 1.6. Pohjoismaisen yhteiskuntamallin yhdistämä kansainyhteisö 19
- 1.7. Ihmisten Eurooppa 20

2. EKOLOGISESTI KESTÄVÄLLE TIELLE 24

- 2.1. Polku kestävään ilmastonmuutoksen torjuntaan 26
- 2.2. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen 30
- 2.3. Kiertotalous ja eettinen kuluttaminen tukevat toisiaan 33
- 2.4. Kohti kestävää ruuantuotantoa 35

3. OSAAMISPOLKU JA REILU TYÖELÄMÄ 39

- 3.1. Kohti maksutonta varhaiskasvatusta 40
- 3.2. Suomalainen Islannin malli 42
- 3.3. Ehkäistään nuorten syrjäytymistä oppivelvollisuutta pidentämällä 43
- 3.4. Nyt on tieteen ja tutkimuksen aika 45
- 3.5. Toimivampi korkeakoulutus 47
- 3.6. Ihmislähtöinen jatkuvan oppimisen uudistus 49
- 3.7. Reilu työelämä 51
- 3.8. Aidosti aktiiviseen työvoimapolitiikkaan 55

4. OIKEUDENMUKAINEN JA TURVALLINEN YHTEISKUNTA 59

- 4.1. Kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen 60
- 4.2. Merkityksellinen kulttuuri 62
- 4.3. Turvallinen oikeusvaltio 63
- 4.4. Aktiivista kotouttamista 65
- 4.5. Yhdenvertaisuuden vahvistaminen ja ihmisoikeuksien edistäminen 67

5. PIDETÄÄN KAIKKI MUKANA 73

- 5.1. Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä talouspolitiikka 74
- 5.2. Kestävään ja ennakoitavaan verotukseen 78
- 5.3. Pienituloisten aseman parantaminen 83
- 5.4. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen 87
- 5.5. Sosiaaliturvaa uudistetaan yleisturvamallin pohjalta 92
- 5.6. Tasa-arvoisemmat ja joustavat perhevapaat 95

6. SUOMEN KASVUN MOOTTORIT 98

- 6.1. Kasvun elinkeinopolitiikka 100
- 6.2. Tutkimuksen, kehityksen ja innovaatiotoiminnan polku vuoteen 2030 101
- 6.3. Kestävän kasvun liikennepolitiikka 104
- 6.4. Kumppanuuteen perustuva kaupunkipolitiikka 107
- 6.5. Elinvoimaisuutta aluepolitiikalla 111
- 6.6. Vähähiilisempään energiapolitiikkaan 112

TULEVAISUUSLINJA: TIE KOHTI VUOTTA 2030 ALKAA KEVÄÄLLÄ 2019

NÄISSÄ VAALEISSA PÄÄTÄMME YHDESSÄ SUOMEN SUUNNAN

Tänään tehtävillä päätöksillä vaikutetaan siihen, millaiseksi tulevaisuus rakentuu.

Sosialidemokraatit ovat valmiina vastaamaan lähivuosikymmenen suurimpiin haasteisiin, joita ovat muiden muassa työn murros, alueellinen rakennemuutos, ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä globaali eriarvoisuus. Nämä kaikki edellä kuvatut ilmiöt ovat läsnä arjessamme jo nyt, ja niiden vaikutukset voimistuvat 2020-luvulla.

Tulevissa vaaleissa on kysyttävä, onko politiikalla ja puolueilla visiota ja näkymää tulevaan vai heittäydymmekö ajopuuksi ajan virtaan ottaen vastaan murroksen haasteet valmistautumattomina? Me sosialidemokraatit olemme valinneet ensimmäisen vaihtoehdon. Eriarvoisuuden vähentäminen, hyvinvoinnin kasvattaminen sekä oikeudenmukaisuus ovat tavoitteita joiden varaan SDP:n visio nojaa.

Suomesta ja tulevasta kehityksestä käytävää keskustelua hallitsee tällä hetkellä vaihtoehdottomuuspuhe. Tässä tulevaisuudenkuvassa ihmisten ja yhteiskunnan on aina vain pakko sopeutua ulkoapäin tulevaan muutokseen. Siinä tulevaisuudenkuvassa olemme kuin lastu laineilla: vailla suuntaa, vailla omaa tahtoa.

Vaihtoehdottomuuspuheessa politiikan sanastoa hallitsevat uudissanat. Leikkauksista on tullut uudistuksia. Hyvinvointivaltion toimintaedellytysten heikentämisestä on tullut hyvinvointivaltion pelastamista. Vaihtoehdottomuusteot puolestaan ovat jakamassa

suomalaisia eri leireihin; niihin, joilla menee hyvin ja niihin, jotka ovat tippuneet kyydistä. Tässä vaihtoehdottomassa tulevaisuudenkuvassa suomalainen hyvinvointivaltio on vanhanaikainen ja kallis. Suomen menestystekijöistä – tasa-arvosta, pienistä tuloeroista sekä korkeasta hyvinvoinnin tasosta – on tullut rasitteita. Tällaisessa maailmassa ei ole koskaan varaa tehdä tulevaisuusinvestointeja, sillä kulman takana odottaa uusi kriisi, johon pitää varautua. Tällaisessa Suomessa ei olisi koskaan uskallettu lähteä rakentamaan peruskoulua tai tehdä muita ihmisten elämään pitkällä aikavälillä vaikuttavia parannuksia. Ja mikä pahinta, tällaisessa Suomessa ei uskalleta haaveilla tai unelmoida.

Sosialidemokraattien tulevaisuutta hallitsee toivo. Siinä tulevaisuudessa voimme itse vaikuttaa huomiseen tekemillämme päätöksillä ja valinnoilla. Muutosta on mahdollista ohjata ja tehdä se kestäväällä tavalla. Luottamus on tärkein muutoksen mahdollistaja. Tämä tarkoittaa luottamusta toisiin ihmisiin, luottamusta yhteiskunnan rakenteisiin ja ennen kaikkea yksilön luottamusta ja uskoa tulevaan. Suomi on aina ennenkin kyennyt uudistumaan, mutta se on tehty yhdessä sopimalla.

Sosialidemokraatit haluavat palauttaa luottamuksen yhteiseen asioiden valmisteluun. Päätöksiä tulee tehdä tutkitun tiedon pohjalta. Suomen vahvuus on ollut siinä, että eri puolueet ovat pystyneet tekemään parlamentaarisesti työtä yli vaalikausien isojen uudistusten aikaansaamiseksi. Tuon luottamuksen sosialidemokraatit haluavat Suomeen palauttaa.

Hyvinvointivaltio on ollut menestystarina niin hyvinvoinnin kuin talouden mittareilla mitattuna. Talous kukoistaa, kun yhteiskunta investoi kasvun edellytyksiin. Korkeatasoinen koulutus ja laadukkaat julkiset palvelut tuottavat hyvinvointia luovaa liiketoimintaa, osaavaa työvoimaa, vakaat oikeudelliset ja institutionaaliset puitteet sekä tehokkaasti toimivan infrastruktuurin.

Yhteiskunnan perusrakenteet tarjoavat ihmisille niin vapautta, terveyttä, hoivaa kuin turvallisuutta. Tulevaisuuden Suomi voidaan rakentaa tälle vankalle perustalle. SDP:n ta-

voitteena on tehdä Suomesta sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä yhteiskunta vuoteen 2030 mennessä. Seuraavan vaalikauden aikana otamme uusia askeleita tämän tavoitteen toteuttamiseksi.

Sosiaalisesti oikeudenmukainen yhteiskunta pyrkii lievittämään muutosten äärimmäisiä seurauksia. Siitä on kyse, kun sanomme, että kasvu kuuluu kaikille. Se tarkoittaa sitä, että muutoksen keskellä lupaamme pitää toisittamme huolta ja rakentaa parempaa huomista yhdessä. Meillä taitaa olla sama suunta. Tie kohti vuotta 2030 alkaa keväällä 2019.

Tässä vaaliohjelmassa esittelemme ratkaisuja paremman huomisen rakentamiseen. Taustalla on ajatus ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä taloudesta. Toimiva hyvinvointivaltio, koulutus, julkiset palvelut ja TKI-investoinnit ovat taloudellisen menestyksen perusta. Siksi tarvitsemme tulevaisuusinvestointeja, jotka vahvistavat talouden ja työllisyyden kasvun edellytyksiä sekä julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Tavoitteena on vakaa julkinen talous, ja uudistukset tehdään sen mahdollistamissa rajoissa.

Kestävä yhteiskunta koostuu tasapainoisesta kehityksestä. Siksi olemme arvioineet esittämämme ratkaisuja kolmen näkökulman kautta:

Työtä ja kasvua. Nostetaan edelleen työllisyysastetta tulevilla vaalikaudella ja taataan vakaa taloudellinen kasvu.

Ekologisesti kestävä kehitys. Suomi rakentaa uskottavan polun Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteessa pysymiseksi. Suomi hoitaa oman osuutensa ja auttaa osaaamisellaan myös muita maita tavoitteidensa saavuttamisessa. Luonnon monimuotoisuutta suojellaan.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Vähennetään köyhyyttä ja ihmisten välisiä terveys- ja hyvinvointieroja. Pidetään kaikki mukana yhteiskunnassa. Naisten ja miesten välisiä perusteettomia palkkaeroja vähennetään ja edistetään työelämän tasa-arvoa. Hallituksen toimet arvioidaan myös tasa-arvonäkökulmasta ja sukupuolivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valtion budjettiesityksiin

1. YHTEISTYÖN MAAILMA

Maailma siirtyy 2020-luvulle tilanteessa, jossa tulevaisuutta leimaa epävarmuus ja ennakoimattomuus. Monenkeskisen yhteistyön organisaatiot, kuten YK ja WTO, ovat heikentyneet valtioiden keskinäisen epäluottamuksen lisääntyessä. Taloudessa pyritään pikemminkin oman tuotannon suojaamiseen ja protektionismiin kuin kaupankäynnin edistämiseen.

Sosiaalinen kestäättömyys näkyy eriarvoisuuden maailmanlaajuisena kasvuna. Oxfamin laskelman mukaan kahdeksan rikkainta ihmistä maailmassa omistaa yhtä paljon varallisuutta kuin varattomin puolikas koko maapallon väestöstä eli 3,7 miljardia ihmistä. Työpaikat ovat kadonneet monen kotiseudulta, oma talous ei ole kehittynyt suotuisasti ja vastaavasti joku muu on kerännyt kasvun hedelmät. Tästä kokemuksesta kumpuavasta toivottomuudesta ja epäoikeudenmukaisuuden kokemuksesta saavat käyttövoimansa

populistiset liikkeet, jotka lupaavat monimutkaisiin ongelmiin helppoja ratkaisuja.

Kestämätön kehitys on kärjistävä uhka turvallisuudelle. Syyriassa, Irakissa ja Jemenissä vuosia jatkuneet konfliktit ja epävakaus pakottavat ihmiset lähtemään kodeistaan. Vaikka käynnissä olevat sodat ja konfliktit saataisiin välittömästi loppumaan, ilmastonmuutos tulee lisäämään muuttopaineita ja pakolaisuutta monin tavoin. Maailmanpankin arvioiden mukaan ilmaston muutos ajaa liikkeelle 140 miljoonaa pakolaista vuoteen 2050 mennessä.

SDP:n tavoitteena on edistää nopeaa ja kokonaisvaltaista siirtymistä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväan kehitykseen niin Suomessa kuin maailmanlaajuisesti. Tässä työssä YK:n kestäväan kehityksen Agenda 2030 viitoittaa tietä. Keskinäisriippuvuuksien maailmassa tavoit-

teita ei saavuteta kuitenkaan yksin, vaan sääntöperusteinen järjestelmä, sitoutuminen kansainväliseen yhteistyöhön ja yhteisesti laadittuihin sopimuksiin, on tie kestäväan tulevaisuuteen.

Tarvitsemme määrätietoista toimintaa globaalihallintaa vahvistavien aloitteiden ja uudistusten eteenpäinviemiseksi. Tämä toimintalinja sisältää suunnitelmallista sitoutumista sellaisiin prosesseihin, joilla rakennetaan luottamusta ja dialogin edellytyksiä eri aloilla osapuolten kesken vastakkainasettelun ja jännitteiden hälventämiseksi. Se tarkoittaa tukea YK:n uudistusprosessille. Tarvitaan EU:n globaalia johtajuutta muun muassa kestäväan kehityksen agendan ja Pariisin ilmastopöimöksen turvaamiseksi ja toimeenpanon edistämiseksi.

Aikana, jolloin monenkeskistä ja sääntöpohjaista keskinäiseen luottamukseen perustuvaa

kansainvälistä yhteistyöjärjestelmää vastaan toimitaan useista suunnista, on tärkeää, että Suomi toimii aktiivisesti sen puolustamiseksi ja vahvistamiseksi. Monenkeskisen yhteistyön ja keskinäiseen luottamukseen perustuvan maailman rakentamisessa Suomen ei pidä olla sivustakatsoja, vaan aktiivinen toimija.

Tulevalla vuosikymmenellä Suomen ja EU:n tulee tiivistää kumppanuuttaan ja yhteistyötään erityisesti Afrikan kanssa. Perinteinen kehitysapu ei riitä saattamaan Afrikan valtioiden tulevaisuutta vakaalle pohjalle, vaan tarvitaan kokonaisvaltaista, yhteiskuntien sosiaalisen ulottuvuuden ja demokratiakehityksen huomioivaa tukea. Suomen tulee laatia ohjelma, joka kehityspolitiikan ohella kattaa kauppa- ja investointi-, ilmasto-, ihmisoikeus- sekä pakolais- ja maahanmuuttopolitiikan. Konfliktien ennaltaehkäisy ja kriisinhallinta edellyttävät tehokasta yhteistyötä kaikkien apua tarjoavien globaalien tahojen välillä.

1.1. Monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen ja YK:n uudistaminen

Oikeudenmukainen kansainvälinen yhteistyö ja vastuunjako toimii ainoastaan yhteisesti sovittujen sääntöjen ja normien pohjalta. SDP pyrkii oikeudenmukaiseen globaalipolitiikkaan vahvistamalla sääntöpohjaista järjestelmää ja tukemalla luottamusta rakentavia toimia sen ylläpitämiseksi. YK on nyt ja tulevaisuudessa monenkeskisen järjestelmän perusta, jonka puitteissa luodut laaja-alaisesti vaikuttavat kansainväliset sopimukset suojelevat ihmisoikeuksia ja ympäristöä sekä hillitsevät asevarustelua.

YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda2030 muodostaa yhdessä Pariisin ilmastopimuksen kanssa työkalun yhteisten haasteiden selättämiseen, mutta se edellyttää valtioilta sitoutumista kansainvälisten sopimusten toteuttamiseen ja riittävän rahoituspohjan turvaamista. Myös EU:n globaali johtajuus on avainasemassa kestävän kehityksen agendan ja Pariisin ilmastopimuksen toimeenpanon edistämässä, muun muassa kehittämällä EU-alueen yhteisiä verkäytäntöjä sekä yrityksiä säänteleviä vastuullisuusperiaatteita.

Kestävän kehityksen Agenda 2030 uhkaa kuitenkin jäädä toteutumatta asetetussa aikataulussa, elleivät Suomi ja muut maat osoita 0,7 prosenttia BKT:stä kehitysyhteistyöhön.

Suomen tulee tukea YK:n pääsihteerin aloittamaa YK:n laaja-alaista hallintoa, rauhaa ja turvallisuutta sekä kehityssektoria koskevaa uudistusprosessia. Painopiste on siirrettävä konfliktien ennaltaehkäisyyn ja kestävän kehityksen agendan tehokkaaseen ja vaikuttavaan toimeenpanoon. Tämä edellyttää rauhan ja turvallisuuden, kehityksen ja ihmisoikeuksien linkittämistä yhä tiiviim-

mäksi ja johdonmukaisemmaksi kokonaisuudeksi.

Turvallisuusneuvoston asemaa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden takaajana tulee vahvistaa toimintatapoja uudistamalla. SDP kannattaa YK:n turvallisuusneuvoston uudistamista edustavuuden ja legitimitietin lisäämiseksi siten, että neuvostoa laajennetaan sekä uusilla pysyvillä että vaihtuvilla jäsenillä ilman veto-oikeuksia. Tavoitteena on veto-oikeuden käytön rajaaminen ja pitkällä tähtäimellä myös nykyisistä veto-oikeuksista luopuminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi on pyrittävä entistä aktiivisempaan yhteistyöhön Pohjoismaiden ja muiden saman mielisten maaryhmittymien kanssa. Turvallisuuspolitiikka ei voi olla sisänpäin käpertyvää varautumista, vaan sen tulee olla kriisien ja konfliktien ratkaisuun ja ennaltaehkäisyyn sekä joukkotuhoaseiden hävittämiseen ja aseriisunnan edistämiseen suuntautuvaa aktiivista vaikuttamista.

Suomi ja Euroopan unioni ovat olleet kansainvälisen rikostuomioistuimen ICC:n vahvoja tukijoita alusta alkaen. Ihmisoikeuksien ja demokratian sekä oikeusvaltion periaatteiden vahvistaminen ovat avainasemassa kestävien kehitystulosten saavuttamisessa. ICC tarjoaa turvaa rikosten uhreille ja yhteisöille polun oikeuden toteutumiseen ja eheytymiseen. ICC:llä on SDP:n tuki sen vaativassa tehtävässä maailmanlaajuisen oikeuden valvojana.

Valtioiden lisäksi yritysmaailma ja kansalaiset ovat tärkeitä kumppaneita maailman haasteiden ratkaisemisessa ja uhkien torjumisessa. Tämä edellyttää poliittisen vuoropuhelun vahvistamista ja mm. YK:n parlamentaarisen ulottuvuuden kehittämistä yhteistyössä Parlamenttien välisen liiton kanssa. YK:n tulee

parantaa kansalaisten ja parlamenttien osallistumisen mekanismeja osana järjestön uudistusta. Tavoitteena on, että hallitustenvälisten neuvottelujen kautta luotaisiin YK:lle uusi parlamentaarisen ulottuvuus ja vahvistettaisiin kansalaisyhteiskunnan osallistumista vuoteen 2020 mennessä.

Suomen julkinen ilmatorahointu on menneellä hallituskaudella jyrkästi pudonnut kehitysyhteistyömäärärahojen dramaattisten

leikkausten seurauksena. Suomen on ilmatorahointuksessaan palattava edellisen hallituskauden aikana luodulle kasvu-uralle. Suomen on lisättävä merkittävästi budjettirahotteista ilmatorahointustaan osana kehitysyhteistyömäärärahojen uutta kasvua ja vahvistettava erityisesti rahoitustaan ilmastopimukun alaisille ilmatorahastoille. Ilmatorahointu voidaan täydentää ja vahvistaa myös yksityisten ilmastoinvestointien lisäämiseen soveltuvilla uusilla rahoitusinstrumenteilla.

TAVOITTEET:

- 1)** Suomen tulee osallistua aktiivisesti kansainvälisten sitoumusten toimeenpanoon sekä tukea sääntöperusteisen järjestelmän vakautta ja legitimizeettiä. Oikeudenmukainen globaali hallinta toteutuu vain, jos valtiot toimivat yhteisten sääntöjen ja normien pohjalta.
- 2)** SDP:n tavoitteena on YK:n uudistaminen ja painopisteen siirto konfliktien ennaltaehkäisyyn ja kestävän kehityksen toimeenpanoon.
- 3)** Suomen ilmatorahointu lisää ja varmistetaan, että Suomen politiikka edistää johdonmukaisesti ilmastollisesti ja ympäristöllisesti kestävää kehitystä.

Monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen ja YK:n uudistaminen

Työtä ja kasvua: Toimivat sääntöperusteiset foorumit mahdollistavat kestävän kasvun.

Ekologisesti kestävää kehitystä: YK:n uudistaminen parantaa kansainvälisiä edellytyksiä vastata ilmastomuutokseen ja muihin ekologisiin globaaleihin haasteisiin.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Toimivat sääntöperusteiset foorumit mahdollistavat sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisääntymisen globaalisti.

Tutustu SDP:n globalisaatio-ohjelmaan: www.sdp.fi/fi/globalisaatio/

1.2. Globaalitalous hallintaan

Nykyinen epävakaa ja kriisejä aiheuttava globaali talousjärjestelmä on saatettava vakautta, tehokkuutta, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistäväksi.

Kansainvälinen veronkierto ja verokilpailu ovat yksi globaalien talouden suurimpia ongelmia. SDP vaatii globaaleja toimia ihmiso-

keuksien puolesta ja harmaan talouden torjumiseksi. Verovälttely vääristää kilpailua ja kehitystä luonnostaan vahvoilla olevien monopolien ja monopolien lähdemaiden eduksi. Kehittyviä maita köyhdyttävä verovälttely ei lopu, ellei rahavirtoja veroparatiiseihin saada tukituksi. Kehittyvien maiden yhteiskunnallisen kehityksen kannalta keskeistä on mai-

den oman veronkantokyvyn vahvistaminen. Veroparatiisien toiminnan kitkeminen tuo kipeästi kaivattuja varoja, joita myös kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen tarvitsee. On kaikkien etu torjua verovälteilyä ja vilpillisiä siirtohinnoitteluita mahdollisimman tehokkaasti.

Tasapuolisilla pelisäännöillä toimiva kaupan käynti tuo vaurautta ja hyvinvointia. Kaupan tarkoituksettomien esteiden purku on tärkeää, mutta kaupan vapauttaminen ei saa estää kehittyvien maiden omaa teollisuutta tai muita tuotantoaloja kehittymästä. Kaupan kansainvälisessä sääntelyssä on huomioitava köyhempien maiden tarpeet ja niiden oikeudet suojella omaa paikallista tuotantoa harkintansa mukaan. Monenkeskisten investointisopimusten uudistamisen keskeisenä ohjenuorana tulee olla demokratian vahvistaminen ja yksityisten investointien ohjaaminen tukemaan kestävä kehitystä.

Yrityksillä on vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia ja valtioilla on velvollisuus edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Valtioiden on suojeltava ihmisiä yritystoiminnan heille aiheuttamista terveydellisistä, sosiaalisista tai taloudellisista seurauksista. Näiden YK:n ihmisoikeusneuvostossa hyväksytyjen periaatteiden tulee ohjata yritysten toimintaa kansainvälisesti. Suomen tulee edistää yritysvastuun huolellisuusvelvoitetta YK:ssa ja EU:ssa.

SDP ajaa Suomeen ihmisoikeuksia vahvistavaa yritysvastuulakia. Yritysvastuulla pyritään siihen, että Suomessa tuotteitaan myyvien yritysten tuotantoketjussa kunnioitetaan ihmisoikeuksia globaalisti. Työntekijöiden oikeuksien lisäksi tämä tukee suomalaisen työn kilpailukykyä ja yhtenäistää toimintaympäristöä Suomen ja työoloja polkevien maiden välillä. Suomen tulee olla etujoukoissa mukana kehittämässä yritysvastuuta koskevaa ja huolellisuusvelvoitteen ympärille rakennettavaa sääntelyä.

TAVOITTEET:

- 1) Suomeen tulee säätää yrityksille kunnianhimoinen ihmisoikeuksia vahvistava huolellisuusvelvoitelaki ja kehittää yritysvastuuta koskevaa sääntelyä kansainvälisesti.
- 2) Suomi on aktiivinen globaali toimija verojen välttelyn ja verokeidastoiminnan kitkemisessä. Maakohtainen veroraportointi tekee veronmaksun läpinäkyvämmäksi. Kansainvälisen yritysverotuksen perusrakenteita tulee kehittää ja muuttaa Euroopan komission yhteisen yhdistetyn yritysveropohjan suuntaan (CCCTB). Kehittyvät maat tulee ottaa mukaan verokeidasvilppiä hillitsevään OECD:n CRS-standardin mukaiseen tilitietojenvaihtoon.

Globaalitalous hallintaan

Työtä ja kasvu: Globaalit pelisäännöt luovat tasa-arvoiset edellytykset talouskasvulle.

Ekologisesti kestävä kehitys: Yritysvastuun sääntely sisältää myös velvoitteen huolehtia ympäristöstä.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Yritysvastuu edistää työehtojen toteutumista globaalisti.

Tutustu SDP:n globalisaatio-ohjelmaan: www.sdp.fi/fi/globalisaatio/

1.3. Kehitysyhteistyö globaalien ratkaisujen keskiössä

Suomen on SDP:n mielestä vahvistettava kehitysyhteistyötä tulevilla vaalikaudella. Agenda 2030 antaa yleiset puitteet kansainväliselle ja myös Suomen kehityspolitiikalle. Se asettaa tavoitteita ja vastuuta kaikille maille. Keskeinen edellytys tulokselliselle kehityspolitiikalle on eri politiikanalojen vaalikaudet ylittävä johdonmukaisuus, pitkäjänteisyys, jatkuvuus ja ennakoitavuus.

Suomen tulee laatia uskottava suunnitelma kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseksi 0,7 % bruttokansantulosta vuoteen 2030 mennessä. Suunnitelmassa linjataan myös kehityspolitiikan keskeiset sisällölliset tavoitteet ja painopisteet.

Afrikan väkiluvun ennustetaan kaksinkertaistuvan 2,4 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Jo tällä hetkellä merkittävä osa afrikkalaisista on alle 30-vuotiaita nuoria etsimässä omaa paikkaa maailmassa. Väestönkasvu asettaa isot haasteet Afrikan valtioille. Uusia työpaikkoja pitäisi kyetä luomaan kasvavan väestön tahdissa. Työttömyys ja osattomuus ruokkivat levottomuutta. Samalla ilmastonmuutos koettelee rajusti monia Afrikan maita, vähentäen satoja ja heikentäen maaseudun asukkaiden elinkeinoja.

SDP nostaa Afrikan keskeiseksi kehitysyhteistyön kohdemaanosaksi ja edistää parempaa koordinaatiota Euroopan Unionin ja sen jäsenmaiden kehitysyhteistyötoimintaa vaikuttavuuden lisäämiseksi. Kestävän kehityksen polun; demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltiokehityksen vahvistaminen Afrikassa on tärkeä, globaalien mittaluokan tavoite.

Suomen vähiten kehittyneille maille kohdennetun tuen nostaminen nopeasti vähintään 0,2 prosenttiin BKT:stä on keskeinen

keino Afrikan kehityksen tukemiseksi ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamiseksi.

Suomen ja EU:n tulee tukea demokratian juurtumista ja tasa-arvon vahvistamista panostamalla hauraisissa maissa erityisesti kehityspolitiikan sosiaaliseen ulottuvuuteen. Perusturvasta huolehtiminen, koulutustason nosto ja työpaikkojen synnyttäminen on nähtävä tekoina niin yksittäisen ihmisen, kuin koko yhteiskunnan vakauttamisen puolesta. Kestävä kehitys tarvitsee naisten, nuorten ja vähemmistöjen poliittista osallistumista. Suomen vahva monitoimijuuteen ja osallisuuteen perustuva toimintakulttuuri sekä kansainvälisesti korkea koulutuspoliittinen osaaminen tarjoaa tähän työhön hyvät lähtökohdat.

SDP:lle on tärkeää vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia myös kehityspolitiikassa. Naisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen koulutuksen, osallistamisen sekä toimeentulon tukemisen kautta on edellytys hauraiden yhteiskuntien vakauttamisessa. Se on myös keskeinen elementti väestönkasvun hillitsemisessä. Yli hallituskausien ulottuvaa pitkäjänteistä työtä tulee jatkaa rahoituksen sukupuolisensitiivisyyden lisäämiseksi siten, että EU:n tavoitteiden mukaisesti 85 % kaikista uusista ohjelmista täyttää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävät tavoitteet.

SDP on huolissaan kansalaisyhteiskunnan tilan kapenemisesta ja toimintaedellytysten heikkenemisestä niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Järjestötoiminta tarjoaa kansalaisille mahdollisuuden ulkopoliittiseen vaikuttamiseen, mutta se on myös avainasemassa kansalaisten yhteisöllisyyden edistämässä ja entistä avaramman maailmankuvan rakentamisessa.

Viime vuosien kehitysyhteistyörahoitukseen tehdyt leikkaukset ja rahoituksen muuttaminen vuosittain haettavaksi on vaikeuttanut järjestöjen pitkäjänteistä työtä, sekä ohjannut kehitysyhteistyön painotuksia lyhytaikaisiin, nopeita tuotoksia tuottaviin hankkeisiin. Kansalaisjärjestöjen asiantuntemus ja kansainväliset ruohjuuritaso-

verkostot ovat kuitenkin usein sellaisia, jota valtionhallinnolta ei löydy, siksi järjestöjen kehitysyhteistyötukea on nostettava 15 prosenttiin määrärahoista. Pitämällä huolta järjestöjen ja vapaaehtoistyön toimintaedellytyksistä ja autonomiasta tuetaan samalla myös kumppanijärjestöjä kehittyvissä maissa.

TAVOITTEET:

- 1)** Kehitysyhteistyössä panoksia on lisättävä sosiaalisen ulottuvuuden, koulutustason nostoon, työmarkkinoiden kehittämiseen ja tasa-arvon edistämiseen, jotka ovat tehokkaita keinoja eriarvoisuuden ja konfliktien purkamisessa. Erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksia on vahvistettava.
- 2)** Kehitysyhteistyörahoituksen taso nostetaan vuoteen 2030 mennessä 0,7% bruttokansantulosta. Tämä toteutetaan vaalikaudet ylittävällä sitoutumisella ja pidemmän aikavälin parlamentaarisella sopimuksella.
- 3)** Suomen vähiten kehittyneille maille kohdennettu tuki on nostettava nopeasti vähintään 0,2 prosenttiin BKT:stä, sillä se on keskeinen keino Afrikan kehityksen tukemiseksi ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamiseksi.

Kehitysyhteistyö globaalien ratkaisujen keskiössä

Työtä ja kasvua: Kehitysyhteistyö luo vakautta, osaamista ja välillisesti työtä.

Ekologisesti kestävä kehitys: Tavoitteena on resurssiviisaus ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Kehitysavun myöntämisen taustalla tulee olla demokratian, oikeusvaltion ja sananvapauden edistäminen kohdemaissa. Naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen on Suomen kehitysavun painopiste.

Tutustu SDP:n globalisaatio-ohjelmaan: www.sdp.fi/globalisaatio/

1.4. Kestävään pakolais- ja turvapaikkapolitiikkaan

Pakolaisten määrä koko maailmassa on kasvanut. Pakolaisuus johtuu erityisesti valtioiden sisäisistä konflikteista. Suuri enemmistö kansainvälisistä pakolaisista on kehittyvissä maissa ja konfliktimaiden lähialueilla. Pakolaisuuden juurisyihin on vaikutettava glo-

baalisti ja lähtömaissa, ja pakolaisten auttamisessa on panostettava niihin maihin, joissa pakolaisten enemmistö on. Kestämättömät elinolosuhteet, toimeentulon puute, turvallisuus ja väkivallan uhka ajavat ihmisiä liikkeelle.

Oikeus suojeluun on perustavaa laatua oleva ihmisoikeus ja se on myönnettävä sitä tarvitseville. SDP:lle ihmisarvo on jakamaton ja hädässä olevia ihmisiä on autettava. Ilmastomuutos nousee tulevaisuudessa aseellisen konfliktin vaaran rinnalle merkittäväksi pakolaisuuden juurisyysiksi. SDP:n mielestä tämä tulee huomioida kansainvälisesti ja Suomessa pakolaisia koskevia sopimuksia soveltavassa pakolais- ja turvapaikkapolitiikassa. Koska apua tarvitsevia on paljon, on erityisen tärkeää, että auttamisen järjestelmä toimii sujuvasti ja ihmisten oikeusturvaa kunnioittaen.

SDP on sitoutunut YK:n pakolaissopimuksen noudattamiseen ja pitää tärkeänä, että pakolaisten suojelua ja palauttamista koskevat periaatteet muodostavat edelleen pohjan Suomen pakolais- ja turvapaikkapolitiikalle.

EU:lle yhtenäinen pakolais- ja turvapaikkapolitiikka

Kasvava pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrä on koetellut EU:n yhtenäisyyttä. EU:n tasolla jäsenmaiden on kannettava solidaarisuuden hengessä velvoitteensa pakolaiskysymyksessä siten, että toimet ovat oikeudenmukaiset kaikille jäsenmaille.

Suomi, kuten suurin osa Euroopan unionista, kuuluu Schengen-alueeseen, jossa liikkuminen valtioiden välillä on vapaata eikä rajatarkastuksia ole. Tästä seuraa, että kaikilla Schengen-mailla on käytännössä yhteinen ulkoraja. Käytännössä Schengen-alueen ulkoraja on yhtä heikko kuin sen heikoin kohta.

Turvapaikanhakijoiden jakautumista Schengen-alueella on pyritty koordinoimaan ns. Dublin-asetuksella, jonka mukaan turvapaikanhakijan ensimmäinen saapumismaa Schengen-alueella vastaa tämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä. Järjestelmässä on merkittäviä ongelmia ja se ei tällä hetkellä

toimi sovitulla tavalla. Kun muut Euroopan maat eivät jaa eteläisten maiden taakkaa, ei näillä vastaavasti ole edellytyksiä hoitaa omaa tehtävänsä turvapaikanhaun kontrolloijina. Schengen-alueen ongelmat osoittavat, kuinka mahdotonta Euroopassa on harjoittaa kestävää turvapaikkapolitiikkaa ilman yhteistä linjaa.

Schengen-alue on joka tapauksessa poliittisesti EU:n merkittävimpiä saavutuksia ja Suomelle Schengen-alueesta irtautumisesta seuraisi suuret taloudelliset menetykset. Yhteiset ulkorajat kuitenkin tarkoittavat, että turvapaikan haku Schengen-alueelle on väistämättä EU:n yhteinen kysymys. Tarvitaan yhteisesti koordinoitua rajavalvontaa. EU:lla pitää olla yhteinen linja hallita ja jakaa vastuuta ihmisten auttamisesta oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti.

SDP:n mielestä EU tarvitsee turvapaikkapolitiikan lisäksi yhteisen pakolaispolitiikan, jossa kaikki jäsenmaat kantavat vastuunsa maailman hädänalaisympäristöissä ihmisten auttamisesta. Mikäli ratkaisujen hakeminen keskittyy vain Eurooppaan suuntautuvaan pakolaisuuteen, ei globaalia ongelmaa kyetä ratkaisemaan. Tämä edellyttää panostusta nykyistä enemmän sen pakolaisten enemmistön olojen parantamiseen, joka on maan sisäisinä pakolaisina tai konfliktialueiden naapurimaissa.

Kiintiöpakolaisjärjestelmä kohdistaa auttamisen hädänalaisympäristöihin, koska siinä Suomi ottaa vastattavakseen ihmisten suojelun suoraan pakolaisleireiltä. Siksi SDP on valmis lisäämään kiintiöpakolaisten määrää. Pakolais- ja turvapaikkapolitiikka tarvitsee kuitenkin muutoksia Euroopan tasolla, jotta kiintiömäärän lisäämisellä on isossa mittakaavassa merkitystä. Sosialidemokraatit katsovat, että EU-maiden kesken pitää löytää yhtenäinen sitoutuminen kiintiöpakolaisten vastaanottoon.

Turvapaikkaprosessi ja palautukset

Maahanmuuttoviraston suorittaman turvapaikkatutkimuksen laatu on laajasti kyseenalaistettu. Ongelmat maahanmuuttoviraston käsittelyssä ovat osin ymmärrettäviä hakemusten määrän nopeasti moninkertaistuttua vuonna 2015. Tässä tilanteessa jouduttiin palkkaamaan nopeasti paljon uutta henkilökuntaa, jolla ei ollut välttämättä riittävää osaamista. Turvapaikanhakijan oikeusturva ei kuitenkaan saa kärsiä tällaisessakaan tilanteessa. Maahanmuuttoviraston toimintaa täytyy jatkuvasti arvioida ja korjata havaittuja epäkohtia sen toiminnassa.

Maksuttoman oikeusavun rajaaminen turvapaikanhakijan kuulemisessa oli huono päätös. Sen tuomat välittömät kustannussäästötkin ovat olleet pienet, ja se on vastaavasti aiheuttanut ylimääräisiä lisäkuluja ja ongelmia prosessin myöhemmissä vaiheissa. Turvapaikanhakijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että hän saa ammattitaitoista apua heti prosessin alusta lähtien. Siksi SDP haluaa palauttaa turvapaikanhakijan maksuttoman oikeusavun.

Turvapaikkaprosessi voi toimia vain, jos myös kielteisiä päätöksiä voidaan antaa. Tällöin oikeusprosessin päätöksenä on todettu, ettei henkilöllä ole oikeutta turvapaikkaan Suomessa. Kielteisillä päätöksillä taas on merkitystä vain, jos ne voidaan myös panna toimeen. Kielteisen päätöksen saaneiden palauttaminen on siis välttämätön osa toimivaa turvapaikkajärjestelmää.

Kielteisen päätöksen saaneita henkilöitä palautettaessa tulee olla varmuus, ettei ihmisiä palauteta kansainvälisten sopimusten palautuskiellon tarkoittamiin olosuhteisiin. On välttämätöntä, että turvapaikkakäsittelyn oikeellisuudesta pystytään varmistumaan ja sen legitimitettiin vahvistamaan.

Oma kysymyksensä on pakkopalautukset, jotka pannaan toimeen vielä oleskelulupahakemuksen ollessa käsittelyssä. On esiintynyt tilanteita, joissa turvapaikanhakijana maahan tullut on jättänyt saamansa työpaikan perusteella oleskelulupahakemuksen, mutta maasta poistaminen on pantu toimeen ennen kuin tähän hakemukseen on annettu ratkaisu. Tätä ei voi pitää kohtuullisena, mikäli työperäiselle hakemukselle on ollut kunnolliset perusteet.

Perheenyhdistäminen

SDP katsoo, että kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneiden perheenyhdistämistä koskevia määräyksiä on kohtuullistettava ja kansainvälistä suojelua saavat alaikäiset perheenkokoajat vapautettava toimeentulo vaatimuksesta kokonaan. Toimeentuloedellytykseen on aina myös sovellettava tapauskohtaista harkintaa ja siitä on voitava poiketa inhimillisillä perusteilla.

Perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen vireille laittamisen käytännön ongelmia on ratkottava yhteisen Pohjoismaisen ja eurooppalaisen linjan pohjalta niin, että perheenyhdistäminen on käytännössä mahdollista.

Paperittomien terveydenhuolto

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden tai muuten luvatta Suomessa olevien ns. paperittomien henkilöiden tilanne on laiton, mutta humaani yhteiskunta ei missään olosuhteissa jätä ihmisiä hengenvaaraan. Kiireellisen hoidon lisäksi paperittomille pitää mahdollistaa alaikäisten lasten, raskaana olevien ja synnyttäneiden äitien terveydenhoitopalvelut. Tällainen malli on perusteltua ja viisasta esimerkiksi tautien leviämisen ja kiireellisestä hoidosta syntyvien isompien kustannusten ennaltaehkäisemiseksi. Ta-

voitteena on kuitenkin pyrkiä vähentämään paperittomien määrää, eikä myöskään näillä palveluilla tule edistää pidempiaikaista luvantonta oleskelua Suomessa.

TAVOITTEET:

- 1)** EU:n kehitysyhteistyöpolitiikka tulee kohdentaa tehokkaasti pakolaisuutta aiheuttavien juurisyyiden ehkäisemiseen sekä suuria pakolaismääriä vastaanottavien köyhien maiden tukemiseen. Tämän tulee olla yksi Suomen kehitysyhteistyön painopiste.
- 2)** SDP tukee EU:n yhteisen turvapaikkapolitiikan rakentamista, jossa kaikki jäsenmaat kantavat vastuunsa hädänalaisimpien ihmisten auttamisesta. EU tarvitsee turvapaikkapolitiikan lisäksi yhteisen pakolaispolitiikan. Huomion pitää olla globaalissa pakolaistilanteessa ja niissä maissa, joissa enemmistö pakolaisista on Eurooppaan kohdistuvan turvapaikkahaun lisäksi.
- 3)** EU:n ja erityisesti Schengen-alueen ulkorajojen valvontaa on tehostettava.
- 4)** SDP kannattaa Suomen pakolaiskiintiön kasvattamista.
- 5)** Turvapaikanhakijoiden oikeusturva Suomessa on turvattava. Oikeus maksuttomaan oikeusapuun turvapaikkakuulemisissa tulee palauttaa. Maahanmuuttoviraston toimintaa kehitetään virastosta tehtävän jatkuvan arvioinnin tulosten perusteella. Maasta poistaminen on osa järjestelmän toimintaa. Poistamista ei kuitenkaan saa panna täytäntöön tilanteessa, jossa poistettavan jättämä työperusteinen tai muu oleskelulupahakemus on vielä käsiteltävänä.
- 6)** SDP katsoo, että kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneiden perheenyhdistämistä koskevia määräyksiä on kohtuullistettava. Toimeentuloedellytykseen on aina myös sovellettava tapauskohtaista harkintaa.
- 7)** Kiireellisen hoidon lisäksi paperittomille pitää mahdollistaa alaikäisten lasten, raskaana olevien ja synnyttäneiden äitien terveydenhoitopalvelut.

Kestävään pakolais- ja turvapaikkapolitiikkaan

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Oikeus suojeluun on perustavaa laatua oleva ihmisoikeus ja se on myönnettävä siihen oikeutetuille.

1.5. Suomi turvallisuutta rakentamassa

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutumisen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Suomen turvallisuuspoliittinen linja perustuu omaan uskottavaan puolustukseen, yleiseen asevelvollisuuteen, korkeaan maanpuolustustahoon, sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja kansainväliseen puolustusyhteistyöhön,

Euroopan unionin keskinäistä avunantoa koskevaan veloitteeseen sekä mahdollisuuteen ottaa vastaan apua ja antaa sitä. Suomi tekee ja kehittää puolustusyhteistyötä niin kahdenvälisesti, EU:n puitteissa kuin Pohjoismaiden kanssa. Ruotsin kanssa tehtävä puolustusyhteistyön syventäminen on Suomelle tärkeää. Suomi pitää huolen riittävästä

uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen resurssoinnista.

Suomen tulee harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi, toimia aktiivisesti asevalvonnan vahvistamiseksi ja aseistariisunnan edistämiseksi. Suomen tulee aktiivisesti edistää kansainvälisen asekauppasopimuksen yleistä sitovuutta ja kattavuutta sekä toimeenpanoa. Suomen tulee noudattaa entistä vahvemmin kansainvälisiä sopimuksia ja velvoitteita asekauppaan, ja pidättäytyä käymästä asekauppaa autoritaaristen, ihmisoikeuksia loukkaavien maiden kanssa. Suomen ei tule viedä aseita konfliktierikille alueille ja sotaa käyviin maihin. Suomen tulee osallistua kansainvälisiin aseidenriisuntaprosesseihin kuten edistää autonomisten asejärjestelmien kieltosopimuksen aikaansaamista, liittyä YK:n ydinasekielto­sopimukseen sekä kansainväliseen rypäleeseet kieltävään sopimukseen.

Suomen tulee profiloitua vahvemmin rauhanvälittäjänä ja edistää YK:n turvallisuusneuvoston Naistet, rauha ja turvallisuus 1325-päätöslauselman mukaisesti naisten osallistumista rauhanneuvotteluihin ja rauhanrakentamiseen huolehtien siitä, että rauhanneuvotteluissa naisten ja tyttöjen oikeudet turvataan. Kestävää rauhaa ei voida rakentaa epätasa-arvoisuutta ylläpitäville rakenteille. Lisäksi YK:n turvallisuusneuvoston Nuoret, rauha ja turvallisuus 2250-päätöslauselman mukaisesti on nuorten osallistumista rauhanrakentamiseen ja konfliktien ehkäisyyn edistettävä.

Osallistuminen kansainväliseen kriisinhallin-

taan niin YK:n, EU:n kuin ETYJ:n puitteissa on osa vakauttavaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jolla muun muassa luodaan puitteet rauhanrakentamiselle konfliktien jälkeisissä yhteiskunnissa. Alueellisella tasolla ETYJ:llä on erityinen asema turvallisuus- ja yhteistyöjärjestönä, ja tätä asemaa tulee hyödyntää mahdollisimman paljon konfliktien ratkaisemisessa ja kriisinhallinnassa.

EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen ulottuvuus on tärkeä Suomen kaltaiselle sotilaallisesti liittoutumattomalle maalle. Suomen tulee olla mukana EU:n puolustusyhteistyön kehittämisessä lähtökohtana kansallisen puolustuksen vahvistaminen.

Yhteistyö Naton kanssa pohjautuu rauhan-kumppanuusohjelmaan. Suomi osallistuu kansainväliseen harjoitustoimintaan lähtökohtana oman puolustuskyvyn ylläpitäminen sekä kriisinhallintakyvyn ja yhteistoimintakyvyn kehittäminen.

Suomen tulee jatkossa panostaa oman lähialueensa, Pohjois-Euroopan ja Itämeren alueen vakauden ja yhteistyövaraisen turvallisuuden vahvistamiseen. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena tulee jatkossakin olla pysyminen konfliktien ulkopuolella ja sen varmistaminen, ettei Suomi salli alueensa käyttöä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita kohtaan.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä on perinteisesti vallinnut parlamentaarinen konsensus. Tätä tulee myös tulevaisuudessa jatkaa.

TAVOITTEET:

1) Varmistetaan Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan vakaus, joka perustuu uskottavaan puolustukseen, yleiseen asevelvollisuuteen, korkeaan maanpuolustustahtoon, sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja kansainväliseen puolustusyhteistyyöhön, Euroopan unionin keskinäistä avunantoa koskevaan veloitteeseen sekä mahdollisuuteen ottaa vastaan apua ja antaa sitä.

2) Harjoitetaan aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi, toimitaan aktiivisesti asevalvonnan vahvistamiseksi ja aseistariisun edistämiseksi.

3) Suomi profiloituu vahvemmin rauhanvälittäjänä ja edistää YK:n päätöslauselmien 1325 ja 2250 toimeenpanoa Suomessa ja kansainvälisesti.

Suomi turvallisuutta rakentamassa

Työtä ja kasvu: Uskottava puolustus takaa viime kädessä Suomen aseman vakaana ja turvallisena maana.

1.6. Pohjoismaisen yhteiskuntamallin yhdistämä kansainyhteisö

Pohjoismaisessa yhteistyössä on kyse likeisesti toisiinsa historian, kulttuurin, arvojen ja ns. pohjoismaisen yhteiskuntamallin yhdistämisestä kansainyhteisöstä. Pohjoismaiden välinen yhteistyö, kuten myös EU-yhteistyö, ovat maailman onnistuneimpia rauhanprojekteja. Pohjoismaiden tulee jatkaa aktiivista ja määrätietoista rauhantyötä estämällä kriisejä ja tekemällä maailmasta oikeudenmukaisempaa.

Kun uutta lainsäädäntöä valmistellaan, siinä tulee huomioida se, ettei se synnytä uusia rajaesteitä Pohjoismaiden välille. SDP:n mielestä rajaesteitä tulee lisäksi vähentää ja erityisesti sosiaaliturvaan, työmarkkinoihin ja verotukseen liittyvissä kysymyksissä tulee tavoitella yksilön kannalta mahdollisimman sujuvaa toiminnan yhteensovittamista Pohjoismaiden kesken. Näin helpotetaan esimerkiksi muuttamista Pohjoismaiden välillä, edistetään maiden välistä työmatkustamista ja ennen

kaikkea helpotetaan elämää Pohjoismaiden välisillä raja-alueilla asuvien ihmisten arkea ja työssäkäyntiä.

Kulttuuriyhteistyötä ja kulttuurivaihtoa on tuettava. Sillä luodaan parempia mahdollisuuksia uusille ryhmille ottaa osaa pohjoismaiseen yhteistyöhön, tuetaan maahanmuuttajajärjestöjen pohjoismaista yhteistyötä sekä kehitetään koulujen ja päiväkotien ystävällisyhteistyötä.

Arktinen yhteistyö

Arktista yhteistyötä on lisättävä ja Arktisen alueen suojelua ja kehittämistä on tehtävä yhteistyössä muiden arktisen alueen maiden kanssa. Kaikki toiminta arktisella alueella on oltava ekologisesti kestävä ja sen on otettava huomioon alkuperäiskansojen oikeudet ja perinteinen elämäntapa.

TAVOITTEET:

1) Rajaesteitä vähennetään määrätietoisesti ja työtä tehostetaan erityisesti sosiaaliturvaan, työmarkkinoihin ja verotukseen liittyvissä kysymyksissä.

2) Pohjoismaat on maailman integroiduin alue, jossa valtioiden ja kansalaisyhteiskuntien välinen yhteistyö on tunnusomaista.

3) Toiminnan arktisella alueella on ekologisesti kestävä ja siinä otetaan huomioon alkuperäiskansojen oikeudet.

Pohjoismaisen yhteiskuntamallin yhdistämä kansainyhteisö

Työtä ja kasvua: Pohjoismainen yhteistyö luo edellytykset talouskasvulle.

1.7. Ihmisten Eurooppa

Kansainvälisesti epävakaina aikoina EU:lta kaivataan vakautta ja johtajuutta. Suomesta tulee EU:n puheenjohtajamaa kesällä 2019 ja tämä tarjoaa mahdollisuuden olla vaikuttamassa siihen, millä tavalla EU ottaa kansainvälisen johtajuuden itselleen.

Euroopan unioni perustettiin ehkäisemään sotia ja konflikteja Euroopassa sekä lisäämään ihmisten, valtioiden ja yritysten välisiä kanssakäymistä. EU on Suomelle väline tavoitteiden ajamiseen ja globaalien vihe-
liäisten ongelmien ratkaisemiseen. Suomen paikka on syventyvän eurooppalaisen yhteistyön eturivissä. SDP haluaa varmistaa, että EU alkaa jälleen ratkomaan aikamme suuria haasteita; ilmastonmuutosta, pakolaisuuden juurisyitä ja globaalia eriarvoistumista.

SDP haluaa uudistaa unionia. Epävarmassa kansainvälisessä tilanteessa, jolloin demokratia horjuu jopa unionin jäsenmaissa, on pidettävä esillä EU:n perusarvoja: ihmisoi-
keudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate vaativat lujittamista. Se vaatii unionin oman demokratian kehittämistä ja laajentamista sekä sitä, että unionin perusarvot hylännyt jäsenmaa, joka toimii yhteisten sääntöjen vastaisesti, asetetaan asteittain tiukkenevien sanktioiden piiriin.

SDP haluaa uudistaa EU:ta ihmisten Euroopaksi. Unionin sosiaalinen ulottuvuus on nostettava yhdenvertaiseksi taloudellisen ulottuvuuden rinnalle. Seuraavalla vuosikymmenellä unionin on otettava kunnianhimoisia tavoitteita työllisyyden edistämiseksi, köyhyyden vähentämiseksi ja osaamiseen

panostamiseksi.

Euroopan unionin demokratiaa on kehitettävä

EU:n oikeutus perustuu sekä sen kansalaisyhteisönsä elämää ja hyvinvointia edistävään vaikutukseen ja sen päätöksenteon demokraattisuuteen. SDP:n mielestä myös unionin sisäistä demokratiaa on kehitettävä edelleen ja sen demokraattisia toimielimiä on vahvistettava. Euroopan parlamentti on ainoa kansalaisten suoraan valitsema toimielin. SDP suhtautuu avoimesti unionin demokratiaa kehittäviin esityksiin ja haluaa edistää kansanvaltaa sen kaikilla tasoilla.

Sosiaalinen ulottuvuus on eriarvoisuuden torjuntaa

EU:n oikeutus lunastetaan vain luomalla kansalaisille parempaa hyvinvointia. Sosiaalisessa ulottuvuudessa on kyse vastaamisesta työelämän murrokseen, osaamisen ja koulutuksen kehittämisestä sekä osallisuuden vahvistamisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista. SDP pitää eriarvoisuuden vähentämistä keskeisenä EU:n yhteistyössä ja sosiaalista ulottuvuutta tärkeänä EU:n peruspilarina.

Kaikilla eurooppalaisilla on oltava oikeus ihmisarvoiseen työhön, riittävään toimeentuloon ja perusturvaan, laadukkaaseen koulutukseen, kattaviin poliittisiin oikeuksiin ja tasa-arvoiseen, yhtäläisten mahdollisuuksien yhteiskuntaan. Näiden oikeuksien ja niitä koskevan lainsäädännön tulee saada vastaavalla tavalla sitova status kuin unionin ta-

loussäännölläkin on. On kestävämpi, että tavoite budjettikurista on tärkeämpi kuin tavoite huolehtia ihmisten hyvinvoinnista.

EU:lla on erityisen paljon toimivaltaa työelämän sääntöjen määrittämisessä. Tätä toimivaltaa tulee aktiivisesti käyttää ja taata kaikille eurooppalaisille työntekijöille vahvat vähimmäisoikeudet, kuten säälliset työehdot, sosiaaliturva, työturvallisuus, työn ja perhe-elämän tasapaino sekä työelämän tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kaikille unionin kansalaisille. Näin kilpailusta sisämarkkinoilla saadaan entistä reilumpaa; työlainsäädännön alhainen vaatimustaso ei ole hyväksyttävä keino pitää yritysten kustannukset kilpailijamaita alhaisemmalla tasolla.

Kaikkein turvattomimmat työntekomuodot, kuten vastentahtoiset nollatuntisopimukset, tulee kieltää koko EU:n alueella. Itsensä työllistäjien ja yksityisyritysten taloudellinen ja sosiaalinen ja työmarkkina-aseman parantaminen edellyttää yhteisiä, EU:n laajuisia pelisääntöjä. Alustatalouden toimijoille tulee asettaa samoja verotukseen, ilmoittamiseen, vakuuttamiseen ja kirjanpitoon liittyviä velvoitteita kuin työnantajilla nykyään on. Näin voidaan varmistaa, että esimerkiksi EU:n ulkopuolisilla verkkokaupoilla ja alustatalouden toimijoilla on samat vastuut ja velvollisuudet EU:n yritysten kanssa.

Kansainvälisessä kilpailussa tulee varmistaa, että markkinoilla pärjäävät aidosti innovatiiviset ja kestävästi toimivat yritykset eikä kilpailuetua voi hakea esimerkiksi ihmisoikeuksia, työehtoja tai ympäristönormeja polkemalla. Suomen tulee edellyttää lainsäädännössään yrityksiltä ihmisoikeuksia ja kansainvälisten ympäristöstandardien noudattamista niiden koko arvoketjussa. Ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa huolellisuusvelvoitteeseen perustuvaa yritysvaltuutussäädäntöä tulee edistää aktiivisesti myös EU-tasolla.

EU:n voimavaroja on vahvistettava osaamispolitiikassa

Tekoäly, esineiden internet ja muut uudet teknologiat muuttavat merkittävästi osamistarpeita, ja siksi koulutusjärjestelmiä kaikilla eri tasoilla on jatkuvasti kehitettävä ja kouluttautumisen kannustimia vahvistettava. Yhdysvallat, Kiina ja Intia sekä monet muut maat panostavat tällä hetkellä voimakkaasti koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen. Jos EU ei ota uusia askeleita eurooppalaisessa tiede-, osaamis- ja innovaatiopolitiikassa, jäämme pysyvästi jälkeen osaamiseen perustuvasta kasvusta ja työpaikoista. Siksi merkittävä osa EU-investoinneista on tehtävä EU-kansalaisten osaamiseen.

Opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta on edistettävä yhtenäistämällä tutkintojen tunnustamista ja kaksinkertaistamalla Erasmus+ vaihto-ohjelman rahoitus. Erityisesti on pyrittävä lisäämään ammatillisessa koulutuksessa olevien vaihto-opiskelua, joka on nykyisellään liian vähäistä.

Eurooppalaisten yliopistojen yhteistyön pohjalle on perustettava maailman huipputyöpaikat haastava eurooppalainen superyliopisto. Julkisen yliopiston resurssit katettaisiin jäsenmaiden yhteisvoimin. Verkostomaisesti toimiva yliopisto vahvistaisi unionin tiedepolitiikan kompetenssia. Sen rinnalla on mahdollista kehittää eurooppalaista koulutus- ja tiedevaihtoa SuperErasmus-muodossa. Näin yhä useammalle avautuisi mahdollisuus opiskella ja tehdä tutkimusta ulkomailla ja/tai yhteistyössä ulkomaisten tutkijoiden kanssa.

EMU:n kehittäminen

Eurokriisi osoitti talous- ja rahaliiton puutteet ja heikkoudet. Niiden korjaaminen on Suomen etu. Yhteinen valuutta on suuri

mahdollisuus, joka on osattava hyödyntää viisaasti. SDP:n näkemyksen mukaan talous- ja rahaliittoa on yhä kehitettävä vastaamaan paremmin mahdollisiin tuleviin kriiseihin. EMU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistaminen tukee hyvinvointitalouden ajatusta eli työllisyyden ja kasvun sekä hyvinvoinnin välistä yhteyttä.

EU:ssa tulee entisestään uudistaa euromaiden talous- ja finanssipolitiikan koordinaatiota eli eurooppalaisen ohjausjakson toimintaa. Eurooppalaisen ohjausjakson tulee painottaa taloudellisten mittareiden lisäksi sosiaalisia ja työllisyyteen liittyviä indikaattoreita, jotta sen puitteissa voidaan vahvistaa myös jäsenmaiden sosiaalista koheesiota.

EU-sääntelystä tulee poistaa finanssipolitiikan myötäsyklisyyttä vahvistavia elementtejä. Jäsenvaltioiden liikkumavara taloustaantumassa on EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen takia kapea. Sääntöjen mukaan julkisen velan täytyy olla alle 60 prosenttia BKT:sta ja vuosittaisen budjettialijäämän pienempi kuin 3 prosenttia BKT:sta. SDP:n näkemyksen mukaan näitä koskevia sääntöjä on tarpeen joustavoittaa lyhyellä aikavälillä. Jäsenvaltioiden budjetteihin tarvitaan riittävästi väljyyttä, joka helpottaa automaattisten vakauttajien toimintaa sekä tulevaisuusinvestointien tekemistä eri suhdannetilanteissa. Liian tiukka lyhyen aikavälin menokuripolitiikka talouden matalasuhdanteessa pitkittää taantumaa ja heikentää ihmisten hyvinvointia.

Pitkällä aikavälillä vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen noudattaminen on kuitenkin tärkeää. Jokaisella jäsenvaltiolla on vastuu omasta talouspolitiikasta sekä tarvittavien rakenneuudistusten ja tulevaisuusinvestointien tekemisestä. Vastasykliseen talouspolitiikkaan kuuluu myös se, että nousukauden aikana harjoitetaan vastuullista ja maltillista politiikkaa. SDP pitää tärkeänä periaatetta,

että jokainen jäsenmaa on vastuussa omista veloistaan. Äärimmäisiä kriisitilanteita varten on luotava hallittu valtioiden velkajärjestelymenettely.

Pankkiunioni

Suomen tulee toimia aktiivisesti pankkiunionin viimeistelemiseksi. Edellytykset tälle ovat euroalueella hyvät, koska pankkien vakavaraisuus on parantunut. Vastuullinen kriisintarkkailumekanismi ja talletussuojajärjestelmä ovat perusteltuja, koska ne edistävät euroalueen tasapainoa.

Euroalueen kestävyttä tulee tukea myös kehittämällä olemassa olevan Euroopan vakausmekanismin EVM:n ympärille Euroopan valuuttarahasto EVR, jonka puitteissa euroalue voi tarvittaessa entistä itsenäisemmin auttaa talousvaikeuksiin joutuneita jäsenmaita. EVR:n tulee toimia itsenäisesti ja sääntöperustaisesti.

Jos jäsenvaltioiden talouspolitiikkojen parempi koordinaatio ja pankkiunionin viimeistely eivät riitä ylläpitämään vakautta euroalueella, SDP voi tukea erillisen suhdannetasausmekanismin selvittämistä. Mahdollisen tasausrahaston ei tule olla pysyvä tulonsiirtojärjestelmä.

Kunnianhimoisilla veronkierron vastaisilla toimilla sekä digitaalisten sisämarkkinoiden ja pääomamarkkinaunionin toteuttamisella voidaan entisestään vahvistaa euroalueen taloutta ja luoda työllisyyttä ja hyvinvointia. Yhteisö- ja pääomaveroedulla kilpailu on esitettävä epäterveenä kilpailuna.

Pysyvä rakenteellinen yhteistyö

Pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY) on uusi elementti EU:n puolustusyhteistyössä. SDP näkee, että PRY vahvistaa EU:ta turvallisuusyhteisönä ja voi parhaimmillaan tuoda lisäarvoa Suomelle, kuten osaamista ja kustannustehokkuutta. Materiaalihank-

keiden hyödyntäminen, siviilikriisinhallinnan kehittäminen, teollinen yhteistyö ja tutkimushankkeiden rahoitus ovat kaikki Suomen kannalta myönteisiä ja tavoittelemisen arvoisia.

Yhteistyön tulee palvella oman puolustuksemme tarpeita ja Suomi on jatkossakin vastuussa oman alueensa puolustamisesta viime

kädessä itse. Konkreettisten hankkeiden on oltava riittävän isoja, jolloin niiden toteuttaminen eurooppalaisen yhteistyön kautta tuo lisäarvoa.

EU:n keinovalikoima ei rajoitu sotilaallisiin kykyihin, minkä vuoksi EU on luonteva toimija ja kumppani monessa kehityspolitiikkaa ja diplomatiaa vaativassa kysymyksessä.

TAVOITTEET:

- 1) Säilytetään ja vahvistetaan unionia sisäisen ja kansainvälisen rauhan rakentajana ja syvennetään solidaarista yhteistyötä turvallisuuden parantamiseksi.
- 2) Vahvistetaan kaikkien eurooppalaisten työntekijöiden vähimmäisoikeuksia. Kaikkein turvattomimmat työntekemuodot, kuten vastentahtoiset nollatuntisopimukset tulee kieltää koko EU:n alueella.
- 3) Kehitetään unionin demokratiaa ja nostetaan sosiaalinen ulottuvuus yhdenvertaiseksi taloudellisen ulottuvuuden kanssa
- 4) Alustatalouden toimijoille tulee asettaa samoja verotukseen, ilmoittamiseen, vakuuttamiseen ja kirjanpitoon liittyviä velvoitteita kuin työnantajilla nykyään on.
- 5) Jäsenvaltioiden liikkumavara taloustaantumassa on EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen takia kapea. SDP:n näkemyksen mukaan näitä koskevia sääntöjä on tarpeen joustavoittaa lyhyellä aikavälillä. Pitkällä aikavälillä vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen noudattaminen on kuitenkin tärkeää.
- 6) Ylläpidetään periaatetta, että jokainen jäsenmaa on vastuussa omista veloistaan. Äärimmäisiä kriisitilanteita varten on luotava hallittu valtioiden velkajärjestelymenettely.
- 7) Suomen tulee toimia aktiivisesti pankkiunionin viimeistelemiseksi.
- 8) PRY vahvistaa EU:ta turvallisuusyhteisönä ja voi tuoda lisäarvoa Suomelle, kuten osaamista ja kustannustehokkuutta.

Ihmisten Eurooppa

Työtä ja kasvua: EU:n tulee panostaa osaamiseen ja työelämän kehittämiseen, jotka mahdollistavat korkeamman tuottavuuden työpaikat unionin alueella. EMU:n kehittäminen on talouskriiseihin varautumista.

Ekologisesti kestävä kehitys: EU johtaa ilmastonmuutoksen hillintää omilla kunnianhimoisilla toimillaan.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: EU:n sosiaalinen ulottuvuus pyrkii vähentämään eriarvoisuutta.

2. EKOLOGISESTI KESTÄVÄLLE TIELLE

Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja ekosysteemien toimivuus ovat ihmiskunnan tulevaisuuden kohtalonkysymyksiä. Ympäristökriisin vaikutukset näkyvät jo nyt monin tavoin ihmisten elämässä ja luonnossa eri puolilla maailmaa: sään ääri-ilmiöiden kuten myrskyjen, tulvien, kuivuuden ja metsäpalojen lisääntymisenä, jäätiköiden sulamisena, merenpinnan nousuna, merien happamoitumisena ja rehevöitymisena, eroosiona ja lajien katoamisena.

Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n arvioiden mukaan ilmaston lämpeneminen jo yli 1,5 celsiusasteen kiihdyttää lajien sukupuuttoa merkittävästi, muuttaa yhä useampia alueita asuinkelvottomiksi sekä uhkaa veden saata-

vuutta, ruuantuotantoa ja ekosysteemien toimivuutta.

Elinympäristöjen kantokyvyn heikkeneminen yhdistettynä luonnonvarojen ylikulutukseen ja väestönkasvuun johtaa ekologiseen ja yhteiskunnalliseen romahdukseen. Ilmastonmuutos vaarantaa keskeisten perusarvojemme käytännön toteuttamisen. Köyhyyden vähentäminen, tasa-arvon lisääminen ja kestävä talouskasvu vaikeutuvat.

Ilmastonmuutos ei ole pelkästään ympäristöongelma, vaan sillä on laajat taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset kaikkiin ihmisiin maapallolla. Seuraukset näkyvät esimerkiksi luonnontuhojen lisääntymisenä, ruuan hintojen nopeina muutoksina, sosiaalisena

ja poliittisena epävakautena, konflikteina ja ilmastopakolaisuutena. Taloudellisilla menetyksillä ja pakolaisuuden määrän kasvulla on suoria ja välillisiä vaikutuksia myös Suomeen.

Luonnon monimuotoisuus on viimeisten vuosikymmenten aikana heikentynyt nopeasti, minkä vuoksi on perusteltua puhua lajien kuu-dennesta sukupuuttoaallost. Tämä on seurausta ihmisen toiminnasta. Biodiversiteetin suojeleminen ei ole pelkästään luonnon suojelemista vaan myös ihmiskunnan suojelemista.

SDP uskoo, että ekologisesti kestävät ratkaisut ovat löydettävissä, mutta se edellyttää määrätietoista politiikkaa ja nopeita toimia. Suomen tulee olla edelläkävijä ilmastonmuutoksen torjunnassa, oman luontonsa

monimuotoisuuden turvaamisessa ja merien saastumisen pysäyttämässä. Suomessa on entisestään vahvistettava resurssiviisasta yhteiskuntaa ja rakennettava kiertotaloutta.

SDP:n politiikan ytimessä on varmistaa sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukainen siirtymä ympäristöllisesti kestäväan yhteiskuntaan, joka on muutosturvaa ihmisille, yrityksille sekä muille toimijoille. Lyhyellä aikavälillä kustannustehokkain ja nopein ratkaisu päästöjen vähentämiseksi on koko yhteiskunnan energia- ja resurssitehokkuuden parantaminen. Julkisen sektorin, yritysten ja kotitalouksien tekemät ympäristöystävälliset investoinnit ja valinnat maksavat itsensä ajan mittaan takaisin ja vähentävät ilmastonmuutoksen haittavaikutuksia jokaisen elämään.

2.1. Polku kestäväan ilmastonmuutoksen torjuntaan

Vuonna 2015 solmitun Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteena on ilmaston keskilämpötilan nousun rajoittaminen selvästi alle kahden celsiusasteen. Kansainvälisen ilmastopaneelin tuoreen raportin mukaan maapallon keskilämpötila on noussut noin yhdellä asteella esiteollisesta ajasta. Jos valtiot eivät kiristä päästötavoitteitaan ja nopeuta ilmastotoimiensa aikataulua, ylitetään 1,5 asteen raja jo 2040-luvulla ja vuosisadan loppuun mennessä ilmasto lämpenee yli kolmella asteella. Jo 1,5 asteen lämpeneminen tarkoittaa maapallon napa-alueiden lähellä oleville valtioille kuten Suomelle ilmaston lämpenemistä usealla asteella. On Suomen etu, että maailman valtioiden ilmastotoimet ovat riittäviä ja että ilmastopäästöjä vähennetään mahdollisimman nopealla aikataululla.

EU on tällä hetkellä sitoutunut vähentämään hiilidioksidipäästöjä ainakin 40 prosenttia vuoden 1990 tasoon verrattuna vuoteen 2030 mennessä. Suomen osuus on 39 prosentin vähennys päästökauppa-sektorin ulkopuolella syntyvistä päästöistä. Suomi voi myös käyttää yhteensä 2 prosenttiyksikön verran niin sanottuja joustoja. Uusimman tieteellisen tiedon valossa on selvää, että päästötavoitteita on korjattava ja päästöjä on leikattava nykyistä enemmän nykyistä nopeammalla aikataululla.

EU:n ja Suomen on vahvistettava asemaansa kansainvälisen ilmastopolitiikan johdossa. Valtiot ovat tehneet omat sitoumuksensa Pariisin ilmastopöytäkirjan toteuttamiseksi. Sopimus edellyttää myös sen kansainvälistä rahoitusta ja investointeja koskevien tavoitteiden toteuttamista. Tarvittavien hillintä- ja sopeutustoimien toteuttamiseksi erityisesti köyhät ja kehittyvistä maista haavoittuvimmat tarvitsevat mittavaa julkista ja yksityistä rahoitustukea ja investointeja.

Suomen kannalta on osana arktista yhteistyötä tärkeää estää mustan hiilen päästöjen syntyminen, sillä sen arvioidaan vaikuttavan erityisen nopeasti ilmaston lämpenemiseen ja ikiroudan sulamiseen sekä siitä seuraaviin metaanipäästöihin. Arktisten alueiden lämpötilojen nousu on ollut muuta maailmaa nopeampaa menneinä vuosikymmeninä ja siksi tarvitaan nopeasti vaikuttavia toimenpiteitä.

Päästövähennystavoitteita on tarkistettava

SDP:n mielestä Suomen on tehtävä konkreettinen polku toimenpiteistä, joilla ilmaston lämpeneminen voidaan pysäyttää puoleltoista asteeseen. Euroopan komission valmisteleva tiimi on jättänyt ilmastopolitiikasta vuoteen 2050 on keskeinen vaikuttamisen paikka. Ilmastokysymys on nostettava keskeiseksi teemaksi Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella.

Pariisin sopimuksen ensimmäinen välitarkistus tehtiin vuonna 2018 ja valtioiden odotetaan ilmoittavan vuoteen 2020 mennessä uusista sitoumuksistaan. Uusimmat tutkimustulokset osoittavat, että lisätoimia tarvitaan välittömästi.

SDP:n visiossa tulevalla vaalikaudella otetaan isoja askeleita kohti hiilineutraalia ja -negatiivista yhteiskuntaa. Tavoitteenamme on hiilineutraali yhteiskunta vuonna 2035. Vuonna 2050 Suomen päästöjen tulee olla jo merkittävästi pienemmät kuin hiilinielume, koska aiomme pitää kiinni Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteesta rajoittaa ilmaston lämpeneminen 1,5 asteeseen. Suomen päästötavoitteita tarkistetaan ja kiristetään osana Euroopan tavoitteiden tarkistamista.

Päästövähennysten toimeenpanoa nopeutetaan ja laaditaan selkeä suunnitelma fossiili-

sista polttoaineista luopumiseksi sekä metsien ja maaperän hiilinielun vahvistamiseksi. Tehdään sellaisia talous- ja veropolitiikan ratkaisuja, jotka ohjaavat tuotantoa, kulutusta ja liikkumista kestävämpään suuntaan. Uuden teknologian käyttöönottoon kannustetaan lainsäädännöllä sekä kustannustehokkailla julkisilla tuilla. Energia- ja resurssitehokkuudesta ja ympäristöteknologiasta tehdään yksi keskeisistä suomalaisen vientiteollisuuden kilpailuvalteista ja laatutekijöistä.

Kaikki sektorit tarvitaan mukaan ilmastotyöhön

Suomen ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää kahta asiaa: päästöjen vähentämistä ja hiilidioksidin poistamista ilmakehästä. Käytännössä tämä tarkoittaa toimia, joilla vähennetään kulutusta ja siirrytään ilmastokannalta kestävämpiin ratkaisuihin energiantuotannossa, teollisuudessa, liikkumisessa, asumisessa, ruuantuotannossa ja maankäytössä. Näitä ratkaisuja olemme esittäneet tämän ohjelman ko. asioita käsittelevissä luvuissa.

Jotta siirtymä hiilineutraaliin ja -negatiiviseen yhteiskuntaan on mahdollinen, on vahvistettava metsien ja maaperän hiilinieluja samalla kun luodaan aikataulun fossiilisista polttoaineista irtautumiseksi. Ratkaisujen on oltava sellaisia, että ne ovat kestäviä niin ympäristön, ihmisten kuin talouden näkökulmasta.

Päästökauppa

SDP vaikuttaa aktiivisesti EU:n päästökauppajärjestelmän kehittämiseen siten, että päästöoikeuksien hinta ohjaa tehokkaasti ja nopeasti energijärjestelmän päästöjen vähentämiseen. Päästökaupan puutteet on korjattava. Tämä tarkoittaa riittävän suuruisen minimihinnan asettamista hiilidioksiditonille ja ylimääräisten päästöoi-

keuksien mitätöintiä.

Tavoitteena tulee olla päästöjen kunnianhimoinen hinnoittelu koko EU:n alueella, mutta päästökaupan ongelmia voidaan ratkaista myös kansallisella tasolla esimerkiksi hiiliveron tai hiilen minimihinnan avulla. Suomen tulee selvittää tällaisen mallin käyttöönottoa yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa, jos EU:ssa ei päästä sopuun riittävästä toimista lähivuosina. Esimerkiksi Iso-Britannia on ottanut käyttöön hiilen hinnan minimitason (carbon floor price). Riittävä minimihinta tai verotaso tulee määrittää tutkimustiedon pohjalta. Päästökaupasta saatavat tulot tulee ohjata ilmastorahoitukseen.

Päästökauppajärjestelmän lisäksi tarvitsemme myös lainsäädännön välineitä enustettavan toiminta- ja investointiympäristön luomiseksi. Suomi on linjannut, että kivihiilen poltosta luovutaan vuoteen 2029 mennessä. Vastaava aikataulu on asetettava myös turpeen energiakäytöstä luopumiseksi. Samalla on varmistettava, että ylimääräiset päästöoikeudet poistetaan markkinoilta. Tarvitsemme myös merkittäviä panostuksia energiatehokkuuden parantamiseksi sekä älykkääseen ja kysyntäjoustavaan energijärjestelmään siirtymiseksi.

Maankäyttö ja hiilinielut

Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsien käyttö ovat ilmastopolitiikan ydintä, ja vuodesta 2020 lähtien osa EU:n ilmastopolitiikkaa. Ensi kaudella on olennaista luoda Suomelle vaikuttava maankäyttösektorin nielupolitiikka. Hiilineutraalisuustavoite vuodelle 2035 tarkoittaa, että päästöjen ja hiilinielujen tulee tuolloin olla tasapainossa. Siirtyminen hiilenegatiiviseen yhteiskuntaan tarkoittaa, että metsien ja maaperän pitää sitoa ja varastoida enemmän hiiltä kuin päästämme ilmakehään. Tämä edellyttää toimia,

joilla kasvatetaan Suomen nettonielua.

Onnistunut nielupolitiikka takaa, että maankäyttösektorin nieluja voidaan kasvattaa ja samalla hyödyntää metsiä teollisesti korkeaa lisäarvoa tuottavalla tavalla, mikä synnyttää investointeja ja työpaikkoja. Hiilensidonnain ja varastoinnin tehostamiseksi ja siihen kannustamiseksi tarvitaan uusia keinoja, verotusta tai muuta taloudellista kannustetta maanomistajille. Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka on huomioitava myös valtion omistamien metsien käytössä.

Ilmaston ja ympäristön kannalta kestävän hakkuutasen määrittelyn tulee perustua luotettavaan ja ajantasaiseen tieteelliseen tietoon. Tavoitteena on, että hiilinielut kasvavat ja luonnon monimuotoisuus turvataan samalla kun puuta käytetään entistä korkeamman jalostusasteen tuotteisiin. SDP haluaa lisätä hiiltä varastoivien puutuotteiden ja -rakentamisen määrää.

Metsänomistajille luodaan taloudellinen kannustin pidentää metsän kiertoaikaa. Metsänhoidon suosituksia uudistetaan ja jatkuvaa kasvatusta edistetään. Metsähallituksen tulostavoitetta kohtuullistetaan siten, että luontoarvoltaan arvokkaat metsät säilyvät.

Maatalousmaan päästöjä vähennetään lopettamalla turvemaiden ja soiden ojituksen tukeminen. Turvemaiden ojituksesta tehdään luvanvaraista. Soidensuojeluohjelma saatetaan loppuun ja soiden ennallistamista tuetaan.

Oikeudenmukainen siirtymä pitää kaikki mukana

Oikeudenmukainen siirtymä on sosiaalisesti kestävä tapa toteuttaa yhteiskunnan muutos vähähiiliseen talouteen. Tämä on SDP:lle tärkeä periaate. Jokaisen yhteiskunnan jäse-

nen, yrityksen ja muun toimijan on osallistuttava hiilineutraalin ja -negatiivisen yhteiskunnan rakentamiseen, mutta muutoksen vaikutusten on jakauduttava tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti. Tarvitaan esimerkiksi laajennettua muutosturvaa, jolla varmistetaan työntekijöiden jouheva siirtyminen vanhenevasta tuotannosta uusiin puhtaan teknologian työpaikkoihin.

Ilmastonmuutoksen torjunnan vaikutus työpaikkoihin on positiivinen, sillä resurs-siivias vähähiilinen yhteiskunta luo uutta työtä. Kiertotalouden ratkaisuista ja cleantech-tuotteista on synnyttävissä lisäviientiiä ja nykyistä kestävämpää talouskasvua. Vähähiilisydestä tehdään Suomelle kilpailuvaltti.

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä

Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristö-lisesti kestävä ilmastopolitiikka on SDP:n mielestä ainoa tapa toteuttaa ilmastonmuutoksen torjuntaa Suomessa. Ratkaisut saavat kansalaisten hyväksynnän, kun yhteisvas-tuullisesti arvioidaan muutoksesta yksittäiselle toimijalle koituvat vaikutukset ja tar-jotaan turvaa niille, joita muutos kovimmin koskettaa. Siksi muutos on tehtävä yhdessä kaikkien yhteiskunnan toimijoiden eli yritysten, työntekijöiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.

SDP ehdottaa, että seuraavalla vaalikaudella Suomeen perustetaan ilmastopolitiikan pyö-reä pöytä, jonka tehtävänä on luoda yhteinen näkymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymiseksi tavoitellulla aikataululla. Tähän työhön osallistuisivat eduskuntapuolueiden lisäksi yhteiskunnan eri toimijat: alueet, kansalaisyhteiskunta, yritykset ja työmarkki-najärjestöt. Asiantuntijoiden muodostama ilmastopaneeli jatkaisi työtään riippumatto-mana elimenä ja arvioisi puolestaan politiik-katoimenpiteiden vaikutuksia ja riittävyttä. Työn tarkoituksena on muodostaa koko yh-teiskunnassa hyväksytty ja yhteinen pol-

ku 2030-luvulle päästövähennyksiin, jossa päästökauppaan kuuluvat ja sen ulkopuoliset sektorit kantavat oikeudenmukaisen ja realistisen osan päästövähennyksistä.

Ilmastopaneelin toiminnan vahvistaminen

Ilmastopaneelista säädetään ilmastolaissa. Ilmastopaneeli on tieteellinen ja riippumaton toimija, joka edistää tieteen ja politiikan vuoropuhelua. Kansainvälisesti vertailtuna Suo-

men ilmastopaneelin resurssit ovat vähäiset.

Ilmastopaneelin asemaa ja rahoitusta pitää vahvistaa. Paneelin toimintaa pitää kehittää siten, että se kykenee tuottamaan nykyistä paremmin monitieteellistä tietoa päätöksenteon tueksi ja arvioimaan tehtyjä toimia kriittisesti. Erityisesti talouden ja ekologisen kestävyuden välistä suhdetta on kyettävä tarkastelemaan nykyistä laajemmin.

TAVOITTEET TIIVIISTI:

1) SDP toimii määrätietoisesti sen puolesta, että EU vahvistaa asemaansa maailman ilmastopolitiikan johdossa. Suomen päästötavoitteita kiristetään osana Euroopan tavoitteiden tarkistamista. Tavoitteena on hiilineutraali yhteiskunta vuonna 2035 ja selvästi hiilinegatiivinen yhteiskunta vuosisadan puoleenväliin mennessä.

2) SDP vaikuttaa aktiivisesti EU:n päästökauppajärjestelmän kehittämiseen siten, että päästöoikeuksien hinta ohjaa tehokkaasti ja nopeasti energiajärjestelmän päästöjen vähentämiseen. Päästökaupan puutteet korjataan ja päästökaupasta saatavat tulot ohjataan ilmastorahoitukseen.

3) Päästövähennysten toimeenpanoa nopeutetaan. Laaditaan selkeä suunnitelma fossiilisista polttoaineista ja turpeen energiakäytöstä luopumiseksi sekä metsien ja maaperän hiilinielun vahvistamiseksi. Vähennetään kulutusta ja siirrytään ilmaston kannalta kestävämpiin ratkaisuihin yhteiskunnan kaikilla sektoreilla.

4) Perustetaan Suomeen ilmastopolitiikan pyöreä pöytä, jonka tehtävänä on luoda yhteinen näkyvä hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymiseksi nykyistä nopeammalla aikataululla.

5) Vahvistetaan ilmastopaneelin asemaa ja rahoitusta siten, että se kykenee tuottamaan nykyistä paremmin monitieteellistä tietoa päätöksenteon tueksi ja arvioimaan politiikkatoimien vaikutuksia ja riittävyyttä kriittisesti.

Polku kestävään ilmastomuutoksen torjuntaan

Työtä ja kasvua: Uusi teknologia synnyttää uusia työpaikkoja.

Ekologisesti kestävä kehitys: Viime kädessä takaa ilmastomuutoksen sääntöperusteisen hillinnän.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Oikeudenmukainen siirtymä luo muutosturvaa.

2.2. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta yhtä kriittinen kysymys kuin ilmastonmuutos ja nämä kehityskulut vaikuttavat toisiinsa monin tavoin. Luonnon monimuotoisuus on viimeisten vuosikymmenten aikana heikentynyt nopeasti. Maailman talousforum ja WWF arvioivat, että villieläinten määrä on romahtanut 60% viimeisten viidenkymmenen vuoden aikana. Suomi on sitoutunut YK:ssa maailmanlaajuiseen tavoitteeseen ennallistaa heikentyneitä elinympäristöjä vähintään 15 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Ennallistamisen tavoitteena on turvata monimuotoiset elinympäristöt sekä niiden ihmisille tuottamat ekosysteemipalvelut.

Tärkeimpiä luonnon ihmiselle tuottamia palveluita ovat esimerkiksi kasvien pölytys, makean veden saatavuus, puuston ja maaperän muodostuminen sekä tulvien säätely. Ennallistamiseen liittyvä työ on vielä suurelta osin toteuttamatta. Ennallistaminen on keskeinen luonnonsuojelun toimenpide uhanalaisten luontotyyppien ja lajien turvaamiseksi.

Lintujen ja mehiläisten joukkokuolemat ympäri maailman vaikuttavat jo ruuantuotantoon, kun tärkeiden lajikkeiden pölytys vaarantuu. Lintukantojen romahduksen syyksi epäillään maataloudessa käytettäviä hyönteismyrkkyjä, jotka ovat vieneet lintujen ravintonaan käyttämät hyönteiset. Suomen on päästävä oman luonnon monimuotoisuuden suojelussa kestävälle tasolle ja vaikutettava kansainvälisesti siihen, että kestävä kehityksen toteutumisen edellyttämä toiminta vahvistuu.

Vieraslajien aiheuttama uhka luonnon monimuotoisuudelle on kasvussa myös Suomessa. Haitallisten vieraslajien leviämisen

ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyvää lainsäädäntöä tulee kehittää, jotta vieraslajien aiheuttamat ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset haittavaikutukset saadaan minimoitua. Useat tämänhetkiset riistalajit, kuten monet sorsalinnut, ovat uhanalaisia, mutta silti niitä saa metsästää. Erittäin uhanalaiset riistalinnut tulee rauhoittaa metsästykseltä ja vastaavasti metsästys tulee sallia haitallisten vieraslajien, kuten valkopoikihanhien osalta. Tämä edellyttää EU:n lintudirektiivin muuttamista.

Monimuotoinen luonto on itseisarvo ja matkailun kilpailuvaltti

Suomen metsät kasvavat vauhdilla, mutta samaan aikaan metsäluonto köyhtyy. Metsemme lajeista 814 on uhanalaisia eli häviämisaarassa, ja lähes yhtä suuri joukko, 776 lajia, on luokiteltu silmälläpidettäviksi. Kansallispuistoverkoston laajentaminen ja kehittämien osana suojelutavoitteita on tärkeää. Metsälajeja ja niiden elinympäristöjä tulee suojella myös osana talousmetsien käyttöä. Lahopuuta, tärkeitä elinympäristöjä sekä siirtymäkäytäviä lajeille on säilytettävä osana metsänhoitotoimenpiteitä nykyistä enemmän.

METSO-ohjelman kautta kanavoitu suojelutoiminta on ollut tehokas ja hyvä keino suojella yksityisessä omistuksessa olevia metsiä. SDP haluaa uudistaa ja laajentaa ohjelmaa sekä turvata sen rahoituksen.

Luontosuhde sekä mahdollisuus liikkua ja nauttia puhtaasta ympäristöstä ovat tärkeitä oikeuksia. Suomessa on runsaasti kaikkien saavutettavissa olevia hyvin ylläpidettyjä virkistys- ja retkeilyalueita sekä tiukemmin suojeltuja alueita monipuolisen lajiston säilymisen turvaamiseksi sekä uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi.

Metsähallituksen luontokohteiden, esimerkiksi kansallispuistojen, suosio ja kävijämäärät ovat kasvussa. Käyntimäärät kansallispuistoissa ovat kaksinkertaistuneet kymmenessä vuodessa. Luonnossa liikkumisen vaikutukset terveyteen ovat kiistattomat. Luontoharrastuksen kääntöpuolena on kansallispuistojen käyntireittien kuluminen ja niiden ylläpidosta syntyvät kustannukset. Suomen matkailulle puhdas luonto ja hyvin hoidetut kohteet ovat kilpailuvaltti, jota tulee vaalia. Luontopalveluiden rahoitusta pitää vahvistaa, sillä nykyisellään se ei riitä kattamaan investointitarpeita kansallispuistoissa, valtion retkeilyalueilla ja historiallisesti merkittävässä kohteissa.

Myös kaupunkiluonto on tärkeä virkistämisen paikka ihmisille ja turvapaikka useille lajeille. Luonnontilaisten kaupunkimetsien arvo virkistyksessä, ihmisten terveyden edistämässä sekä ekologisesti tärkeinä tulee tunnustaa. On huolehdittava tarvittaessa ekologisen kompensaation käytöstä. Varmistetaan, että asukkailla on mahdollisuus lähimetsään, puistoon tai muuhun virkistysalueeseen kävelymatkan päässä ja että ranta-alueet pidetään kaikkien käytössä.

Kalastus, metsästyksen sekä luonnontuotteiden keräily ja jokamiehen oikeudet tulee turvata osana suomalaisten luontosuhteen ylläpitämistä ja vahvistamista.

Suomen uhanalaisia vaelluskalakantoja tulee vahvistaa kalojen luontaista elinkiertoa ylläpitämällä ja palauttamalla. Istutukset eivät ole nykytiedon mukaan tehokkain keino vahvistaa kalakantoja. Vaelluskalojen kulku elin- ja lisääntymisalueille tulee turvata. Useista vanhoista vesitalousluvista puuttuu kalatalousveloitteet kokonaan. Kalatalousveloitteet tulee lisätä niihin vesitalouslupiin, joihin niitä ei ole aikaisemmin sisällytetty, mikäli kyseisen luvan piirissä olevasta vesitaloushankkeesta aiheutuu kalakannalle ja kalas-

tukselle vahinkoa. Myös jokien suojeleminen sekä esimerkiksi tierakentamisesta aiheutuneiden esteiden poistaminen ovat tärkeässä roolissa vaelluskalakantojen vahvistamisessa.

Kaivoslainsäädäntöä tulee uudistaa. Valtauseriaatteesta on luovuttava ja mineraaliesiintymien on oltava lähtökohtaisesti valtion omaisuutta, joita valtio voi myydä eteenpäin korvausta vastaan. Kaivostoiminnan ympäristövastuita on selkeytettävä. Natura-suojeleminen ei pidä olla keinovälikomissa, vaan suojeltuja luontoalueita on kunnioitettava.

Metsätalous kohti kestävästä kehityksestä

Metsätalous on Suomessa keskeisessä roolissa määrittämässä, millaiseksi koko maan resurssitehokkuus muodostuu. Puuhun perustuva biotalous on toistaiseksi keskittynyt enemmän puumäärän käytön lisäämiseen kuin Suomen metsäperäisten tuotteiden ja palveluiden kokonaisarvon sekä hiilinielujen maksimointiin. Poliittisella ohjauksella on varmistettava ennustettava toimintaympäristö, tuettava kokeiluja ja ennen kaikkea luotava innovaatioiden leviämistä tukevia rakenteita. Samanaikaisesti on systemaattisesti siirrettävä yhteiskunnan tukia kohti kestävästä kehityksestä tavoitteita tukevaa toimintaa.

Turpeen poltto on ilmastolle hyvin haitallista, sillä turpeen päästöt energiayksikköä kohden ovat kivihiihtäkin pahemmat. Turpeen energiakäytöstä luopumiselle laaditaan aikataulu osana muista fossiilisista polttoaineista luopumista. Turvetta on mahdollista hyödyntää tulevaisuudessa maanparannuksessa, rakennusteollisuuden kuituna, suodatinteknologioissa sekä biokomposiittituotteiden valmistuksessa. Tällä hetkellä turvetta käytetään maailmanlaajuisesti eniten kasvualustana puutarhavihlyssä sen luontaisten antibakteeristen ominaisuuksien vuoksi.

TAVOITTEET:

- 1) Kielletään luonnon monimuotoisuutta uhkaavien kasvi- ja hyönteismyrkkujen käyttöä.
- 2) Toteutetaan kansainvälisten veloitteiden mukainen heikentyneiden elinympäristöjen ennallistamisohjelma.
- 3) Laajennetaan kansallispuistoverkostoa ja turvataan METSO-ohjelman rahoitus. Soiden-suojeluohjelma saatetaan loppuun.
- 4) Metsähallituksen luontokohteiden korjausvelan vähentämiseksi laaditaan pitkäkestoinen ohjelma. Edistetään kestävien elinkeinojen, kuten luontomatkailun harjoittamisen edellytyksiä ympäri Suomen.
- 5) Vahvistetaan Suomen uhanalaisia vaelluskalakantoja ylläpitämällä ja palauttamalla kalojen luontaista elinkiertoa. Turvataan vaelluskalojen kulku elin- ja lisääntymisalueille ja poistetaan aktiivisesti kulkuesteitä.
- 6) Kaivoslainsäädäntöä uudistetaan.
- 7) Metsähakkuita tehdään menetelmin, jotka turvaavat luonnon monimuotoisuuden ja voilyymillä, joka takaa riittävät hiilinielut. Yhteiskunnan tukia on siirrettävä systemaattisesti kohti kestävä kehityksen tavoitteita tukevaa toimintaa.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Työtä ja kasvua: Luontomatkailun suosio on kasvussa Suomessa.

Ekologisesti kestävä kehitys: Pitkällä aikavälillä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen luo edellytykset tulevien sukupolvien hyvinvoinnille Suomessa.

2.3. Kiertotalous ja eettinen kuluttaminen tukevat toisiaan

Kestävä luonnonvarojen käyttö ja resurssien riittävyys ovat isoja kysymyksiä ilmasto- ja ympäristökriisin ratkaisemisessa. Ihmiskunta käyttää tällä hetkellä puolentoista maapallon kantokyvyn verran luonnonvaroja ja suomalaiset kuluttavat jopa kolminkertaisesti biokapasiteettia yli kestävä tason.

Resurssiviisas yhteiskunta käyttää luonnonvaroja säästeliäästi. Talouskasvu ei voi tulevaisuudessa pohjautua luonnonvarojen ylikulutukseen vaan raaka-aineiden tarpeeseen on vastattava muilla keinoilla. Kiertotalous on resurssitehokkuuteen perustuva talousmalli, jossa materiaalit kiertävät ja säilyttävät arvonsa kasvattaen hyvinvointia.

Kiertotalous maksimoi tuotteisiin ja raaka-aineisiin sitoutuneen arvon mahdollisimman pitkään. Tuotteille luodaan lisäarvoa palveluilla sekä digitaalisiin ratkaisuihin perustuvalla älykkyydellä, jakamisella ja tekoälyllä. Kiertotaloudessa yhdistyvät yksilöiden kulutusvalintojen kautta tekemät ratkaisut sekä suuret yhteiskunnalliset järjestelmät, kuten raaka-aineiden ja laitteiden tehokkaampi käyttö sekä jätteen synnyn ehkäisy, kierrätys ja hyödyntäminen.

Suomella on hyvät lähtökohdat kehittyä kiertotalousyhteiskunnaksi, sillä monin paikoin olemme edelläkävijöitä tavaroiden ja pakkausmateriaalien kierrätyksessä. Kuitenkin kuluttajatuotteista ja niiden materiaaleista heitetään pois valtaosa. Kulutuksen vähentämisellä ja kulutuskäyttäytymisen muuttamisella resurssiviisaampaan suuntaan on valtava merkitys kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Kiertotalous on tulevaisuuden kestävä kasvun tärkeitä lähteitä. Sitran arvion mukaan kiertotaloudessa on Suomessa noin 2-3 mil-

jardin euron mahdollisuudet vuoteen 2030 mennessä. Saman arvion mukaan kiertotalous voi hyvin toimiessaan tuoda yli 70 000 uutta työpaikkaa. Kiertotalouden kehittyminen edellyttää panostamista kierrätyskelpoisten materiaalien markkinoihin.

Politiikan pitää luoda vakaa ja ennustettava toimintaympäristö yhteiskunnan eri toimijoille. SDP haluaa tehdä seuraavalla vaalikaudella kiertotalouden edistämishjelman, jossa esitetään konkreettisia tavoitteita kaikille yhteiskunnan toimijoille. Suomella on edellytykset nousta kiertotalouden kärki-maaksi Euroopassa.

Toimenpideohjelman lisäksi tarvitaan lisää tutkimus- ja tuotekehityspanostuksia, kokeiluja ja pilottihankkeita. Kiertotalouden merkityksen tulee näkyä paremmin myös talouskasvun tilastoissa. Eettisen kuluttamisen tukeminen edellyttää sitä, että kuluttajilla on kattavasti saatavilla tutkittua tietoa tavaroiden ja niiden pakkausten tuotannosta ja kierrätyksestä.

Jätelainsäädännön tulee tukea kiertotaloustavoitteita. Suomelta puuttuu jätehuollon visio ja jätelainsäädäntö on ollut useiden muutosten kohteena viime vuosina. Kunnilla on viimesijainen vastuu ympäristöterveydestä, jota toimiva jätehuolto edistää. Kuntien mahdollisuus tehdä parhaita ratkaisuja jätehuollon järjestämisessä on kuitenkin tällä hetkellä rajallinen. Kuntien vastuuta kotitalousjätteestä tulee vahvistaa. Elinkeinoelämälle tarvitaan sitovat vaatimukset syntypaikkalajittelusta.

Muovijäte kuriin

Maailma on hitaasti heräämässä muovin ongelmiin. Esimerkiksi kosmetiikassa käytetyt

mikromuovit päätyvät maaperään, vesistöihin ja lopulta eläimiin. Vedenpuhdistamot eivät pysty poistamaan jätevesistä kaikkea mikromuovia ja niitä on käytännössä mahdoton saada pois vesistöistä, kun ne sinne ovat joutuneet. Mikromuovit keräävät itseensä ympäristömyrkyjä, jotka päätyvät tätä kautta Itämeren kaloihin ja muihin eläimiin. Muovisaasteen kertyminen merten eläimiin vähenee, mikäli mikromuovien käytöstä luovutaan mahdollisimman laajasti.

Kolmasosa merten muovisaasteesta on juomapakkauksia. Joka kuukausi meriin kulkeutuu miljoonaa tonnia muovijätettä, josta peräti 95 prosenttia on käytetty vain yhden kerran. On ennustettu, että vuonna 2050 merissä on enemmän muovia kuin kalaa.

Suomella on mahdollisuus olla osa ongelman ratkaisua luomalla muovia korvaavia korkean lisäarvon tuotteita kuten biopohjaisia pak-

kausmateriaaleja, tekstiilejä ja komposiittimateriaaleja. Joidenkin arvioiden mukaan esimerkiksi selluloosalla voitaisiin korvata monet öljystä tehdyt tuotteet. Tuotekehitystä tukemalla nostetaan myös puupohjaisten tuotteiden jalostusarvoa.

Muovinkeräys on Suomessa vähäistä. Liian pieni osa kuluttajista kierrättää, ja muovipakkausten yleisiä keräyspisteitä on saatavilla liian vähän. Muovijätteen keräykseen liittyvät esteet tulee pikaisesti ratkaista. Samoin tulee ratkaista kenen vastuulle, kauppan vai kunnan, kerääminen lopulta kuuluu. Nykyisellä polulla Suomi ei pääse EU:n tavoitteeseen, jonka mukaan vuonna 2025 kierrätettäisiin puolet muovipakkausjätteestä. Keräysmäärät pitää kolminkertaistaa. Samalla pakkausmääriä pitää vähentää niin, että kierrätys ja muovin vähentäminen ovat ympäristön kannalta kokonaisuutena hyödyllisiä.

TAVOITTEET:

- 1) Toteutetaan kiertotalouden edistämisohjelma, jossa esitetään konkreettisia tavoitteita kaikille yhteiskunnan toimijatahoille resurssiviisauden edistämiseksi ja uusiokäytön lisäämiseksi.
- 2) Säädetään, että kaikkiin kuluttajapakkauksiin tulee velvoite ilmoittaa, miten kyseinen pakkaus kierrätetään. Turvataan eettiseen kuluttamiseen liittyvän ja tutkittuun tietoon pohjautuvan kuluttajainformaation saatavuus.
- 3) Suomi toimii aktiivisesti sen eteen, että mikromuovien käyttö kielletään kuluttajatuotteissa EU:n alueella.
- 4) Muovinkeräyksen esteet ratkaistaan ja otetaan tavoitteeksi kierrättää puolet muovipakkausjätteestä vuoteen 2025 mennessä.

Kiertotalous ja eettinen kuluttaminen tukevat toisiaan

Työtä ja kasvua: Luo merkittävän määrän uusia työpaikkoja.

Ekologisesti kestävä kehitys: Tavoitteena on resurssiviisaus ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

2.4. Kohti kestäväää ruuantuotantoa

Ruoantuotanto ja -kulutus aiheuttavat reilun viidenneksen ihmisten kulutuksen ilmastovaikutuksista. Ilmaston lisäksi ruoantuotanto vaikuttaa esimerkiksi ympäristön rehevöitymiseen ja happamoitumiseen sekä luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Ruoantuotanto kuluttaa paljon erilaisia resursseja, kuten ravinteita, maapinta-alaa, energiaa ja vesivaroja.

Maatalouden päästöillä on isot ympäristövaikutukset ja se on merkittävin ihmisen aiheuttaman ravinnekuormituksen lähde Suomessa. Elintarvikkeissa teollisen jalostuksen energiankulutuksella, pakkausmateriaaleilla ja kuljetuksella on huomattavasti pienempi ympäristövaikutus kuin alkutuotannolla. Ruoankulutuksen ilmastovaikutuksia voidaan vähentää suosimalla mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavia ruokia sekä pienentämällä ruokahävikkiä.

Kuluttajat haluavat tehdä entistä kestävämpiä valintoja. Kasvisproteiinipohjaisten ruokatuotteiden sekä luomutuotteiden myynnit ovat olleet viime vuosina kovassa kasvussa. Kuluttajien omien valintojen lisäksi tarvitaan yhteiskunnan ohjausta kohti kestävämpää yhteiskuntaa. Ilmastonmuutos vaikuttaa ruuantuotannon edellytyksiin merkittävästi, esimerkiksi viljely vaikeutuu monilla tärkeillä viljelyalueilla. On todennäköistä, että Suomen merkitys ruoantuotannossa korostuu ilmastonmuutoksen myötä tulevaisuudessa.

Valtaosa maatalousmaasta käytetään lihan ja muun eläinperäisen ruoan tuotantoon. Eläintuotannolla on myös merkittävä vaikutus vedenkulutukseen. Eläinperäisten tuotteiden kulutuksen vähentäminen onkin avainasemassa ruoan ilmastovaikutusten pienentämisessä. SDP on esittänyt kestä-

vän kehityksen arvonlisäveroa kulutuksen ohjaamiseksi ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan.

Maataloustukien ohjaaminen kestäväää ruuantuotantoa tukevaksi

Maatalouspolitiikan fokus pitää siirtää tuotannosta yhteiskunnan kysyntään, jolloin maatalous tuottaisi kuluttajille terveellistä, turvallista ja eettisesti kestäväää ruokaa sekä yhteiskunnalle ekosysteemipalveluja ja elävää maaseutua.

Maataloustukia tulee suunnata suorista tuista (ns. I-pilari) ympäristötoimenpiteisiin (II-pilari). Näin ne toimeenpanisivat nykyistä paremmin EU:n ja Suomen ympäristötavoitteita, kuten vesien hyvä tila, luonnon köyhtymisen pysäyttäminen, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen.

Suomelle kestävään ruuantuotannon ohjelma

Maatalouspolitiikasta on siirryttävä kohti ruokapolitiikkaa. SDP:n tavoite on nostaa kotimaisen ruuan arvostusta sekä parantaa koko ruokaketjun kannattavuutta. SDP on suomalaisen ruoan kuluttajan ja kotitalouksien puolestapuhuja. Haluamme turvata kotimaisen ruuantuotannon ja sen työpaikkojen säilymisen Suomessa.

Suomi tarvitsee kestävään ruuantuotannon ohjelman, jossa huomioidaan ruoantuotannossa tapahtumassa oleva murros: kuluttajien roolia keskustelussa vahvistetaan, kestävät ruuantuotannon tavat nostetaan keskiöön ja huoltovarmuuden näkökulmaa ja ruokaviennin merkitystä korostetaan.

Puhdas Itämeri edellyttää maatalouden ravinteiden vähentämistä

Vesistöjen rehevöityminen on edelleen Itämeren ja sisävesiemme suurimpia ympäristöongelmia. Rehevöityminen on seurausta liiasta ravinnekuormasta vesistöissä. Maatalous on Itämeren suurin fosfori- ja typipäästöjen aiheuttaja. 60-80 prosenttia typestä ja 70-90 prosenttia fosforista, jotka kulkeutuvat mereen, ovat peräisin maataloudesta. Vesien suojeleminen on tärkeää ja niihin sijoitetuista huomattavista euromääristä huolimatta maatalouden kuormitus ei ole merkittävästi vähentynyt. Lihan ja maidon tuotanto vie tällä hetkellä noin 70 prosenttia Suomen maatalouskäytössä olevasta pinta-alasta, ja aiheuttaa suurimman osan ravinnekuormasta. Itämeren ravinnekuorma ei ole pelkästään Suomen varassa, vaan yhteistyötä tarvitaan Itämeren kaikkien ranta-valtioiden kesken.

Luomutuotantoa lisäämällä voidaan samaan aikaan leikata ravinnekuormaa erittäin merkittävästi ja lisäksi pienentää kasvihuonepäästöjä. Ei-luomutuotannon keskeisin ongelma ilmaston ja ravinnekuormituksen kannalta on, että kasvi- ja eläintuotanto on erotettu toisistaan. Lanta syntyy alueilla, jossa sitä ei voida hyödyntää kasvin kasvatuksessa, jolloin suurempi osuus siitä huuhtoutuu vesistöihin.

Monella paikkakunnalla typestä saadaan talteen alle 70 prosenttia, kun parhaimmissa laitoksissa saavutetaan 90 prosentin tasoja. Typen osalta nopeimmat vähennykset ovat saatavissa nimenomaan yhdyskunnissa, jätevesien käsittelyä tehostamalla.

Suomi on sitoutunut vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseen, mikä edellyttää toimia maatalouden ravinnekuormituksen leikkaamiseksi. Mereen päätyvän fosforin määrää on saatu vähennettyä levittämällä valuma-alueella oleville pelloille kipsiä, joka

sitoo ravinteet maaperään sen sijaan että ne valuisivat vesistöihin.

Suomeen kunnianhimoinen luomutuote

Luomutuotannon on todettu vähentävän maatalouden päästöjä paikallisesti. Luomu pyrkii vähentämään tuotannon riippuvuutta uusiutumattomista luonnonvaroista. Luomupinta-ala kasvoi Eviran ennakkotietojen mukaan 10 prosenttia vuonna 2017 ja nousi yli 263 000 hehtaariin, mikä on 11,7 prosenttia maan koko viljellystä peltoalasta.

Suomalaisesta peltopinta-alasta luomuviljelyn osuuden tulee nousta 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Julkisten hankintojen tulee olla edelläkävijöitä luomun hyödyntämisessä. Lisäksi julkisista elintarvikehankinnoista puolet tulee olla luomua vuoteen 2030 mennessä.

Suomi maailman eettisimmäksi eläintuotannon maaksi

Eläimellä on itseisarvo, joka tulee tunnustaa ja tunnistaa myös tuotantoeläinten osalta. Suomalaisen eläintuotannon tulee olla maailman eettisintä ja kestäväntä. SDP:n mielestä eläimiä pitää hoitaa ja kohdella hyvin. Tämä tarkoittaa asianmukaista ruokintaa ja juomaveden saatavuutta, lajityypillisestä käyttäytymisestä ja terveydestä huolehtimista sekä sitä, että eläimiä käsitellään aiheuttamatta niille haittaa.

Eläinsuojeluasiamiehen virka tulee perustaa uudelleen. Eläinten oikeuksiin liittyvät asiat, kuten tuotantoeläinten hyvinvointi, ruuan alkuperäkysymykset sekä kiinnostus lemmikkieläinharrastusta kohtaan luovat tarpeen itsenäiselle valtion viranomaiselle. Eläinsuojeluasiamiestä tarvitaan jatkossakin koordinoimaan eläinten oikeuksiin liittyvää yhteiskunnallista agendaa, keskustelua ja politiikkaa sekä eri tahojen yhteistyötä

eläinsuojelukysymyksissä.

Epäeettiset toimet eläinten teurastuksen yhteydessä ovat tulleet laajan kansan tietoisuuteen eläinaktivistien toimesta. Epäonnistuneet tainnutukset ja eläinräökkäystä muistuttavat otteet teurastuslaitoksissa ovat aika ajoin herättäneet vaatimuksia nopeista toimenpiteistä. Tallentava videovalvonta toisi uusia välineitä puuttua epäkohtiin ja todistusaineistoa eläinsuojeluvantaan. Näin eläinsuojelusta vastaavat viranomaiset voisivat pistokoemaisesti tarkastella kunkin teurastamon käytäntöjä.

Ruokahävikin minimointi

Suomessa kotitalouksien ruokahävikki on vuosittain 120–160 miljoonaa kiloa, 20–25 kiloa henkilöä kohden. Suurimmat hävikit syntyvät kotitalouksissa sekä ravintoloissa. Tavoitteena tulee olla ruokahävikin pudottaminen minimiin. Kauppojen hävikin vähentämiseksi yksi keino voisi olla tuotteiden säilyvyysmerkintöjen edelleen selkeyttäminen. Edistetään valmistuskeittiöiden keinoja vähentää ruokahävikkiä esimerkiksi myymälä tai lahjoittamalla nykyistä tehokkaammin ylimääräinen ruoka.

TAVOITTEET:

- 1)** Maataloustukien rakennetta ohjataan kestävästä ruuantuotantoa tukevaksi. Siirrytään maatalouspolitiikasta ruokapolitiikkaan. Laaditaan Suomelle kestävästä ruuantuotannon ohjelma.
- 2)** Toteutetaan ohjelma, jolla voidaan vähentää Itämereen päätyvän fosforin määrää kipsikäsittelmällä peltoja. Käynnistetään ohjelma kaikkien jätevesien puhdistuslaitosten nostamiseksi parhaimpien tasolle typen kuormituksen vähentämiseksi. Tehostetaan maatalouden ympäristötukivarojen käyttöä tiukentamalla niiden vastikkeellisuutta ja kohdentamalla niitä ravinnekuormituksen riskialueille.
- 3)** Otetaan kunnianhimoisen luomutavoite, jossa 30 prosenttia peltopinta-alasta tulee olla luomutuotannossa ja julkisista elintarvikehankinnoista puolet tulee olla luomua vuoteen 2030 mennessä.
- 4)** Perustetaan eläinsuojeluasiamiehen virka uudelleen. Otetaan käyttöön tallentava videovalvonta teurastuslaitoksissa.
- 5)** Ruokahävikkiä minimoidaan systemaattisesti.

Kohti kestävästä ruuantuotantoa

Työtä ja kasvua: Ruuantuotannon kotimaisuusasteen nostaminen luo työtä.

Ekologisesti kestävästä kehitystä: Toimenpiteillä vähennetään ruuantuotannon ilmastokuormitusta.

3. OSAAMISPOLKU JA REILU TYÖELÄMÄ

SDP haluaa nostaa kaikkien suomalaisten osaamistasoa, parantaa koulutuksen tasa-arvoa ja rakentaa yhteiskuntaa, jossa jatkuva oppiminen on aidosti mahdollista kaikille. Suomen menestys ja globaali rooli rakentuvat koulutuksen, tutkimuksen ja uusien innovaatioiden varaan. Se on tärkeää paitsi Suomelle itselleen, myös siksi että kestävän kehityksen yhteiskuntien rakentamisen kannalta osaaminen on aivan keskiössä.

Osaamispolku 2030 on SDP:n näkemys siitä, millaisia toimia matkan varrella tarvitaan. Se ei ole koulutusjärjestelmän uudistamista koulutusaste tai -kokonaisuus kerrallaan, vaan kokonaisvaltainen esitys siitä, miten suomalaista osaamista vahvistetaan hoitamalla koko koulutusketjua varhaiskasvatuksesta jatkuvaan oppimiseen saakka.

Automaatio ja tietotekniikan läpimurto muuttivat ja ennen kaikkea nostivat työpaikkojen osaamisvaatimuksia. Seuraavaksi teknologiseksi muutosajureiksi nousevat digitaalisaatio, robotisaatio ja tekoäly, jotka tehostavat työprosesseja ja muokkaavat työelämää uusiksi. Vauhti työtehtävien katoamisen, muuttumisen ja uusien syntymi-

sen suhteen tulee nyt kasvamaan entisestään teknologioiden kypsyessä.

SDP:n tavoitteena on maailman paras työelämä, jossa työskentelevät pääsevät kehittämään osaamistaan ja voivat luottaa toimeentuloonsa. Sellainen työelämä on oikeudenmukainen ja reilu. Se kunnioittaa naisten ja miesten tasa-arvoa työssä. Maailman parhaassa työelämässä jokainen työntekijä voi tulla palkallaan toimeen. Työelämässä on paikkoja myös niille, jotka voivat antaa vain osan täydestä työpanoksesta.

Alustatalous, jakamistalous ja muuttuva työelämä haastavat kehittämään työelämän turvan elementtejä, kuten sosiaaliturvaa tai eläkejärjestelmää. Ne eivät kuitenkaan poista sitä, että kaikki työntekijät tarvitsevat myös tulevaisuudessa turvaa sairauden, ikääntymisen tai työttömyyden varalle.

Turvallisessa ja kehittävässä työelämässä tärkein tuotannon tekijä, ihminen, kehittyy ja voi hyvin. Tämä edellyttää sitä, että työelämä ja muu elämä; perhe, harrastukset ja arki, ovat yhteensovitettavissa. Työelämää voi uudistaa kestäväällä tavalla vain, jos sopimisen kulttuuri on kunnossa ja osapuolten välillä on luottamusta.

3.1. Kohti maksutonta varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kasvu- ja kehitykselle on osoitettu kiistattoman tärkeäksi. Ennen koulua lapsi käy läpi monia kehityksellisiä muutoksia, joilla on vaikutusta lapsen sen hetkiseen elämään ja tulevaan kehitykseen. Laadukas varhaiskasvatustehokkaasti pysäyttämään huono-osaisuuden kierteen ja parantaa lapsen oppimisvalmiuksia koulutiellä.

Suomen lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen on eurooppalaisittain tarkasteltuna alhaisella tasolla. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten kehitykselle varhaiskasvatuksella on ratkaiseva merkitys kielen oppimiselle, kotoutumiselle ja myöhemmälle koulumenestykselle.

Varhaiskasvatukseen osallistuminen riippuu perheiden mahdollisuudesta saada lapselleen laadukasta varhaiskasvatusta joustavasti ja tarvetta vastaavasti. Lasten yhdenvertainen kohtelu edellyttää sitä, että varhaiskasvatusoikeus on riippumaton vanhempien työ- tai perhetilanteesta.

Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa lasten ja lasten varhaiskasvatuksesta vastaavan henkilöstön määrän välinen suhde on järkevällä tasolla. Sopivan kokoisessa ryhmässä aikuisen on mahdollista huomioida jokaista lasta ja vastata lapsen yksilöllisiin tarpeisiin.

Yksityisten varhaiskasvatustalveluiden on toimittava samoilla laadullisilla kriteereillä ja samoilla asiakasmaksuilla, kuin julkisten, eivätkä ne saa valikoida lapsia. Yksityisten varhaiskasvatustalveluntuottajien toiminnan tulee olla luvanvaraista.

Peruopetuksen puolella on pitkään toiminut yksityisiä kouluja, mutta koska perusopetuslaki ei mahdollista voiton tavoittelua eivätkä yksityiset koulut tavoittele voittoa. Sama

voitontavoittelun rajoittaminen on voimassa ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa. Varhaiskasvatust on hallinnollisesti osa koulutusjatkumoa ja on selvitettävä, voisiko perusopetuksessa oleva voiton tavoittelun rajoittaminen ulottaa myös varhaiskasvatukseen.

SDP ottaa askeleita kohti maksutonta varhaiskasvatusta

SDP haluaa parantaa varhaiskasvatustuksen laatua ja nostaa varhaiskasvatukseen osallistumisastetta. Lapsen edun lisäksi toimiva varhaiskasvatust on edellytys pienten lasten vanhemmille työn ja perhe-elämän sujuvaan yhteensovittamiseen. SDP:n pidemmän aikavälin tavoitteena on kaikille maksuton varhaiskasvatust. Kohti maksutonta varhaiskasvatusta edetään vaiheittain ja tulevalla vaalikaudella jokaiselle yli 3-vuotiaalle tarjotaan mahdollisuus maksuttomaan osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen.

Esiopetuksen laajentamisesta 5-vuotiaiden ikäluokkaan tulee päättää tulevalla vaalikaudella käynnissä olevien kokeilujen tulosten perusteella. Samassa yhteydessä tulee vahvistaa esiopetuksen ja perusopetuksen alkuopetuksen välistä yhteyttä. Siirtymän esiopetuksesta perusopetukseen tulee käydä mahdollisimman sujuvasti ja siinä tulee huomioida se, että lapset siirtyvät ensimmäiselle luokalle erilaisin valmiuksin riippuen mm. siitä, ovatko he syntyneet alkuvuodesta vai loppuvuodesta.

Varhaiskasvatustuksen laatu on myös lasten tuen tarpeeseen vastaamista. Myös varhaiskasvatustuksessa tulee saada samalla tavoin kolmiportaista tukea eli yleistä, tehostettua ja erityistä tukea kuin perusopetuksessa tai kehittää varhaiskasvatustukselle oma tuen mal-

li. Mitä varhemmin ja aikaisemmin lasten ongelmiin puututaan, sitä helpommin ne voidaan korjata Kuraattorin ja psykologin palvelut tulee olla tarjolla myös varhaiskasvatuksessa. Tärkeintä on rakentaa lapsen tuki hänen tarpeensa mukaan.

Sosialidemokraattien mielestä varhaiskasvatus koostuu erottamattomasti leikin, hoi-

van, kasvatuksen ja opetuksen muodostamasta kokonaisuudesta. Lapsen yksilölliset tarpeet huomioon ottava varhaiskasvatus tarjoaa parhaat edellytykset tasapainoiselle kehitykselle. Tältä pohjalta on syytä nostaa varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus- ja osaamistasoa sekä pedagogisia valmiuksia huomioiden kaikki henkilöstöryhmät.

TAVOITTEET:

- 1) Subjektiiivinen kokoaikainen varhaiskasvatusoikeus palautetaan kaikille lapsille. Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten välinen suhdeluku palautetaan tasolle, joka mahdollistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen.
- 2) Jokaiselle yli 3-vuotiaalle lapselle tarjotaan maksuton osa-aikainen varhaiskasvatus tulevalla vaalikaudella. Tämä on yksi vaihe kohti kaikille maksutonta varhaiskasvatusta.
- 3) Esiopetuksen laajentamisesta 5-vuotiaille tehdään päätös kokeilujen perusteella. Parannetaan edellytyksiä järjestää esi- ja alkuopetus kokonaisuutena, joka ottaa huomioon lapsen yksilöllisen kehityksen ja oppimisen valmiudet. Kolmiportaisen tuen periaate ulotetaan varhaiskasvatukseen.
- 4) Turvataan varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus- ja osaamistaso sekä pedagogiset valmiudet huomioiden kaikki henkilöstöryhmät.
- 5) Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden on toimittava samoilla laadullisilla kriteereillä ja samoilla asiakasmaksuilla, kuin julkisten, eivätkä ne saa valikoida lapsia. Yksityisten varhaiskasvatuspalveluntuottajien toiminta tulee olla luvanvaraista. Selvitetään, voidaanko voitontavoittelun rajoittaminen ulottaa varhaiskasvatukseen.

Kohti maksutonta varhaiskasvatusta

Työtä ja kasvua: Nostaa työllisyysastetta pidemmällä aikavälillä.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: subjektiiivinen oikeus ja maksuttomuuden edistäminen auttavat eniten heikommassa asemassa olevia perheitä. Toimiva ja laadukas varhaiskasvatus parantaa pienten lasten vanhempien, erityisesti naisten mahdollisuuksia työn ja perhe-elämän yhdistämiseen.

3.2. Suomalainen Islannin malli

Maailmalla puhutaan Islannin ihmeestä – nuorison hyvinvointi on parantunut valtavasti ja lapsiperheiden elämä helpottunut. Ihme on saatu aikaan voimaannuttamalla perheet, kannustamalla viettämään enemmän aikaa yhdessä. Malleja ei pidä kuitenkaan kopioida suoraan muualta meille. Syrjäytymisen syyt ja oireet vaihtelevat maasta toiseen. Toisaalta SDP on jo pitkään ajanut uudistuksia, jotka lisäävät harrastamisen tasa-arvoa, vähentävät nuorten kokemaa yksinäisyyttä ja helpottavat perheen ja työelämän tasapainoa.

Päiväkodit, koulut ja oppilaitokset ovat paikkoja, jotka tavoittavat lähes koko ikäryhmän. Niiden ympärille on luonnollista rakentaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tuki; suomalainen Islannin malli. SDP:n mielestä oppilaitoksia tulee kehittää entistä vahvemmin suuntaan, joka tukee oikea-aikaisesti lasten ja nuorten kasvua mahdollistaen moniammatillisen tuen katkeamattomasti koko koulutuspolun.

Onnistunut kiinnittyminen opiskeluryhmään ja sosiaalisen luottamuksen kasvu vaikuttavat hyvinvointiin ja opintojen läpäisyyn myönteisesti. Koulussa oppilaille ja opiskelijoille tarjotaan kouluterveydenhoitajan, lääkärin, koulupsykologin, kuraattorin sekä opinto-ohjaajan palveluiden lisäksi moninaisia nuorisotyön palveluita.

Oppilashuollossa ja oppilaan ohjauksessa tehdään tiivistä yhteistyötä vanhempien kanssa, jotta vanhemmat pystyvät tukemaan lastaan kouluun liittyvissä asioissa ja jatkokoulutuksen suhteen. Tavoitetta tukee vanhempain-toiminnan tuominen vahvaksi osaksi koulujen toimintaa.

Joustava koulupäivä tukee lapsen harrastustoimintaa

Koulu on kodin ohella lapsen tärkein kasvuympäristö, ja koulupäivän rakennetta ja sisältöä uudistamalla voidaan tehokkaasti lisätä lasten hyvinvointia. Kokonainen, eheytetty tai joustava koulupäivä – kaikki nimitykset tarkoittavat samaa aloitetta, jossa opetus ja harrastustoiminta kytkeytyvät entistä tiiviimmin yhteen. Siirtyminen joustavaan koulupäivään parantaa koulumotivaatiota ja koulussa viihtymistä ja varmistaa lapsille mahdollisuuden kokeilla eri harrastuksia. Joustavassa koulupäivässä oppituntien väliin on mahdollista sijoittaa koulussa järjestettävää harrastustoimintaa ja näin luoda koulupäivä, jonka mitta on pidempi mutta huokoisempi kuin nykyiset koulupäivät perusopetuksen alaluokilla.

SDP:n tavoitteena on aamu- ja iltapäivätoimintaa uudistaminen ja niiden kytkeminen joustavan koulupäivän kokonaisuuteen. Harrastusten järjestämiseen voivat osallistua yhteistyössä koulun henkilökunta, taiteen ja kulttuurin tuottajat ja liikunta- ja nuorisjärjestöt, mutta vastuu joustavasta koulupäivästä kuuluu kunnille. Kunnalla tulee olla kokonaisvastuu joustavan koulupäivän järjestämisestä ja toiminnan laadusta. Oppilaiden omia toiveita kerhotoiminnan sisällöistä ja harrastuksista tulee kuulla toimintaa kehitettäessä ja harrastustoiminnassa hyödynnetään koulun tiloja ja välineitä.

Joustava koulupäivä on perheelle konkreettinen tuki, sillä se helpottaa perheen arkea. Se lisää perheen yhteistä aikaa koulu- ja työpäivän jälkeen. Joustava koulupäivä auttaa erityisesti pienituloisia perheitä tai enemmän kasvatustukea tarvitsevia vanhempia jaksamaan paremmin, suhtautumaan lapsiin myönteisimmin ja viettämään enemmän aikaa yhdessä lasten kanssa.

Joustava koulupäivän mallin kautta voidaan

taata jokaisen lapsen harrastustakuu. Harrastustoimintaa on kuitenkin syytä tukea myös koulun ulkopuolella, sillä monet harrastukset vaativat erityisen suorituspaikan, kuten jäähallin tai orkesteritilan.

TAVOITTEET:

- 1)** Siirrytään valtakunnallisesti joustavaan koulupäivään, joka mahdollistaa harrastustoiminnan järjestämisen koulupäivän aikana. Aamu- ja iltapäivätoiminta uudistetaan ja kytketään osaksi joustavaa koulupäivää.
- 2)** Toteutetaan harrastustakuu eli jokaisen lapsen mahdollisuus harrastaa. Tuetaan harrastustoiminnan tukipalvelujen kehittämistä.
- 3)** Kehitetään peruskouluja suuntaan, jossa lasten ja nuorten kasvua tuetaan katkeamattomasti koko koulutuspolun.

Suomalainen Islannin malli

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Kaikki lapset saavat harrastaa, tukea ja ohjausta. Perheiden ajankäyttö helpottuu.

3.3. Ehkäistään nuorten syrjäytymistä oppivelvollisuutta pidentämällä

Olemme tottuneet ajattelemaan, että Suomessa jokainen lapsi ja nuori saa hyvän koulutuksen; sellaiset elämän eväät, joilla kehittyy yksilönä, pärjää muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa. Valitettavasti tämä ei täysin toteudu. Nuorten syrjäytymistä on pyritty ehkäisemään pitkään. On ollut etsivää nuorisotyötä, toisen asteen opintoihin valmistavaa koulutusta, ammattistarttia ja työpajatoimintaa. Kaikista toimenpiteistä huolimatta edelleen jokaisesta ikäluokasta noin joka kuudennen osaaminen jää peruskoulun varaan.

Näiden nuorten pääsy työelämään on erittäin hankalaa, sillä monessa työtehtävässä edellytetään korkeampaa osaamista. Tämän takia pelkän peruskoulun suorittaneiden työllisyys on selvästi muita alempi. Matalasti koulutetut tulevat tutkimusten mukaan tekemään myös huomattavasti muita työkäisiä lyhyemmän ja katkonaisen työuran. Työpätkiä seuraa työttömyysjaksot, joista on kerta toisensa jälkeen vaikeampi päästä takaisin työmarkkinoille.

Sosialidemokraattien mielestä nuorten syr-

jäytymisen ehkäisemiseksi oppivelvollisuutta tulee pidentää kattamaan toisen asteen ammatillisen tai lukiokoulutuksen. Samassa yhteydessä oppimateriaaleista, kuten kirjoista tai ammatillisten koulutuksen työvälineistä tulee tehdä maksuttomia.

Oppivelvollisuuden pidentäminen on iso rakenteellinen uudistus, jonka kautta on mahdollista varmistaa se, että jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle löytyy paikka opintojen parissa peruskoulun jälkeen. Pelkän oppivelvollisuusiän pidentämisen lisäksi tarvitaan laaja toimenpidekokonaisuus peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheeseen. Osa peruskoulun päättävistä nuorista tarvitsee osaamisen ja motivaation puutteista tai haastavasta elämäntilanteesta johtuen tukea voidakseen jatkaa tutkintoon johtavaan koulutukseen toiselle asteelle. Näille nuorille tarvitaan valmistavaa koulutusta. SDP:n toisen asteen valmistavassa koulutuksessa nuoren on mahdollista kerrata perusasteen oppisisältöjä, hakea moniammatillisen tuen ja ohjauksen avulla itselle sopivaa toisen asteen opiskelupaikkaa.

Samassa yhteydessä peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen sisältöjä tulee uudistaa vastaamaan muuttuneen työelämän tarpeita. Lasten ja nuorten luonnontieteellistä, matemaattista ja teknologiaosaamista tulee vahvistaa. Samoin eri vieraiden kielten osaamista, tiedonhankintataitoja sekä ryhmätyötaitoja tulee kehittää. Monien elämässä

tarvittavien taitojen taustalla on luova ajattelu. Luovuutta ja ongelmanratkaisukyvyyn roolia perusopetuksessa ja toisella asteella on vahvistettava. Samalla on huolehdittava opetuksen sivistyksellisistä tavoitteista ja aktiivisen kansalaisuuden taidoista. Erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen pedagogiikkaa kehitetään uusien tavoitteiden saavuttamiseksi.

SDP:n tavoitteena on, että toimenpidepaketin avulla jokainen nuori suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon. Pidemmällä aikavälillä uudistus maksaa itsensä takaisin korkeampana työllisyysasteena, pidempinä työurina, verotuottoina sekä pienempinä syrjäytymisen ehkäisyn kuluina.

Nuorten syrjäytymistä on ehkäistävä kautta linjan ja tukea myös niitä nuoria, jotka ovat ylittäneet 18 vuoden iän, mutta joilla on korkea riski syrjäytyä yhteiskunnasta ja työelämästä. Nuorisotakuu on suomalainen innovaatio, jonka tavoitteena on tarjota jokaiselle nuorelle paikka yhteiskunnassa. SDP haluaa tulevalle vaalikaudella uudistaa nuorisotakuun, jossa taataan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle tai alle 30-vuotiaalle valmistuneelle joko työ-, työharjoittelu-, työkokeilu-, työpaja-, oppisopimus- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden aikana työttömyyden alkamisesta. Ohjaamo-palveluita tulee vahvistaa nuorisotakuun käytännön toteuttajana.

TAVOITTEET:

- 1)** Laajennetaan oppivelvollisuutta kattamaan toisen asteen tutkinnon suorittaminen ja tehdään toisella asteella eli lukiolissa ja ammattioppilaitoksissa opiskelu aidosti maksuttomaksi.
- 2)** Toisen asteen valmistavat koulutukset, kymppiluokat sekä työpajatoiminta muodostavat yhdessä uuden toisen asteen valmistavan koulutuksen.
- 3)** Turvataan ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja lukiokoulutuksen riittävät resurssit. Toisen asteen koulutuksen sisältöjä uudistetaan vastaamaan muuttuneen työelämän tarpeita. Panostetaan toisen asteen koulutuksen laatuun.
- 4)** Toteutetaan SDP:n nuorisotakuu 2.0 ja vahvistetaan Ohjaamo-palveluiden toimintaa.

Ehkäistään nuorten syrjäytymistä oppivelvollisuutta pidentämällä

Työtä ja kasvua: Nostaa työllisyysastetta pitkällä aikavälillä.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Ehkäisee tehokkaasti nuorten syrjäytymistä. Miehistä perusasteen varassa on noin 19% ja naisista noin 15%.

3.4. Nyt on tieteen ja tutkimuksen aika

Länsimaiseen ajatteluun kuuluu oleellisesti ajatus siitä, että samalla kun tiede tyydyttää inhimillistä uteliaisuutta, sen avulla ratkaistaan merkittäviä ongelmia. Näin on pääosin myös tapahtunut: tutkimus ja sen avulla tehdyt läpimurrot ovat sekä aiheuttaneet suuren osan yhteiskunnan ja työelämän murroksista että tarjoilleet avaimet niiden myötä syntyneiden ongelmien ratkaisemiseen.

Suomi on ollut tiede- ja innovaatiointensii- vinen yhteiskunta, jossa tiede ja tutkimus ovat kaiken päätöksenteon taustalla ja näkyvät konkreettisesti kansalaisten paremmassa arjessa. Päätöksenteossa sekä koulutuksen ja tutkimuksen resursoinnissa näkyy arvostus osaamista, tiedettä ja sivistystä kohtaan sekä ymmärrys siitä, että Suomen tulevaisuus ja menestys on niistä riippuvainen.

Valitettavasti 2010-luvulla yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta on vähennetty suurin leikkauksin sekä yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksin jäädytyksen kautta. Yliopistojen rahoitusta käsittelevä talouspolitiikan arviointineuvoston taustaraportti osoittaa, että yliopistojen reaalisen perusrahoituksen osalta nyt ei olla edes vuoden 2002 tasolla. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen reaaliarvon kumulatiivinen las- ku taas on ollut vuoden 2012 jälkeen noin

23 prosenttia. Kovia rahoitusleikkauksia on kohdistettu myös tutkimuslaitoksiin.

Korkeakoulutukseen käytettyjen resurssien supistuminen on kansainvälisesti harvinainen ilmiö. Muut Euroopan maat ovat taantum- an yhteydessä pitäneet huolta erityisesti tutki- musrahoituksen säilymisestä panostaen näin tulevaisuuteen.

Vielä leikkauksiakin vahingollisempaa on ol- lut politiikassa käytetty halveksuva sävy tie- dettä, tutkimusta ja sen tekijöitä kohtaan. Puheet kaiken maailman dosenteista ja yli- opistolla työskentelevien pitkistä kesälomis- ta ovat loukanneet monia. Olemme nähneet suomalaisten huippututkijoiden siirtyvän muiden maiden yliopistoihin; sellaisiin ym- päristöihin, jossa heidän tekemäänsä työtä arvostetaan. Menetetty luottamus voidaan palauttaa vain pitkällä ja määrätietoisella työllä: tekemällä jälleen Suomesta hyvä maa tutkia ja innovoida.

Vakaat olot tutkimusrahoitukseen

Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutki- muslaitokset tarvitsevat vakaan ja ennu- settavan toimintaympäristön, jossa voidaan keskittyä pääasiaan eli tutkimukseen ja uuden luomiseen. Suomalainen tutkimus-

rahoitus on nykyisin erittäin kilpailtua, ja se koostuu hyvin monista sirpaleisista lähteistä. Tutkimusrahoituksen hakeminen vie aikaa perustutkimuksen tekemiseltä. Tutkijoiden on pystyttävä keskittymään tutkimiseen ja tämä edellyttää riittävää perusrahoitusta sekä mahdollisuutta ajankäytöllisesti tähän.

Tutkimuksen kansainvälisyyttä vahvistetaan

Suomalaiset korkeakoulut ja tutkimuslaitokset ovat avainasemassa luotaessa Suomeen osaamiskeskittymiä tai tki-toiminnan ekosysteemejä. Tiede on lähtökohtaisesti avointa ja kansainvälistä toimintaa. Suomen on kyettävä tarjoamaan houkuttelevia opiskelu- ja tutkimusympäristöjä niin kotimaisille kuin kansainvälisille tieteen tekijöille.

Maahantuloon ja maassaoloon liittyvät valtakunnalliset ja kaupunkien palvelut ovat kansainvälisissä rekrytoinneissa keskeinen kilpailutekijä. Suomella pitää olla sujuvimmat ja linjakkaimmat palvelut, jotta saamme hankittua ja pidettyä parhaat asiantuntijat. Palveluiden sujuvuuden lisäksi parhaita tutkijoita houkuttelevat yksinkertaisesti resurssit tutkimusinfrastruktuureihin ja tutkimusryhmien palkkaamiseen. Tältä osin on tarpeen vahvistaa kansainvälisesti kilpailukykyisiä osaamiskeskittymiämme.

Vaikka oleskelulupakäytäntöjä on kehitetty kiitettävästi viime vuosina, liittyy oleskeluluvan hakemiseen edelleen paljon tarpeetonta byrokratiaa. Rekrytoitujen tutkijoiden ja kansainvälisten opiskelijoiden Suomeen saapumisen käytäntöjä on edelleen sujuvoitettava.

TAVOITTEET:

- 1)** Palautetaan käyttöön yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksi.
- 2)** Tehdään tieteen ja tutkimuksen kunnianpalautus. Varmistetaan riittävä perusrahoituksen taso, jotta tutkijoilla on mahdollisuus keskittyä tutkimiseen.
- 3)** Vahvistetaan tutkimusinfrastruktuurien resurssveja ja sujuvoitetaan kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden Suomeen saapumisen käytäntöjä.

Nyt on tieteen ja tutkimuksen aika

Työtä ja kasvua: Tiede tuottaa innovaatioita.

3.5. Toimivampi korkeakoulutus

Korkeasta osaamisesta hyötyy koko yhteiskunta, sillä se edesauttaa innovaatioiden kehittämistä sekä niiden käyttöönottoa. Valitun strategian ansiosta Suomi oli vielä 2000-luvun alussa digitalisaation kärkimaa maailmassa. Koulutustason nousu on Suomessa pysähtynyt. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että nuorempien ikäluokkien koulutustaso jää aikaisempien ikäluokkien ja sukupolvien tasolle tai sitä alemmaksi.

Itseisarvona ei ole olla maa, jonka väestö on korkeimmin koulutettua. Koulutustaso liittyy olennaisesti Suomen valitsemaan menestysstrategiaan, jossa valitsimme osaamisen ja laadun kilpailuvalteiksemme kansainvälisillä markkinoilla. Monet muut korkean osaamisen yhteiskunnat ovat ohittaneet Suomen koulutustason.

Korkeakoulut ovat alueellisen elinvoimaisuuden moottoreita ja TKI-toiminnan solmukohtia ympäri Suomen. Valituilla aloilla suomalainen tutkimus- ja innovaatiotoiminta voi olla maailman huippua, mutta kaikkien alojen on kyettävä tekemään kansainvälistä yhteistyötä. Koulutustason nostaminen on tärkeää myös sen tähden, että työmarkkinat ovat Suomessa kulkeneet jatkuvasti suuntaan, jossa uusissa työpaikoissa vaadittava osaaminen on korkeampaa kuin katoavissa työpaikoissa.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjaamisessa on viime vuosina korostunut tarve kehittää korkeakoulujen työnjakoa, luoda korkeakouluille vahvempia profiileja sijaintialueiden vahvuuksien ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaan. Toinen keskeinen keskustelu on ollut yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välinen suhde ja sen määrittäminen. Pidemmän aikavälin visioiden laadintaa tarvitaan myös tulevilla

vaalikaudella, mutta visioiden toteuttaminen vaatii määrätietoisuutta ja näkemyksellisyyttä siitä, miten korkeakoulujärjestelmää tulisi uudistaa.

Koulutustason nosto tavoitteena

SDP:n tavoitteena on nostaa nuorisoiäluokkien korkeakoulututkinnon suorittamisaste 50 prosenttiin ikäluokasta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen toteuttaminen edellyttää sitä, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintopaikkoja on kyettävä jakamaan entistä useammalle korkeakoulututkinnon suorittamisesta kiinnostuneelle. Tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuus on SDP:lle tärkeä periaate.

Tulevaisuudessa tarvitaan lisää toimenpiteitä, joilla korkeakoulutus tulee entistä useamman ulottuville. Koulutuksellista tasa-arvoa edistetään luomalla Suomeen pitkäjänteinen suunnitelma koulutuksen saavutettavuudesta, johon kirjataan selkeät ja mitattavat tavoitteet aliedustettujen ryhmien koulutukseen pääsyyn ja läpäisyn edistämiseksi.

Opiskelijavalintajärjestelmän uudistamista on syytä jatkaa. Ensimmäistä tutkintoa suorittaville tulee varata riittävä osa opiskelipaikoista. Korkeakouluvalintojen kehittämisessä toisen asteen tutkintojen perusteella tapahtuvaa suoravalintaa tulee lisätä. Samalla tulee huolehtia siitä, että alan vaihtajilla sekä muilla motivoituneilla on mahdollisuus päästä opiskelemaan tutkintoa pääsykoemenestyksen tai muiden opiskelijavalintaväylien kautta.

Ikäluokkatavoitteen toteuttaminen edellyttää myös sitä, että korkeakouluun pyrkivien noin 60 000 henkilön sumaa puretaan määräraikaisesti kasvattamalla korkeakoulu-

jen sisäänottoa. Tämä toimenpide parantaa pidemmällä aikavälillä työllisyyttä ja koko sisäänpääsyjärjestelmän toimivuutta. Korkeakoulutuspaikkojen lisääminen on tärkeää myös elinkeinoelämälle, sillä monella alalla kärsitään tällä hetkellä osaajapulasta. Kansainvälisten opiskelijoiden osaaminen tulee ottaa parempaan käyttöön suomalaisilla työmarkkinoilla. Keskeisin este valmistuneen ulkomaisen opiskelijan työllistymiselle on riittävän kotimaisten kielten taidon puute.

Edellä kuvattu opiskelijamäärän määräaikainen kasvattaminen edellyttää sitä, että korkeakoulujen resursseja lisätään vastaavasti. Opiskelijamääriä kasvatetaan määräaikaaisesti erityisesti niillä aloilla, joissa on työntekijäpuula tai ennakointitiedon valossa tuleva tarve lisätyövoimalle. Osaamistason nosto on kytkettävissä isoon tavoitteeseen Suomen TKI-tavoitteiden lisäämisestä 4 prosenttiin BKT:stä.

Rakenteellinen yhteistyö ja korkeakouluautonomia tarkasteluun

Tällä hetkellä näyttää siltä, että poliittisten päättäjien pitäytyessä tutuissa ja turvallisisa rakenteissa korkeakoulut ovat lähteneet ennakkoluulottomasti toteuttamaan yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulurajojen välillä. SDP:n mielestä korkeakouluja koskevaa ohjausta tulisi uudistaa siten, et-

teivät ajastaan jäljessä olevat ohjausmekanismit estäisi niitä tekemästä tiiviimpää yhteistyötä. Jokaisella korkeakoululla tulisi olla sen omista vahvuuksista nouseva tieteellinen tai ammatillinen profiili, joka tukisi korkeakoulukentän keskinäistä työnjakoa.

Tulevalla vaalikaudella tulee myös arvioida, miten korkeakoulujen sisäistä autonomiaa voidaan vahvistaa niin säätiöpohjaisissa, osakeyhtiöpohjaisissa kuin julkisoikeudellisina yhteisinä toimivissa korkeakouluissa. Korkeakoulujen demokraattisen hallinnon vahvistaminen tukee koko yhteisön sitoutumista pidemmän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseen. Henkilöstön ja opiskelijoiden äänen on kuuluttava korkeakoulun hallinnossa ja päätöksenteossa.

Suomen korkeakoulujärjestelmää tulee kehittää oppijan ja jatkuvan oppimisen alustaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että järjestelmässä erilaiset oppijat – tutkinto-opiskelijat, elinikäiset oppijat ja opiskelupaikkaa vaille olevat – voivat opiskella joustavasti opintoja kaikkien Suomen korkeakoulujen tarjonnasta organisaatorajoista ja maantieteellisistä rajoituksista riippumatta. Alustamainen korkeakoulujärjestelmä tekee korkeakouluille järkeväksi avata koulutustarjontaansa muillekin kuin omille tutkinto-opiskelijoilleen sekä järjestää opetusta yhteistyössä korkeakoulujen kesken.

TAVOITTEET:

- 1)** Mahdollistetaan entistä useammalle korkeakoulutus. Nostetaan nuorisoiäluokkien korkeakoulututkinnon suorittamistavoite vähintään 50 prosenttiin. Jatketaan opiskelijavalintojen uudistamista. Selvitetään korkeakoulujen heikon läpäisyasteen syyt ja laaditaan toimenpideohjelma läpäisyyn parantamiseksi.
- 2)** Hakijasumaa puretaan määräaikaaisesti kasvattamalla sisäänottoa yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.
- 3)** Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohjausta kehitetään siten, että se mahdollistaa uudet ja joustavat yhteistyön ja organisoitumisen muodot.
- 4)** Eri hallintomuotoisten korkeakoulujen sisäisen autonomian tila ja sen suhde perustuslain vaatimuksiin arvioidaan.

5) Kehitetään korkeakoulujärjestelmää oppijan ja jatkuvan oppimisen alustaksi. Erilaisilla oppijoilla on joustavat mahdollisuudet hyödyntää Suomen kaikkien korkeakoulujen koulutustarjontaa.

Toimivampi korkeakoulutus

Työtä ja kasvua: Korkeampi osaaminen nostaa työllisyysastetta ja työn tuottavuutta.

Ekologisesti kestävä kehitys: KYLLÄ (Korkeastikoulutettuja osaajia tarvitaan kiertotalouden ja hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamisessa)

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Korkeakoulutuksen avaaminen jakaa osaamista ja koulutusta entistä tasaisemmin yhteiskuntaan. Korkeakouluvalintojen kehittäminen ja monipuolistaminen lisää sukupuolten tasa-arvoa korkeakouluun pääsyssä.

3.6. Ihmislähtöinen jatkuvan oppimisen uudistus

Tekoäly on yksi merkittävimmistä teknologiamurroksista maailmalla 2020-luvulla. Se tulee vaikuttamaan merkittävästi yhteiskuntaan ja elinkeinoelämään. Useimmat suomalaiset suhtautuvat teknologiaan myönteisesti ja ovat tottuneet käyttämään sitä. Periaatteessa Suomella on siis edellytykset pärjätä työn murroksessa, mutta tämä ei synny itsestään vaan vaatii merkittäviä panostuksia aikuisväestön osaamisen kehittämiseen.

Jatkuvan oppimisen tarve kasvaa edelleen työelämän ja teknologisen kehityksen vauhdin kiihtyessä. Opetus- ja kulttuuriministeriön Osaamisen tulevaisuuspaneeli arvioi, että seuraavien 10 vuoden aikana noin miljoona suomalaista tarvitsee uudelleenkoulutusta. Tähän haasteeseen nykyinen koulutusjärjestelmä; tutkinnot, rahoitusjärjestelmä tai sirpaleiset tuki- ja opintovapaa järjestelmät eivät pysty vastaamaan. Vaikka vapaan sivistystyön ja aikuisopiskelun perinne on Suomessa vahva, se on rakentunut vuosikymmenten aikana monimutkaiseksi ja sirpaleiseksi. Viime kädessä aikuiskoulutuksen

keskiössä tulisi olla osaamistaan kehittävä ihminen.

OECD:n tutkimuksen mukaan Suomessa on 600 000 aikuista, joilla on puutteelliset perustaidot. Nämä ihmiset syrjäytyvät pysyvästi työmarkkinoilta ja sitä myöten helposti myös yhteiskunnasta, jos heidän koulutukseensa ei panosteta. Lisäksi tuhansia jää työttömäksi aloilta, jotka pysyvästi supistuvat. Työelämän muutoksissa huonoiten pärjäävät aikuiset tarvitsevat kohdennettuja toimia, joiden avulla he pääsevät takaisin työelämään.

SDP toteuttaa tulevilla hallituskaudella ihmislähtöisen jatkuvan oppimisen uudistuksen

Jatkuvan oppimisen ihmislähtöinen uudistus on kriittisen tärkeä kokonaisvaltainen uudistus, jolla vastataan työikäisen väestön osaamisen kehittämisen tarpeisiin. Aikuiskoulutuksen järjestelmää pitää kehittää kokonaisuutena, mutta järjestelmän lähtö-

kohtana on varmistaa jokaiselle suomalaiselle aikuiselle riittävä osaaminen muuttuvan työelämän tarpeisiin.

SDP:n tavoitteena on, että jatkuvan oppimisen uudistuksen myötä jokainen suomalainen työikäinen voi päivittää osaamistaan muuttuvien työtehtävien tarpeita vastaavaksi. Osaamista kehittämällä parannetaan ihmisten edellytyksiä siirtyä työtehtävistä toiseen. Näin luodaan edellytykset joustavammille työmarkkinoille ja ennaltaehkäistään pitkittyviä työttömyysjaksoja.

Jatkuvan oppimisen uudistuksen keskiössä on osaamistaan kehittävä ihminen ja jokaiselle aikuiselle luodaan henkilökohtainen osaamistili, jonka turvin hän voi hankkia tarvitsemaansa osaamista. Kaikkien koulutusasteiden oppilaitosten toimintaa, rahoitusta ja ohjausta tulisi kehittää siten, että Suomeen syntyy kattava tarjonta työelämälähtöisiä, monimuotoisia koulutuskokonaisuuksia.

Opiskeluaikainen toimeentulo on keskeinen kysymys osaamistaan kehittäville aikuiselle. Siksi aikuisten opintososiaalisten etuuksien tulee niveltä osaksi sosiaaliturvan uudistamista. Työllisyysrahaston myöntämä aikuis-koulutustuki on huomioitava jatkuvan oppimisen uudistuksessa.

Jatkuvan oppimisen yhteydessä on tarpeen

tunnistaa erikseen ne aikuiset, joilta puuttuu perusasteen jälkeinen koulutus, koska tutkimusten mukaan heidän työttömyysriskinsä osaamisen puutteiden vuoksi on kaikkein korkein. Nämä henkilöt tarvitsevat oppimaan oppimisen perustaitojen vahvistamista.

Aikuisväestön osalta on keskeistä tunnistaa aiemmin hankittu osaaminen. On ajan tuhlauksia opettaa asioita, jotka opiskelija jo osaa. Siksi tarvitaan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet ja niiden tueksi todennetun osaamisen rekisteri, johon ihmisten koulutustietoja kerätään. Aikuisten osaamisen kehittämisen tukena pitää olla kattavat elinikäisen ohjauksen palvelut, jotta kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet jatkuvaan oppimiseen.

Jo olemassa olevat aikuiskoulutuksen muodot tulee niveltää uudistukseen soveltuvin osin ja kehittää niitä edelleen. Merkittävä osa työikäisen väestön koulutuksesta tapahtuu tulevaisuudessa työpaikoilla ja perustuu henkilöstön koulutussuunnitelmassa arvioituihin tarpeisiin osaamisen kehittämisestä.

Avointa korkeakouluopetusta kehitetään työelämälähtöisiksi opintokokonaisuuksiksi. Väylä avoimen korkeakoulutuksen kautta tutkinto-opiskelijaksi tulee avata kaikille riittävän määrän avoimia opintoja suorittaneille ja näin poistaa esteitä opiskelulta.

TAVOITTEET:

- 1) Toteutetaan ihmislähtöinen jatkuvan oppimisen uudistus ja vastataan näin yksilöiden ja työmarkkinoiden tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Valmistellaan malli henkilökohtaisesta osaamistilistä, jonka turvin yksilö voi hankkia tarvitsemaansa koulutusta.
- 2) Kehitetään monimuotoista koulutustarjontaa kaikkien koulutusasteiden osalta tukemaan jatkuvaa oppimista.
- 3) Tavoitellaan nykyistä laajemmin ihmisryhmiä, jotka eivät nyt osallistu aikuiskoulutukseen. Omana kohderyhmänään tunnistetaan ne aikuiset, joilta puuttuu perusasteen jälkeinen koulutus tai joilla on puutteelliset perustaidot.

4) Yksilön osaamisen tunnustamista tuetaan systemaattisesti todennetun osaamisen rekisterin kautta. Laaditaan kansalliset osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet, joiden tavoitteena on tehdä eri tavoin hankittu yksilön osaaminen näkyväksi koulutusjärjestelmässä ja työelämässä.

5) Luodaan kattavat elinikäisen ohjauksen palvelut, jotta kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet jatkuvaan oppimiseen. Tarjotaan ohjausta ja tietoa jatkuvan oppimisen tueksi.

Ihmislähtöinen jatkuvan oppimisen uudistus

Työtä ja kasvua: Ehkäisee työttömyysjaksoja.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Jakaa nykyistä tasaisemmin osaamisen kehittämistä. Naiset suorittavat miehiä enemmän aikuisopintoja.

3.7. Reilu työelämä

Työelämän muutoksesta teknologioiden, digitalisaation ja robotisaation seurauksena on puhuttu paljon. Suomen väestön ikääntyessä työllisyysastetta pitää pystyä nostamaan ja työn tuottavuutta parantamaan. Suomalaisen työurien tulee olla nykyistä pidempiä. Mitään edellä kuvatusta ei ole mahdollista toteuttaa, ellei työelämän laatua kyetä parantamaan. Tämä edellyttää sitä, että työntekijöiden työhyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehditaan.

Suomi elää osaamisesta, innovaatioista ja luovuudesta. Väsynyt ihminen ei opi uutta eikä kestä muutosta. Siksi henkiseen työsuojeluun pitää panostaa. Työelämän muutos on muuttanut myös työn kuormituksen luonnetta, sillä yhä useampi kokee oman työnsä enemmän henkisesti kuin fyysisesti kuormittavaksi. Molemmat kuormitukset johtavat lopulta uupumukseen ja työuran katkeamiseen. Työturvallisuuden ja työsuojelun kehittäminen on vähentänyt tapaturmia, loukkaantumisia jopa kuolemia. Nyt samaa ajattelua tarvitaan henkisen kuormituksen

torjuntaan. SDP haluaa toteuttaa ensi vaalikaudella kokonaisvaltaisen työhyvinvoinnin ohjelman, jonka tavoitteena on työn henkisen kuormittavuuden vähentäminen.

Sukupuolten tasa-arvoa työelämään

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen työelämässä on SDP:lle tärkeä tavoite. Me haluamme poistaa naisten ja miesten perusteettomat palkkaerot. Tämä edellyttää palkkauksen avoimuuden lisäämistä.

Suomalaiset työmarkkinat ovat edelleen voimakkaasti sukupuolittuneet eli jakautuneet miesten ja naisten töihin. Tätä segregatiota pitää pystyä purkamaan kannustamalla nuoria hakeutumaan kiinnostustaan vastaavalle koulutuslalle riippumatta siitä, mikä alan sukupuolijakauma on. Oikeudenmukaisemmin jakautuvat perhevapaat parantavat erityisesti nuorten naisten työmarkkina-asemaa. SDP kannustaa työpaikkoja perheystävälliseen ajatteluun, jossa otetaan huomioon erilaiset elämäntilanteet osana työntekoa ja työpai-

kan käytäntöjä. SDP kannattaa nimettömän työnhaun selvittämistä, jotta tasa-arvo toteutuisi rekrytoinneissa nykyistä paremmin.

Uudistetaan työelämän lainsäädäntö tulevaisuuden tarpeisiin

SDP uskoo, että työelämän lainsäädännön kolmikantainen valmistelu luo asiantuntevat edellytykset toimivalle lainsäädännölle. Tätä yhteistyötä haluamme jatkaa tulevilla vaalikaudella.

Työlainsäädännön pitää luoda puitteet tuottavuuden ja toiminnan kehittämiseen yhteistoiminnan avulla. Työehtosopimukset sekä neuvottelujärjestelmä mahdollistavat paikallisen sopimisen lisäämiseen. Tämä edellyttää sitä, että lainsäädäntöä uudistetaan ja muutenkin luodaan työnantajien ja työntekijöiden kesken tasapuoliset edellytykset paikallisen sopimisen edistämiseen.

SDP:n mielestä tarvitaan kokonaan uusi laki työpaikan toiminnan kehittämisestä yhteistoiminnassa. Henkilöstön vähentämiseen liittyvistä menettelyistä voitaisiin säätää muualla lainsäädännössä ja näin keskittyä aidosti luomaan työpaikoilla luottamuksen ilmapiiriä. Epäluottamus, puutteelliset tiedot ja osaaminen sekä epätasapaino neuvotteluosapuolten kesken ovat merkittäviä esteitä paikallisen yhteistoiminnan edistämiseksi. Tästä syystä esimerkiksi osa työehtosopimusten joustavoittavista sopimismahdollisuuksista jää hyödyntämättä. Työehtosopimuksen nojalla tehtyjen paikallisten sopimusten osalta tulkintaetuoikeus tuleekin siirtää työntekijöille.

Yhteistoiminnan ja osallisuuden kasvattaminen työelämässä edellyttävät sitä, että työntekijöiden sekä heidän edustajiensa mahdollisuudet vaikuttaa työhön ja sen kehittämiseen kasvavat. Keskinäisen luottamuksen kasvu ja yhteisiin tavoitteisiin sitou-

tuminen parantavat työn tuloksellisuutta. Esimerkiksi yhdessä sovitut tuottavuuteen ja tuloksellisuuteen perustuvat palkkausjärjestelmät sitouttavat koko henkilöstön asetettuihin tavoitteisiin. Henkilöstön edustusta yritysten päättävissä elimissä tulee vahvistaa.

Suomessa on aloja, joilla työskentelevillä ei ole työehtosopimuksen tarjoamaa turvaa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikilla työntekijöillä ei ole käytettävissään neuvottelu- ja sovittelujärjestelmää, jossa työhön ja työsuhteeseen liittyvät riidat ratkaistaan työtuomioistuimessa. Nykylainsäädännön mukaan työntekijän ja työnantajan väliset riidat ovat yksityisoikeudellisia asianomistajakysymyksiä. Työntekijän kynnyksellä lähteä ajamaan asiaansa oikeusteitse työnantajaansa vastaan on korkea. Tämän vuoksi monet tapaukset, jossa työntekijälle on esim. maksettu alipalkkaa, jäävät käsittelemättä. Erityisen haastavassa tilanteessa ovat nuoret tai maahanmuuttajataustaiset työntekijät, joiden tietämys omista oikeuksista saattaa olla hyvin puutteellinen. Siksi ammattiliitoille tulee säätää kanneoikeus.

Uudet työnteon muodot tarvitsevat pelisääntöjen määrittämistä

Alustatalous haastaa työelämän sääntelyn. Alustatyötä tehdään usein ilman työsuhdetta, jolloin työntekijät eivät ole työehtosopimusten piirissä eikä heillä ole oikeutta sairausajan palkkaan, lomiin tai työnantajan kustantamiin vakuutuksiin. Työsopimuksettomat alustatyöntekijät eivät nykyisin voi tehokkaasti järjestäytyä, ja tähän SDP ajaa muutosta. Mielestämme on tarpeen arvioida laissa olevaa työsuhteen tunnusmerkistön riittävyttä ja tarvittaessa muuttaa sitä. Työelämän sääntelyssä tärkeä periaate on universalismi; ei ole tarvetta luoda uusia kategorioita ja eriytyntä sääntelyä eri ryhmille vaan pikemminkin tarkistaa olemassa olevaa sääntelyä niin,

että se soveltuu uusiinkin työn muotoihin. Näin sääntely edistää moninaisissa työn muodoissa työskentelevien oikeuksia.

Tarvittaessa töihin kutsuttavien asema kaipaa kiireellisesti parantamista. Työsopimukset, joiden perusteella työntekijä on työsuhteessa muttei ole oikeutettu työtunteihin, tuottaa inhimillisesti kestättömiä tilanteita. Siksi SDP katsoo, ettei nykyisen kaltaisia nollatuntisopimuksia tulisi voida enää tulevaisuudessa tehdä ja olemme valmiita muuttamaan lainsäädäntöä tältä osin nollatuntisopimusten kieltämiseksi.

On tärkeää varmistaa, että halukkailla työntekijöillä on mahdollisuus täysipäiväiseen työhön, josta voi saada kohtuullisen toimeentulon. Työstä saatavalla palkalla on voitava tulla toimeen. Tämä on SDP:lle tärkeä periaate. Osa-aikaiselle työsuhteelle pitää olla peruste ja pitkäkestoisesti yli työsopimuksen mukaisen työajan tehtävien lisätuntien tulee vakiintua uudeksi työajaksi työsopimukseen.

Yhä useampi tekee työtä jaksottain, liittimittain tai päällekkäin eri statuksella, eri tehtävissä sekä erilaisissa työyhteisöissä. Työelämän kehittäminen ja uusissa työnteon muodoissa työskentelevän turvasta huolehtiminen ovat tärkeitä tavoitteita tulevalle vaalikaudella.

Työsuhteiden muuttuessa työnantajat ovat ryhtyneet käyttämään kilpailukieltoja sellaisissakin pirstaleisissa työsuhteissa, joissa työntekijän on pakko hakea täydennystä työtunneilleen tullakseen toimeen. Tämä kohtuuttomuus on saatava loppumaan. Kilpailukieltoa käytetään ilman perusteita ja se estää työvoiman liikkuvuuden. Kilpailukieltoa on täsmennettävä lainsäädännössä ja rajattava se koskemaan vain välttämättömiä tilanteita.

Suomi tarvitsee osaajia ja reilut työmarkkinat

Työikäisten määrä vähenee Suomessa 2020-luvulla ja osaajapula vaivaa elinkeinoelämää monilla aloilla. Yksi ratkaisu osajapulaan on harjoittaa osajien aktiivista houkuttelemista Suomeen. Tämä edellyttää sitä, että työluvan saamiseen liittyvät prosessit sujuvat nopeasti ja jouhevasti. Suomen keskeisenä haasteena osajien houkuttelussa ovat kuitenkin Keski-Eurooppaa alhaisempi palkkataso asiantuntijatyössä, harvinainen kansalliskieli sekä maantieteellinen sijainti pohjoisessa. Haasteista huolimatta Suomella on vahvuuksia, kuten toimiva ja turvallinen yhteiskunta palveluineen ja puhdas luonto. On tärkeää muistaa, että monessa tapauksessa osajan mukana Suomeen muuttaa myös muuta perhettä.

Julkisuudessa on paljon puhuttu EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevan työvoiman saatavuusharkinnasta luopumisesta. Saatavuusharkinta koskee pelkästään työntekijäammatteja eli suorittavan tason työtä, esimerkiksi siivoojia, kokkeja, autokuljettajia ja rakennustyöntekijöitä. Asiantuntijoille ja erityisosaajille myönnettävä tavallinen oleskelulupa ei sisällä lainkaan TE-toimiston tekemää saatavuusharkintaa, vaan luvan myöntää suoraan Maahanmuuttovirasto. EU:ssa työvoimalla on vapaa liikkuvuus, eli EU-maiden kansalaiset saavat vapaasti työskennellä kaikissa EU-maissa. Näin ollen saatavuusharkinnan poistamisella ja osajapulaan vastaamisella on vain vähän tekemistä toisiensa kanssa.

SDP ei kannata saatavuusharkinnasta luopumista, sillä alueelliseen työvoimatilanteeseen perustuva arvio työvoiman saatavuudesta kotimaasta tai EU-alueelta on yksi tapa varmistaa, onko alalla tarvetta lisätyövoimalle vai onko riskinä alan työttömyyden kasvu. Sen sijaan saatavuusharkin-

tajärjestelmää tulee kehittää, että se vastaa paremmin muuttuvan työelämän tarpeisiin. Esimerkiksi yhtenä ongelmana on työntekijän työluvan kytkös työnantajaan, joka johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työntekijän kannalta.

SDP haluaa vahvistaa viranomaisten keskinäistä yhteistyötä sekä tietojen vaihtoa harmaan talouden torjuntaan ja ulkomaisen työvoiman valvontaan. Kansallisen tulorekisterin käyttöönotto mahdollistaa valvonnan tehostamisen. Tämän lisäksi ulkomaisen

työvoiman valvontaresursseja tarvitaan lisää niin ennakkovaiheessa kuin jälkivalvonnan osaltakin. Samalla työvoiman epäasiallisesta kohtelusta seuraavia rangaistuksia on syytä kiristää. Suomessa on ilmennyt lukuisia kiskonnan tapaisen työsyryjinnän tapauksia sekä muutamia työperäisiä ihmiskauppata-pauksia. SDP:n mielestä Suomessa ei ole sija kaksille työmarkkinoille. Tämä edellyttää sitä, että yhteiskunnalla on mahdollisimman kattava ja monipuolinen valikoima työkaluja tämän estämiseksi.

TAVOITTEET:

- 1) Toteutetaan työhyvinvoinnin edistämisen ohjelma, joka tähtää työn henkisen kuormittavuuden vähentämiseen.
- 2) Poistetaan perusteettomia palkkaeroja naisten ja miesten väliltä. Selvitetään siirtyminen nimmittömään työnhakuun julkisella sektorilla tasa-arvon vahvistamiseksi rekrytointitilanteissa.
- 3) Henkilöstön edustajien tiedonsaantioikeutta yksilöidyistä palkoista laajennetaan perusteettomien palkkaerojen kitkemiseksi. Paikallista sopimista kehitetään lisäämällä luottamusta, osaa-mista ja vahvistamalla työntekijöiden tulkintaoikeutta sopimusasioissa.
- 4) Henkilöstön edustusta yritysten päättävissä elimissä vahvistetaan uudistamalla lakia henki-lösten edustuksesta yritysten hallinnossa.
- 5) Edistetään mielekästä, turvallista ja tuottavaa työelämää parantamalla työpaikkojen yhteis-toimintaa. Uudistetaan yhteistoimintalainsäädäntö ja työsopimuslaki.
- 6) Ammatiliitoille säädetään kanne oikeus työelämän lakien rikkomiseen ja alipalkkaukseen liit-tyvissä tapauksissa. Kriminalisoidaan tahallinen alipalkkaaminen.
- 7) Nykyiset nollatuntisopimukset kielletään ja vaihtelevalla työajalla työskentelevän henkilön työajan vakiintumisesta säädetään lailla. Kilpailukiellon käyttöä rajoitetaan täsmentämällä lain-säädäntöä.
- 8) Varmistetaan osaavan työvoiman saanti ulkomailta. Sujuvoitetaan työluvan saamiseen liitty-viä prosesseja.
- 9) SDP ei kannata saatavuusharkinnasta luopumista, mutta haluaa kehittää järjestelmää. Ulko-maisen työvoiman valvontaresursseja tarvitaan lisää niin ennakkovaiheessa kuin jälkivalvonnan osaltakin. Työvoiman epäasiallisesta kohtelusta seuraavia rangaistuksia tulee kiristää.

Reilu työelämä

Työtä ja kasvua: Työelämän laadun parantaminen nostaa työn tuottavuutta ja pi-dentää työuria.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Toimeentulon ja työsuhdeturvan parantaminen uusissa työn muodoissa parantaa näissä työskentelevien ihmisten asemaa työelämässä. Palkkauksen avoimuus auttaa vähentämään sukupuoleen pe-rustuvia palkkaeroja.

3.8. Aidosti aktiiviseen työvoimapolitiikkaan

Kansainvälisesti vertailtuna Suomen työmarkkinat ovat maailman joustavimpien joukossa. Tämä tarkoittaa sitä, että merkittävä osa työttömäksi jääneistä ihmisistä löytää alle vuodessa uuden työpaikan. Kun suhdanneluontoinen työttömyys pienentyy, yhä useamman työttömän työllistymisen esteenä on jokin työmarkkinakelpoisuutta alentava tekijä. Tällaisessa tilanteessa oleva työtön tarvitsee tukea ja palveluita, pitkittyneen työttömyyden taustalla olevat moninaiset ongelmat eivät rankaisemalla ratkea.

Työmarkkinoilla elää vahvana ajatus siitä, että ihminen on joko täysillä mukana tai ei ollenkaan mukana työelämässä. On löydettävä uusia tapoja työllistää osatyökykyisiä, vammaisia tai muita ihmisiä, joilta voidaan odottaa osittaista työpanosta. Tässä työssä julkinen sektori voi näyttää esimerkkiä ja tähän voidaan tarjota uusia kannusteita muun muassa julkisten hankintojen kriteereiden kautta.

Tehokas puuttuminen työttömyyteen edellyttää riittäviä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja. Suomessa resurssit ovat alhaisella tasolla esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna, mikä heikentää aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuutta oleellisesti. Samalla kun aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja on leikattu, on hallitus rakentanut työvoimapolitiikan aktiivimallin, jossa työttömän toimeentuloa voidaan leikata, vaikka hän olisi tehnyt parhaansa työllistyäkseen. Mallissa on järkeä vain, jos uskoo työttömyyden johtuvan suuressa määrin työhaluttomuudesta.

Sosialidemokraatit ajattelevat, että työttömyys on aina seuraus yksilön omia valintoja laajemmasta yhteiskunnallisesta ilmiöstä, johon vaikuttavat talouskehitys, elinkeinorakenteen muuttuminen sekä työelämän muutos. Suurimmalla osalla työttömistä työnhakijoista

on halu työllistyä, osalta puuttuu työllistymisen edellytyksiä.

Siinä missä muissa Pohjoismaissa panostetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, Suomessa rahaa kuluu enemmän passiivisiin etuuksiin. Helpoin tapa lisätä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja olisi käyttää nykyisiä passiivietuusmenoja laajemmin esimerkiksi palkkatuen rahoitukseen. Järjestöillä on tärkeä rooli erilaisen tuen ja avun tarjoamisessa sekä kaikkein vaikeimmin työllistyvien ihmisten työpaikkojen tarjoajina.

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät syksyllä 2017 ja kestivät vuoden 2018 loppuun. Kuntakokeiluissa on lyhyessä ajassa saavutettu hyviä tuloksia. Työvoiman kohtaanto-ongelmat ja korkea työttömyys keskittyvät suurimmille kaupunkiseuduille, joista osa on alueellisten kokeilujen piirissä. Hallitus on kuitenkin lopetti toimiviksi osoittautuneet kuntakokeilut kesken kaiken. Kokeilujen lopettaminen vähentää myös kuntien käyttämiä resursseja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. SDP haluaa jatkaa kuntakokeiluja.

SDP:n kuntapohjainen työllisyysmalli osana kasvupalveluja

SDP:n vaihtoehdossa työllisyydestä huolehtivat kunnat ja aluehallinto yhteistyössä. Työllisyyden hoito toteutetaan lähipalveluna, kun taas työllisyyden edellytysten luomisen vastuu on jaettu valtion, kunnan ja aluehallinnon kesken.

SDP:n mallissa työvoimapolitiikkaa kehitetään pohjoismaiseen suuntaan. Henkilökohtaista ja tarvittaessa monialaista palvelua kehitetään tukemaan ihmisiä haastavissa elämäntilanteissa. Työvoimapolitiikan palvelut viedään paikalliselle tasolle. Työvoimapolitiikka

kan erittäin menestyksekkäitä paikallisia- ja kuntakokeiluja laajennetaan valtakunnalliseksi malliksi.

Työvoimapolitiikassa tarvitaan valtakunnallista strategista ohjausta työelämän nopeasti etenevien rakenteellisten muutosten hallitsemiseksi ja koska työvoimapolitiikka on oikein toteutettuna erittäin merkittävä suhdannepoliittinen työkalu. Strategian jalkauttaminen toimenpiteiksi on kuitenkin viisainta toteuttaa paikallisesti, koska kunnissa ja kaupungeissa on paras tietämys työssäkäyntialueen olosuhteista. Kunnissa ja kaupungeissa ihmiset voidaan kohdata ja heitä palvella henkilökohtaisesti.

Paikallisten työllisyyspalveluiden toteuttamiseksi työllistymistä edistävästä monialaisista yhteispalvelu keskuksista (TYP) kehitetään suomalainen monialainen JOB-center malli. Paikalliselle tasolle jalkautetut työvoimapaalvelut riittävillä henkilöresursseilla ja monialaisella tuella rakennetaan kuntapohjaisesti jo toimiviksi havaittujen TYP-keskusten varaan. Palkkatuen käyttöä laajennetaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa niin, ettei vaaranneta työehtosopimusten mukaista työtä tai vääristetä kilpailua. Paikallisen yrityselämään kytkeytyneillä työvoimapaalveluilla on myös parhaat edellytykset ohjata palkkatuen asianmukaista käyttöä.

Uusien TYP-keskusten vastuulla on työttömien palvelutarpeen arviointi, jonka pohjalta tehdään aktivointisuunnitelma. Julkisen ja kolmannen sektorin tuotanto turvataan rakenteessa, jossa työttömiä voidaan auttaa monipuolisesti ja monialaisesti. Pitkän aikavälin tavoitteeksi otetaan aktiivisen työvoimapolitiikan resurssien nostaminen muiden pohjoismaiden tasolle.

SDP:n ajattelussa työvoimapolitiikka kytkeytyy tiiviisti sosiaaliturvan uudistamiseen ja Yleisturvamalliin. Sosiaaliturvan yksinkertais-

taminen ja sen helpompi yhteensovittaminen työtulojen kanssa tekee työntöön kaikissa tilanteissa kannattavaksi. Yleisturvamallissa työttömän aktiivisuus palkitaan ja moniammatilliset palvelut kootaan työttömän työllistymistä edistämään. SDP:n jatkuvan oppimisen uudistus kytkee työttömyyden aikaisen osaamisen kehittämisen osaksi kokonaisuutta, jossa päätähän on työllistymisessä.

Palkkatukiseteli käyttöön

SDP on jo pitkään esittänyt ns. Rinteen mallin mukaisen työllistymisetelin käyttöönottoa. Mallissa työnhakija saisi automaattisesti saamansa työttömyysetuuden perusturvaa tai ansioturvan perusosaa vastaavan työllistymisetelin (704 euroa/kk), joka olisi hyödynnettävissä työnantajan palkkakustannusten tukemiseen. Tämä helpotaisi työpaikkojen löytämistä niille, joille se on vaikeaa ja suuntaisi työttömyyden hoidon kustannuksia passiivimenoista aktiiviseen suuntaan. Seteli rahoitettaisiin vastaavalla tavalla kuten työnhakijan työttömyysetuus nykyisin. Työttömyysetuuden sijasta ihminen saisi tuen palkkatukena.

Osatyökykyisten työllisyyttä on mahdollista nostaa

Erityisesti henkilökohtaista palvelua tarvitsevat ne työttömät, joiden työkyky on alentunut. Osatyökykyisten tai työkyvyttömiä tilanne kartoitetaan, etsitään työnsaannin esteet ja puututaan niihin. Jos työttömän työkyvyssä on isoja ongelmia, on tarjottava aktiivitoimia: valmennusta, kuntoutusta ja työkykyä parantavia toimia. Terveiden ja hyvinvoinnin ylläpitoon tai parantumiseen liittyvät toimet on laskettava aktiivitoimiksi. Jos työkyky on menetetty, työttömän on saatava apua työkyvyttömyyseläkkeelle pääsemiseksi. Kuntouttavan työtoiminnan väärinkäyttöön on puututtava nykyistä vahvemmin.

Välityömarkkinoilla tarkoitetaan työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden välissä olevia palveluita, kuten palkkatuettua työtä, työkokeilua, valmennusta, koulutusta sekä työpajatoimintaa, joiden avulla pyritään työmarkkinoille. Nykyisen järjestelmän ongelmana on se, että eri muotoisia palveluita on paljon, mutta varsinaisesti niiden piiriin pääseminen vaihtelee riippuen alueiden taloudellisista resursseista. Tällöin välityömarkkinoiden toiminta koostuu siitä, millaisia palveluita välityömarkkinoilla kulloinkin on saatavissa, kun niiden pitäisi perustua siihen, mitä palveluita alueen työttömät tarvitsisivat.

Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva saa ansaita korkeintaan 737,45 euroa kuukaudessa. Jos palkka on suurempi, eläkettä ei makseta. Jotta työnteko on kannattavaa, tulee henkilön ansaita alle 737,45 euroa tai yli 1 700 kuukaudessa. Tämä kannustinloukku

rajoittaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden työllistymistä. Osa työkyvyttömyyseläkkeellä olevista haluaisi tehdä töitä, mikäli työhön pääsyä ja työssä pysymistä tuettaisiin.

Suuri osa kehitysvammaisista on työkyvyttömyyseläkkeellä, mutta tutkimusten mukaan haluaisi työskennellä joko kokoaikaisesti tai osa-aikaisesti. Kehitysvammaisten henkilöiden työkyvyttömyyseläke perustuu lähes aina pelkästään kehitysvammadiagnosiin, ei siihen, että työkykyä olisi tutkittu oikeissa työtehtävissä. Tutkimusten mukaan isolla osalla kehitysvammaisista nuorista on halua ja kykyä työskennellä työsuhteisessa työssä, mikäli siihen on saatavissa tukea ja löydetään kullekin soveltuva ja mahdollisesti räätälöity työtehtävä. Suurin osa kehitysvammaisista työllistyy työhönvalmentajan tuella. Tällä hetkellä työhönvalmentajien saatavuudessa on suuria alueellisia eroja.

TAVOITTEET:

- 1) Paikallisten työllisyyspalveluiden toteuttamiseksi kuntavetoisista TYP-keskuksista kehitetään suomalainen monialainen JOB-center malli.
- 2) Otetaan käyttöön Rinteen mallin mukainen työllistämisseteli.
- 3) Varmistetaan työllisyyspalveluiden saatavuus ja riittävät resurssit kaikkialla Suomessa. Poistetaan järjestöihin palkkatuella työllistämistä estävä 4000 henkilötyövuoden rajoite.
- 4) Puretaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden työnteon estäviä kannustinloukkuja.
- 5) Tuetaan kehitysvammaisten palkkatyöhön pääsyä ja työssä pysymistä. Työhönvalmentajien saatavuutta parannetaan.
- 6) Kuntouttavan työtoiminnan väärinkäyttöön on puututtava nykyistä vahvemmin.

Aidosti aktiiviseen työvoimapolitiikkaan

Työtä ja kasvua: Alueellisissa työllisyyskokeiluissa on onnistuttu vähentämään työttömyyttä, myös pitkäaikaistyöttömyyttä.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen jakaa kasvun hedelmiä entistä useammalla työikäiselle.

4. OIKEUDENMUKAINEN JA TURVALLINEN YHTEISKUNTA

Suomalaisten mielestä yksi suurimmista turvallisuushista on yhteiskunnallisen eriarvoistumisen kasvu. Eriarvoisessa yhteiskunnassa ihmiset eivät enää keskustele toistensa kanssa, vaan toistensa ohi. Ihmisillä ei ole enää yhteisesti jaettuja kokemuksia arjesta ja elämästä.

Huoli omasta tulevaisuudesta ja epäoikeudenmukaisuuden kokemukset ruokkivat yhteiskunnallista vastakkainasettelua. Omalle epätoivolle haetaan syyllistä. Monimutkaisten yhteiskunnallisten ongelmien ja muutoksen tuomien haasteiden sijaan syytäiksi joutuvat ne, joita on kaikkein helpoin syyttää. Valitettavasti syvät eriarvoisuutta tuottavat rakenteet jäävät korjaamatta, ajan tai halun puutteen vuoksi.

Vapaa yhteiskunta ja ihmisoikeudet ovat

terroristien, tunnuksellisten ääriliikkeiden ja muiden järjestäytyneen rikollisuuden tahojen kohteena. Tähän haasteeseen on kyettävä vastaamaan hyvällä kansallisella sekä kansainvälisellä yhteistyöllä viranomaisten kesken. Turvallisuutta ja järjestystä ylläpitävillä viranomaisilla pitää olla riittävät resurssit ja työvälineet tehtäviensä hoitamiseen. Yhtä tärkeää on tukea entisestään sitä, mikä yhteiskunnassa on arvokasta; ihmisoikeuksien toteutumista, elinvoimaista kulttuuria ja osallisuutta.

SDP:n tavoitteena on vahvistaa yhteiskunnan kantavia voimia, jotta kestävä ja toimivan yhteiskunnan rakentaminen olisi mahdollista. Toimiva yhteiskunta on turvallinen ja oikeudenmukainen. Se mahdollistaa yksilöiden vapaan elämän ilman pelkoa ja ottaa kaikki jäsenensä mukaan.

4.1. Kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen

Demokraattiset rakenteet ja käytännöt ovat kehittyneet hitaasti vuosikymmenten aikana Suomessa. Uusia osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia on kehitetty, mutta niiden yhteys demokraattiseen päätöksentekoon on usein ohut. Tietoyhteiskuntakehityksen ja sivistystason parantumisen myötä kansalaisosallistumisen yhdenvertaisuus ei ole lisääntynyt vaan polarisaatio päinvastoin on vahvistunut.

Heikompien ääni kuuluu yhteiskunnassa huonosti. Äänestysaktiivisuudessa sosioekonominen asema ja koulutustausta ovat aivan keskeisiä tekijöitä. Näiden lisäksi yhteiskunnassa on myös monia muita ryhmiä, jotka kokevat ulkopuolisuutta yhteiskunnasta ja demokratiasta. Tietoyhteiskunta on avannut uusia osallistumisen mahdollisuuksia, mutta ennen kaikkea niille, jotka jo entuudestaan ovat aktiivisia yhteiskunnassa.

Kansalaisuuteen kasvetaan. Kouluopetuksessa ja koulujen toimintakäytäntöjen kehittämisessä täytyy tukea lasten ja nuorten valmiuksia vaikuttaa omassa lähiympäristössään ja laajemmin yhteiskunnassa.

Demokraattisessa yhteiskunnassa vapaa ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on tärkeä itseisarvo. Elinvoimainen kansalaisyhteiskunta rakentaa yhteistä hyvinvointia, kanavoi heikommassa asemassa olevien väestöryhmien ääntä ja tarpeita päätöksentekoon, haastaa julkista valtaa ja yrityssektoria kehittämään toimintaansa ja vahvistaa yhteiskuntarauhaa.

Kansalaisjärjestöjen toiminta rakentaa kansalaisyhteiskuntaa

Kansalaisyhteiskunnan näkyvä muoto ovat erilaiset kansalaisjärjestöt, jotka kokoavat

yhteen ihmisiä vaikuttamaan, tuottavat ns. kolmantena sektorina erilaisia palveluja ja toimivat asiantuntijatahoina erilaisissa yhteiskunnallisissa ilmiöissä.

Veikkauksen tuotoilla sekä kuntien avustuksilla, jotka voivat olla rahaa tai esimerkiksi toimitiloja, on mahdollistettu monimuotoista osallisuutta ja kansalaistoimintaa mm. hyvinvoinnin ja terveyden, nuorisotyön, liikunnan ja urheilun sekä kulttuurin eri osa-alueilla. Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä on vahvistettava.

Liikkuva Suomi

SDP:n keskeinen lähtökohta on yhtäläiset mahdollisuudet hyvinvointiin ja hyvään elämään kaikille. Liikunnan lisääminen nykyisestäään on ensisijaisen tärkeää, sillä tutkimusten mukaan mikään ikäluokka Suomessa ei liiku tarpeeksi. Taloudelliset ja inhimilliset kustannukset vähäisestä liikunnasta ovat suuria.

Suomeen tarvitaan tulevalle vaalikaudella kokoava ja kattava liikunnan lisäämisen ohjelma, Liikkuva Suomi. Ohjelma koostuu liikunnallisen elämäntavan edistämisestä, elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan tukemisesta sekä poikkihallinnollisesta liikunnan edistämisestä.

Tuetaan liikuntapaikkojen rakentamista ja kunnostamista, liikuntaa eri arkiyhteisöissä sekä erityistä tukea tarvitsevien liikuntaa. Tavoitteeksi tulee ottaa se, että kaikkien suomalaisten lähettävillä on innostava liikuntapaikka. Tämän toteuttamiseksi tarvitaan valtion ja kuntien liikuntapaikkojen rakennus- ja kunnostusohjelma. Liikuntaa arkiyhteisöissä vahvistetaan jatkamalla olemassa olevia ohjelmia, kuten Liikkuva koulu, Liik-

kuva työpaikka ja työkykyjohtaminen sekä Voimaa vanhuuteen -ohjelmat. Huomiota kiinnitetään myös liikuntaharrastuksen tukemiseen elämän nivelvaiheissa. Liikkumista voidaan edistää erityisesti hyvällä kevyenliikenteen verkostolla, joka mahdollistaa joustavan asioinnin ilman auton käyttöä.

TAVOITTEET:

- 1)** Turvataan kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset ja autonomia. Uudistetaan, selkeytetään ja yhdenmukaistetaan järjestöjen avustuskäytäntöjä.
- 2)** Edistetään monipuolisia ja vaikuttavia osallistumisen mahdollisuuksia, kuten esim. käyttäjädemokratia, kansalaisraadit, kuntalaishaastattelut, verkkovaltuustot ja osallistuva budjetointi.
- 3)** Suomeen tarvitaan tulevalla vaalikaudella kokoava ja kattava liikunnan lisäämisen ohjelma; Liikkuva Suomi.
- 4)** Vahvistetaan lasten ja nuorten valmiuksia vaikuttaa omaan lähiympäristöön ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon demokratiakasvatuksella.

Kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen

Työtä ja kasvua: Osallistumisaktiivisuuden lisääminen vähentää osattomuudesta seuraavia kustannuksia.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Kansalaisyhteiskunta vahvistaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

4.2. Merkityksellinen kulttuuri

Laajasti ymmärrettynä kulttuuri muodostaa yhteisöjen ja koko yhteiskunnan perustan. Kulttuuria on kaikki mitä teemme, miten teemme ja mitä tavoittelemme. Kulttuuri kuitenkin muuttuu ja muovautuu jatkuvasti muun muassa uusien sukupolvien, vaikutteiden, ideoiden, innovaatioiden, arkisen vuorovaikutuksen, yleisen kehityksen tai tietoisien muutosten kautta. Rakennettu ympäristö muodostaa merkittävän, päivittäin läsnäolevan ja alati muuttuvan osan kulttuuriperintöä.

Koska kulttuuri on henkilökohtaisten ja jaettujen identiteettien tärkeä rakennusaine, sen on oltava kaikkien saavutettavissa. Kulttuurin monimuotoisuus ja sen eri muotojen näkyminen, läsnäolo ja saatavuus on SDP:lle tärkeä tavoite. Oikeus kulttuuriin kuuluu kaikille asuinpaikasta, tulotasosta, fyysisistä ominaisuuksista tai kielitaidosta riippumatta.

Yhteiskunnan tulee tukea kulttuuritoimintaa laajasti eri muodoissa niin, että jokaisella on mahdollisuus nauttia kulttuurista sekä kokijana että tekijänä tai harrastajana. Tämä edellyttää niin kulttuuri-instituutioiden ja harrastusmahdollisuuksien ylläpitämistä kuin tapahtumien ja taiteilijoiden tukemista. Tuki voi olla myös tiloja tai neuvontaa.

Suomessa on maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen taiteen perusopetuksen järjestelmä, joka mahdollistaa laadukkaan taide- ja kulttuuriopetuksen kaikille. Haluamme pitää tästä kiinni ja kehittää sitä tarjoamaan yhä laajemmat mahdollisuudet taideharrastukseen kaikkialla Suomessa.

Kulttuurilla on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia: se tukee syrjäytymisen ehkäisyä, lisää kansalaisten osallisuutta ja vahvistaa yhteisöjä. Hyvinvointi- ja yhteisötaitetta

voidaan hyödyntää niin syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten kasvun tukemiseen, pitkäaikaissairaiden kuntoutumiseen, maahanmuuttajien integraation tai vanhusten hyvinvoinnin ja itsenäisen pärjäämisen auttamiseen.

SDP katsoo, että panostukset kulttuuriharrastamiseen, kulttuuritoimintaan ja taiteeseen ovat koko yhteiskuntaa hyödyttäviä investointeja. Sosialidemokraatit haluavat vahvistaa maakunnallista ja kunnallista kulttuurihyvinvoinnin suunnittelua. Taide ja kulttuuri ovat erittäin työntensivisiä aloja: kohtalaisen pienillä panostuksilla voidaan saavuttaa huomattavia työllisyysvaikutuksia. Kulttuurilla on myös taloudellisia vaikutuksia sekä kulttuuriviennin että matkailun kasvun kautta.

Kulttuurilla tulee olla riittävä rahoitus, joka painottaa saavutettavuutta ja kaikkien kulttuurillisia oikeuksia. Pitkän aikavälin tavoitteenamme on, että valtion budjetista vähintään yksi prosentti kohdennettaisiin kulttuurin rahoitukseen.

Taiteilijaköyhyys on sosiaalipoliittinen ongelma ja taiteilijoiden toimeentulon sirpaleisuus tulee ratkaista osana sosiaaliturvan uudistamista.

Kulttuurin tilat tehokkaampaan käyttöön

Kulttuurin käytössä on runsaasti erilaisia tiloja: isoissa kaupungeissa on esimerkiksi useita julkisesti omistettuja ja rahoitettuja näyttämöitä ja konserttitiloja. Kulttuurin rahoituksesta kohtalaisen suuri osa menee infrastruktuurin, seinien, ylläpitämiseen. Kiinteiden kulujen jatkuva kasvu heikentää varsinaiseen taiteeseen käytettävissä olevien resurssien määrää ja on luonut tilanteen, jos-

sa on samaan aikaan kohtalaisen paljon tilojen tyhjäkäyttöä ja vapaita toimijoita, joilla ei ole varaa esiintymiseen tarvittaviin kunnollisiin tiloihin.

SDP haluaa, että kulttuuripoliitikkaa tehdään ihmisiä eikä rakennuksia varten. Siksi haluamme vahvistaa kulttuuritilojen yhteis-

käyttöä. Valtio voi kannustaa tilojen yhteiskäyttöön sekä vanhojen tilojen korvaamiseen yhteiskäyttöön soveltuvilla. Tämä parantaa esimerkiksi uusien ja nousevien taiteenalojen mahdollisuuksia esittämiseen ja lisääisi kulttuuritarjontaa. Tilojen kehittämisen ohella tulee vahvistaa tuettua kiertuetoimintaa, joka lisääisi kulttuurin alueellista saatavuutta.

TAVOITTEET:

- 1) Uudistetaan esittävien taiteiden valtionosuusjärjestelmä. Lisätään valtion rahoitusta kulttuurille ja tavoitellaan pidemmällä aikavälillä sitä, että valtion budjetista prosentti kohdennetaisiin kulttuurin rahoitukseen.
- 2) Taiteilijoiden toimeentuloon liittyvät ongelmat selvitetään osana sosiaaliturvan uudistamista.
- 3) Käynnistetään ohjelma kulttuuritilojen käytön tehostamiseksi.

Merkityksellinen kulttuuri

Työtä ja kasvua: Kulttuurilla on työllisyys- ja vientipotentiaalia.

4.3. Turvallinen oikeusvaltio

Kansalaisten turvallisuudesta huolehtiminen on yksi yhteiskunnan päätehtävistä. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta haastavat monet tekijät, jotka eivät enää asetu perinteiseen jakoon sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta. Tärkeintä on tunnistaa ja ennaltaehkäistä kriisitilanteita. Kansalaisten luottamusta viranomaisiin tulee ylläpitää avoimella, laadukkaalla ja kustannustehokkaalla viranomaistoiminnalla.

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen sekä oikeuslaitoksen resurssit on turvattava. Kehitettäessä viranomaisten yhteistyötä viranomaisten tehtävänjaon, roolien ja toimival-

tuuksien tulee olla kaikissa oloissa selkeitä. Rajat ylittävän rikollisuuden torjunnasta vastaavien viranomaisten mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden maiden viranomaisten kanssa tulee entisestään parantaa ja kehittää; mm. tietojenvaihdon on oltava sujuvaa.

Viranomaisille tulee taata riittävät resurssit, jotka määritellään tarpeen, ei taloustilanteen mukaan. Kansalaisen on saatava apua silloin, kun sitä tarvitaan.

Poliisi saatavilla kaikkialla Suomessa

Poliisin riittämättömät resurssit näkyvät hä-

lytystoiminnassa muun muassa pitenevinä toimintavalmiusaikoina, tiettyjen tehtävien priorisointina sekä suorituskyvyn heikkene-
misenä.

Poliisin tehtävät kuuluvat asianmukaisesti koulutetulle ja virkavastuulla toimivalle poliisiviranomaiselle, eivät koskaan erilaisille katupartioille tai oikeuden omiin käsiinsä ottaville yksilöille. Tämän on oltava selkeää kaikissa oloissa. Suomessa poliiseilla on hyvä koulutus ja he ovat ammattitaitoisia. Viranomaistehtäviä ei voi ulkoistaa.

Poliisin resursseja tulee suunnata nykyistä enemmän liikennevalvontaan ja erityisesti raskaan liikenteen valvontaan. Panostaminen liikennevalvontaan ei tarkoita pelkästään valvonnan määrällistä lisäämistä, vaan myös sen laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Liikennevalvonta ei voi olla finanssipolitiikan jatke, vaan sen tärkeimpänä tavoitteena tulee olla turvallisuuden parantaminen. Automaattinen liikennevalvonta on tehtävä nykyistä näkyvämmäksi ja sen sijoittelussa on huomioitava ensisijaisesti turvallisuus.

Poliisikoulutuksen aloituspaikkamäärät on vakiinnutettava riittävälle tasolle, jotta poliisien määrä voidaan turvata pidemmällä aikavälillä. Poliisikoulutusta tulee kehittää. Poliisikoulutuksen houkuttavuuden kannalta on tärkeää, että koulutettaville poliiseille on työpaikkoja. Poliisikoulutuksen käyneille pitää antaa työpaikkatakuu.

Hätäkeskukset auttavat

Hätäkeskus on pääsääntöisesti ensimmäinen taho, johon kansalainen on yhteydessä apua tarvitessaan. Monesti hätäkeskus pystyy hoitamaan pienemmät hätätilanteet niin, että poliisipartiota tai ambulanssia ei tarvitse lähettää paikalle. Osaava hätäkeskuspäivystäjä poistaa näin ollen paljon työpainetta auttamisketjun muilta viranomaisilta. Vas-

taavasti heikennykset hätäkeskuksen palvelutasoon tuovat suoria vaikutuksia muiden viranomaisten työtaakkaan. Samanaikaiset leikkaukset hätäkeskuksen resursseihin ja esimerkiksi poliisin resursseihin tarkoittavat vaikutusten moninkertaistumista suhteessa kansalaisen palveluihin.

Hätäkeskukset ovat avainroolissa siinä, että kansalaiset voivat saada viipymättä apua silloin, kun sitä tarvitaan. Hätäkeskusten resurssit on mitoitettava niin, että hätäkeskukset pystyvät suoriutumaan niille osoitetuista tehtävistä.

Uskottava ulkorajavalvonta

Uskottava ulkorajavalvonta on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintavapauden edellytys samalla tavalla kuin uskottava ja itsenäinen puolustus. Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut merkittävästi huonompaan suuntaan, eikä näköpiirissä ole nopeaa käännettä parempaan. Poikkeustilanteiden todennäköisyys myös Suomen rajalla on lisääntynyt. Tähän tulee varautua. Rajavalvonnan kehittämisessä on otettava huomioon, että olemme mukana EU:n yhteisessä rajavalvonnassa.

Oikeuslaitoksen toiminta turvataan riittäväillä toimintaresursseilla. Julkisen talouden merkittävien leikkausten jälkeen tuomioistuinten ja oikeusministeriön hallinnonalan muiden virastojen ja laitosten määrärahatilanne on hyvin tiukka ja tiukkenee entisestään tulevina vuosina. Lakivaliokunta on tuonut esiin huolen säästötavoitteiden vaikutuksista oikeusministeriön hallinnonalan toimijoiden toimintakykyyn sekä sen vaikutuksiin mm. kansalaisten oikeusturvaan. Riittämättömät resurssit sekä tuomioistuimissa että oikeusavussa heijastuvat oikeusturvan saatavuuteen sekä näkyvät pitkittyvinä, vuosia kestävinä prosesseina. Oikeuslaitoksen toiminta tulee turvata.

TAVOITTEET:

- 1) Poliisin riittävä toiminnallinen kyky varmistetaan. Laaditaan vaalikauden alussa parlamentaarisella valmistelulla tiekartta, jolla poliisien määrä nostetaan määrätietoisesti kohti pohjoismaista tasoa.
- 2) Turvataan poliisin suorituskyky mahdollistamalla nykyisen kaluston ja välineistön ylläpito ja toimivuus sekä vahvistetaan kalustoa vastaamaan poliisin toiminnallisia tarpeita muuttuneessa toimintaympäristössä.
- 3) Häätäkeskusten toimintaresurssit sekä riittävä henkilöstö turvataan.
- 4) Oikeuslaitoksen toiminta turvataan riittäväillä toimintaresursseilla.

Turvallinen oikeusvaltio

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Turvallinen ja vakaa yhteiskunta lisää sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

4.4. Aktiivista kotouttamista

Suomeen pitää voida tulla opiskelun, työn tai rakkauten perässä myös tulevaisuudessa. Maahan muuttavien ulkomaalaisten kotoutumista on tuettava nykyistä tehokkaammin ja suunnitelmallisemmin. Sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta kotoutuminen on aina velvollisuus.

EU:n ulkopuolelta tulevien maahanmuuttajien työllisyysaste on vain hieman yli 50 prosenttia, mikä on huomattavasti matalampi syntyperäisten asukkaiden tai Euroopan unionin alueelta muuttaneiden ulkomaalaisten työllisyysasteeseen verrattuna. Maahanmuuttajien työttömyyteen on pystyttävä puuttumaan nykyistä tehokkaammin ennen työttömyyden pitkittymistä. Varsinkin EU:n ulkopuolelta tulleiden maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyysastetta on pystyttävä nostamaan. Työllistyminen tukee samalla naisten kotouttamista. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan kulu-

neella vaalikaudella toteuttaman selvityksen mukaisesti maahanmuuttajien kielinopetuksen vahvistamiseksi tarvitaan monipuolisempaa kielikoulutustarjontaa sekä kielikoulutuksen velvoittavuuden lisäämistä työperäisillä maahanmuuttajilla ja kansainvälisillä opiskelijoilla. Kielikoulutuksen piiriin on päästävä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kotouttamisen alkaessa.

Riittävä osaaminen on edellytys suomalaisilla työmarkkinoilla pärjäämiseen. Toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jäämisen riski vieraskielisillä on noin kaksinkertainen suhteessa kantaväestöön. Koulunkäynti keskeytyy varhain erityisesti myöhemmällä iällä Suomeen muuttaneilla maahanmuuttajanuorilla. Viimeaikaisten vertailujen mukaan maahanmuuttajataustaisten ja kanta-väestön nuorten oppimistulosten erot ovat Suomessa OECD-maiden suurimpia.

Helsingin kaupunki on rakentanut maahanmuuttajien osaamiskeskukseen, joka tuo yhteen TE-palvelut, polut ammatilliseen koulutukseen tai suoraan työelämään sekä erilaiset sosiaalipuolen palvelut. Osaamiskeskukseen integroidut palvelut tukevat moniammatillisesti maahanmuuttajia kotoutumaan, kielitaidon kartuttamisessa, osaamisen kehittämisessä sekä työllistymisessä.

SDP uudistaa kotouttamista

Jokaiselle kotoutumisen piirissä olevalle maahanmuuttajalle tulee luoda yksilöllinen kotouttamissuunnitelma. Keskiössä kotouttamistyössä tulee olla sillan rakentaminen työelämään sekä maahanmuuttajan suomen tai ruotsin kielen oppimisen ja yhteiskunnan toimintatapojen tuntemuksen vahvistaminen.

Puutteellinen kielitaito altistaa maahanmuuttajan monille väärinkäytöksille ja hyväksikäytölle esimerkiksi työelämässä. Kotouttamispalveluissa toteutettavan kie-

likoulutuksen tehostamiseksi seuraavalla vaalikaudella tulee luoda yksityiskohtainen valtakunnallinen ohjelma, joka puuttuu järjestelmän ongelmiin.

SDP:n tavoitteena on että kaikilla Suomessa asuvilla on tulevaisuudessa suoritettuna vähintään toisen asteen tutkinto tai sitä vastaava osaamistaso. Muualla suoritettua osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tulisi toimia siten, että kaikkien osaaminen saadaan käyttöön.

SDP tukee maahanmuuttajien kotouttamisessa yhden luukun palvelukokonaisuuksia, jossa eri työvoima-, koulutus- ja sosiaalipalvelut kootaan yhteen kotouttamisen nopeuttamiseksi.

Suomeen tulleiden kansainvälisten opiskelijoiden jäämisestä opintojen jälkeen töihin on tehtävä nykyistä houkuttelevampaa ja helpompaa. Suomeen jo kotoutuneiden ja kieltä oppineiden opiskelijoiden lähteminen muualle on menetys, johon Suomella ei ole varaa.

TAVOITTEET:

- 1) Parannetaan kotouttamista. Edistetään maahanmuuttajan kielitaitoa, ammatillisia valmiuksia ja yhteiskunnan tuntemusta laadukkailla kotouttamispalveluilla.
- 2) Mahdollistetaan yksilöllisempien koulutuspolkujen räätälöinti kaikilla koulutusasteilla ja niveliarvissa yhdistämällä kotoutumiskoulutusta, valmistavaa ja valmentavaa koulutusta sekä tutkintoperusteista koulutusta.
- 3) Tuetaan yhden luukun moniammatillisten kotouttamis- ja osaamiskeskusten rakentamista ja käytäntöjen levittämistä valtakunnallisesti.
- 4) Suomeen tulleiden kansainvälisten opiskelijoiden jäämisestä opintojen jälkeen töihin on tehtävä nykyistä houkuttelevampaa ja helpompaa.

Aktiivista kotouttamista

Työtä ja kasvua: Mahdollisuus merkittävästi parempaan työllisyyteen ja kasvuun

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Samat työelämän pelisäännöt koskettavat kaikkia.

4.5. Yhdenvertaisuuden vahvistaminen ja ihmisoikeuksien edistäminen

Ihmisoikeuksien ja ihmisten välisen yhdenvertaisuuden vahvistaminen ovat tärkeitä tavoitteita tasa-arvoisemman yhteiskunnan rakentamisessa. Jokaisella on oltava oikeus elää, toimia ja toteuttaa unelmiaan taustasta, sukupuolesta tai esimerkiksi seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta.

Yhteiskunta on niin vahva kuin sen heikoimassa asemassa olevat ihmiset. Siksi epä-tasa-arvoon, syrjintään ja ihmisoikeuksien loukkauksiin on puututtava määrätietoisesti ja yhteiskuntaa rakennettava siten, että jokainen voi kokea osallisuutta, arvokkuutta ja turvallisuutta omassa elämässään yhdessä muiden kanssa.

SDP haluaa edistää ihmisoikeuksien toteutumista, on kyse sitten pari- ja lähisuhdeväkivalan torjumisesta, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien parantamisesta tai lasten oikeuksien vahvistamisesta.

Ihmisoikeusvaikutusten arviointi ja ihmisoi-keustyön edistäminen

Seuraavan hallituksen on sitouduttava ihmisoikeuksien edistämiseen ja laadittava kunnianhimoiset linjaukset kansalliselle ja kansainväliselle ihmisoikeuspolitiikalleen. Ihmisoikeuksien edistäminen edellyttää, että päätöksiä tehtäessä niiden ihmisoikeusvaikutuksia arvioidaan systemaattisesti.

Valtioilla on velvollisuus suojella rauhanomaista ihmisoikeustyötä. Euroopan unioni on laatinut omat suuntaviivat ihmisoikeuspuolustajien suojelun edistämiseksi YK:n ihmisoikeuspuolustajia koskevaan julistuksen mukaisesti. Ihmisoikeuksien edistäminen otetaan yhdeksi keskeiseksi painopisteeksi Suomen EU-pu-

heenjohtajakaudella ja toimeenpannaan EU:n ihmisoikeuspuolustajia koskevia suuntaviivoja aktiivisesti.

Kielelliset oikeudet ovat ihmisoikeuksia

Kielellisten oikeuksien toteutuminen mahdollistaa Suomen historiallisen kulttuurisen monimuotoisuuden kehittämisen. Sosialidemokraatit haluavat vahvistaa ruotsin kielen asemaa Suomen kansalliskielenä. Jokaisella on oltava oikeus saada julkiset palvelut käyttämällään Suomen kansalliskielellä ja toisen kotimaisen kielen osaamista parannetaan lisäämällä kielten opetusta. Kielikylpyjä ja kaksikielisiä ratkaisuja edistämällä lisätään eri kieliryhmien kohtamista ja yhteistoimintaa. Kansalliskielistrategia on päivitettävä ja molempien kansalliskielten asemaa vahvistettava.

Saamelaisten itsemääräämisoikeutta alkupe- räiskansana on kehitettävä vastaamaan kansainvälisen oikeuden vaatimustasoa. Saamenkielisten oikeuksia saada palveluita sosiaali- ja terveydenhuollossa ja koulutuksessa on parannettava. Erytishuomiota on kiinnitettävä kasvavaan saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvan saamelaisväestön tarpeisiin. Kielelliset ja kulttuurilliset oikeudet on turvattava myös saamelaisalueen ulkopuolella. Romaniväestön ja muiden kielellisten ja kulttuuristen vähemmistöjen osallisuutta vahvistetaan koulutuksen, työllisyyden ja oman kulttuurin säilyttämisen tuella. Vähemmistöryhmien integraatiota vahvistetaan tehokkaimmin koulutuksen ja työllisyyden keinoin mahdollistaen oman kulttuurin ylläpitäminen ja kehittäminen. SDP on sitoutunut romanipoliittisen ohjelman toteuttamiseen sekä tukee karjalan kielen ja kulttuurin elvyttämistä.

Lapsistrategia vahvistamaan lasten oikeuksien toteutumista

Lapsuudessa luodaan edellytykset sille, että jokainen lapsi saa kasvaa täyteen mittaansa yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä. Silti lasten oikeuksien toteutumisessa on Suomessa paljon puutteita. YK:n lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa harkitsemaan lapsia koskevilla päätöksissä aina ensisijaisesti lapsen etua. Lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet eivät toteudu itsestään. Niitä on toteutettava aktiivisesti kaikissa lasten ja nuorten kasvuympäristöissä ja heihin vaikuttavassa päätöksenteossa.

Suomeen tulee laatia kansallinen lapsistrategia ja selvitettävä onko se tarpeen kirjata lainsäädäntöön. Strategiaan kirjataan julkisen vallan tavoitteet ja toimet lapsen oikeuksien sopimuksen sekä muiden lasten ja nuorten oikeuksien kannalta keskeisten ihmisoikeussopimusten ja perusoikeuksien täytäntöönpanossa

Tällä hetkellä päättäjät joutuvat tekemään päätöksiä tietämättä, miten päätös vaikuttaa eri lapsiryhmiin, miten päätöksen mahdollisia negatiivisia vaikutuksia voi lieventää ja mitä kustannusvaikutuksia päätöksellä on. Päättäjät eivät myöskään pysty valitsemaan eri vaihtoehtojen välillä, vaan joko hyväksymään tai hylkäämään yhden esityksen kerrallaan. Sekä Kataisen että Sipilän hallitusten hallitusohjelmiin kirjattiin tavoite lapsivaikutusten arvioinnista, mutta ne eivät ole valtionhallinnon tasolla joltaneet käytännössä mihinkään. Lapsistrategian avulla voidaan myös vakiinnuttaa lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi osaksi valtiovalan, kuntien ja maakuntien toimintaa.

Intersukupuolisten lasten oikeudet

Intersukupuolisuus tarkoittaa synnynnäistä tilaa, jossa yksilön fyysiset sukupuolta määrittelevät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypiset. Intersukupuolisuus huomataan usein heti lapsen synnyttyä tai

myöhemmin lapsen kasvun ja kehityksen aikana.

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE on keväällä 2016 suositellut, että lapsen itsemääräämisoikeutta omaan kehoonsa ja sukupuoleensa vahvistetaan hoidossa. Ulkoisia sukupuoliominaisuuksia muokkaavia toimenpiteitä ei pitäisi toteuttaa ennen kuin lapsi itse voi määritellä sukupuolensa. Rakennepoikkeavuudet, joilla on vaikutusta lapsen terveyteen, on korjattava ajallaan. ETENE suosittelee myös monipuolisen tiedon lisäämistä intersukupuolisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta vanhemmille, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, varhaiskasvattajille, kouluihin, urheiluseuroille, seurakunnille ja kansalaisjärjestöille sekä kaikille lasten parissa toimiville yhteisöille. Neuvottelukunta suosittelee myös, että henkilötunnuksen sukupuolisidonnaisuutta arvioidaan, sillä henkilön tunnistaminen mieheksi tai naiseksi on useimmiten tarpeetonta.

Myös lapsiasiavaltuutettu on peräänkuuluttanut intersukupuolisten lasten oikeuksien vahvistamista ja esittänyt, että Suomessa käynnistetään intersukupuolisten lasten hoitosuosittelun valmistelu.

Intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta vahvistetaan ja vahingolliset hoito- ja toimenpiteet lopetetaan valtakunnallisten hoitosuosittelun käyttöönoton avulla. Henkilötunnuksen sukupuolisidonnaisuudesta luovutaan osana henkilötunnuksen uudistamista. Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmän selvittämään henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista.

Pari- ja lähisuhdeväkivaltaan puututtava nykyistä tehokkaammin

Jokaisella ihmisellä on oikeus elämään ilman väkivaltaa tai sen uhkaa. Tästä huolimatta pari-

ja lähisuhdeväkivalta on Suomen laajin ja yksi vakavimmista ihmisoikeusongelmista. Liian moni joutuu elämään pelon ja väkivallan keskellä, eikä apua tilanteiden ratkaisemiseksi tai niistä eroon pääsemiseksi ole saatavilla riittävästi. Resursseja puuttuu niin väkivallan uhrien, tekijöiden kuin sen keskellä elävien palveluista, jotta väkivaltaan voidaan riittävän tehokkaasti puuttua ja ihmisten oikeus turvalliseen elämään voidaan varmistaa.

Väkivaltaa kokevat kaikki sukupuolet, kaiken ikäiset ja kaikenlaisista sosio-ekonomisista taustoista tulevat ihmiset. Naisiin kohdistuva väkivalta määritellään ihmisoikeusloukkaukseksi siksi, että se liittyy sukupuolten epä-tasa-arvoisiin valtasuhteisiin: niihin rakenteisiin, jotka aiheuttavat naisen alistaisen aseman perheessä, parisuhteessa ja yhteiskunnassa. Suomi on sitoutunut Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaisessa yleissopimuksessa (Istanbulin sopimus) ennaltaehkäisemään ja puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan. Jotta Suomi olisi vuonna 2030 Euroopan turvallisim maa naisille, on väkivallan vastaista työtä ja palveluja lisättävä merkittävästi.

Väkivallan väheneminen hyödyttää koko yhteiskuntaa. Se lisää ihmisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä pienentää väkivallasta syntyviä kustannuksia esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eri viranomaisissa. Toimivista rakenteista ja riittävästä palveluista hyötyvät kaikki väkivallan uhrin ja väkivallan keskellä elävät, eivät ainoastaan naiset tai tytöt.

Väkivallan uhrien tukipalvelujen määrä on nostettava tarvetta vastaavaksi ja väkivallan vastaiselle työlle on varattava riittävät resurssit valtion budjetista. Suomeen on perustettava seuraavalla hallituskaudella itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävä, joka seuraa väkivallan vastaista työtä, kansainvälisten velvoitteiden toteutumista ja lainsäädännön toimivuutta.

Seksuaalirikoksia koskevaa lainsäädäntöä uudistettava

Rikoslain seksuaalirikoksia koskevan 20-luvun uudistamistarpeet on tunnustettu laajasti. Seuraavalla vaalikaudella seksuaalirikosten määritelmiä ja rangaistusasteikkoa on uudistettava seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja uhrin asemaa vahvistavaan suuntaan. Rangaistustasoja arvioidaan ja kiristetään kokonaisuudessaan. Erityisesti kiinnitetään huomiota törkeimpien teko-
muotojen rangaistusten ja vähimmäisrangaistusten tasoon. Samalla varmistetaan, että seksuaalirikosten uhreille on tarjolla riittävästi tukipalveluita ja asiantuntevaa apua.

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on perustavaa laatua oleva ihmisoikeus. Seksuaalirikoslainsäädäntö on päivitettävä vastaamaan Istanbulin sopimuksen velvoitteita. Suomen rikoslakiin kirjattua raiskauksen määritelmää on muutettava niin, että raiskausrikos määritellään suostumuksen puutteen kautta, ei sen yhteydessä käytetyn muun väkivallan kautta. Raiskauksessa käytetyn muun väkivallan tulee olla rangaistuksen koventamisperusteena. Muutos antaa vahvan viestin seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojaamisesta. Jotta uuden määritelmän tehokas ja yhdenmukainen soveltaminen kaikkialla maassa ja kaikkien rikosprosessiin osallistuvien viranomaisten kuten poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimen toimesta voidaan varmistaa, tarvitaan lainsäädäntöön tulkintaohjeet ja viranomaisille koulutusta.

Lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten vähimmäisrangaistuksia on nostettava. Vähimmäisrangaistuksen nostaminen vaikuttaa yleiseen rangaistustasoon kaikkein tehokkaimmin. Lisäksi on erikseen säädettävä siitä, ettei lapsen seksuaaliseen kanssakäymiseen antamalle suostumukselle tule antaa merkitystä tekoa rikosoikeudellisesti arvioitaessa. Lapsella ei voida katsoa olevan

edellytyksiä muodostaa tahtoaan asiassa. Nykyinen rikoslain raiskaussäännös määrittelee raiskaukseksi tilanteet, joissa uhri ei kykene muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan esimerkiksi tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden tai pelkotilan vuoksi ja tekijä tätä hyväksikäyttämällä on hänen kanssaan sukupuoliyhteydessä. Edellä mainittuihin on laissa perusteltua rinnastaa se, että lapsi ei tosiasiallisesti kykene päättämään seksuaalisesta kanssakäymisestä. Lapseen kohdistunut sukupuoliyhteyden sisältänyt hyväksikäyttö on aina tuomittava törkeänä raiskauksena.

Itsemääräämisoikeuteen perustuva translaki

Jokaisella on oikeus perus- ja ihmisoikeuksina turvattuihin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityiselämän suojaan. Nykyinen laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta on monella tavalla ongelmallinen ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Translain perus- ja ihmisoikeuksiin

liittyviin epäkohtiin ovat kiinnittäneet huomiota muun muassa Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu sekä YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen erityisraportoija. Lisäksi yli sataa maata ja kymmentä miljoonaa lääkäriä edustava Maailman lääkäriliitto lausui yleiskokouksessaan vuonna 2015, ettei transsukupuolisuus ole sairaus tai häiriö ja, että jokaisella on oikeus määrittää oma sukupuolensa. Lähes 60 kansallista lääkäriliittoa sitoutui lopettamaan käyttäytymistä muokkaavat toimet ja pakkohoidot. Suomi edellyttää sukupuoltaan korjaavilta muun muassa sterilisaatiota sekä psykiatrisen diagnoosin transsukupuolisuudesta.

Laki tulee muuttaa niin, että se kunnioittaa perustuslakia, ihmisoikeussopimuksia ja sukupuoltaan korjaavan henkilön itsemääräämisoikeutta. Vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä tulee poistaa. Lääketieteelliset hoidot tulee eriyttää juridisesta sukupuolen korjauksesta.

TAVOITTEET TIIVIISTI:

- 1)** Edistetään ihmisoikeuksien toteutumista ja laadittava kunnianhimoiset linjaukset Suomen kansalliselle ja kansainväliselle ihmisoikeuspolitiikalle.
- 2)** Tehdään kansallinen ihmisoikeus- ja perusoikeusperustainen lapsistrategia. Tehdään lapsivaikutusten arviointi kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa, myös taloutta ja työmarkkinoita koskevassa päätöksenteossa.
- 3)** Vahvistetaan intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta ja lopetetaan vahingolliset hoitotoimenpiteet valtakunnallisten hoitosuosituksen käyttöönoton avulla. Luovutaan henkilötunnuksen sukupuolisidonnaisuudesta osana henkilötunnuksen uudistamista.
- 4)** Nostetaan pari- ja lähisuhdeväkivallan uhrien tukipalvelujen määrä tarvetta vastaavaksi ja varataan väkivallan vastaiselle työlle riittävät resurssit valtion budjetista. Perustetaan itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä.
- 5)** Uudistetaan seksuaalirikoksia koskevaa lainsäädäntöä. Raiskaus tulee määritellä suostumuksen puutteen kautta. Lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten vähimmäisrangaistuksia nostetaan. Seksuaalirikosten rangaistustasoja arvioidaan ja kiristetään kokonaisuudessaan.
- 6)** Toteutetaan translain kokonaisuudistus siten, että uusi laki kunnioittaa ihmisen itsemääräämisoikeutta ja on myös muuten ihmisoikeusperustainen.

Yhdenvertaisuuden vahvistaminen ja ihmisoikeuksien edistäminen

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Seksuaalivähemmistöjen, lasten ja naisten aseman parantaminen parantaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Naisten itsemääräämisoikeuden vahvistaminen rikoslakia muuttamalla parantaa naisten asemaa.

5. PIDETÄÄN KAIKKI MUKANA

Suomalaisten elintaso, elämänlaatu ja elämäntavat ovat parantuneet tasaisesti, mikä on osoitus pohjoismaisen hyvinvointimallin menestyksestä. Sen peruspilarit ovat kaikille suunnatut riittävät palvelut ja riittävä sosiaaliturva sekä yhteisvastuullinen rahoitus. Hyvinvointi ei kuitenkaan ole koskaan koskettanut kaikkia. Osa suomalaisista on jäänyt hyvinvoinnin katveeseen. Universaalien palveluiden lisäksi tarvitaan täsmätukea haavoittuvimmassa asemassa oleville.

Vuonna 2015 köyhyys- tai syrjäytymisriski kosketti Suomessa noin 896 000 henkilöä, eli 16,4 prosenttia väestöstä. Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvia henkilöitä (tulot alle 60 % mediaanista) oli 623 000 vuonna 2016. Kokonaan perusturvan varassa elävien ihmisten määrä on kasvanut viime vuosina. Vuonna 2016 heitä oli noin 250 000 henkilöä (4,7 % suomalaisista). Määrä on lisääntynyt lähes 55 000:lla vuodesta 2010.

SDP:n tavoitteena on yhteiskunta, jossa on luottamusta niin ihmisten kuin yhteiskunnan eri toimijoiden välillä ja jossa luotetaan

yhteiskunnan instituutioihin. Välittävässä yhteiskunnassa kaikilla sen jäsenillä on luottamusta myös tulevaan. Tämä edellyttää riittävää tulojen tasausta ja sosiaaliturvaa ja sitä, että yhteiskunnan palvelut toimivat ja niitä on saatavissa oikea-aikaisesti.

Sosiaaliturvan uudistamisen käynnistäminen on yksi tulevan hallituskauden suurista yhteiskunnallisista uudistuksista. Toimeentulon ja ihmistä tukevat palvelut yhdistävä kokonaisuus kannustaa ihmistä aktiivisuuteen, mutta antaa riittävän turvan ongelmatilanteissa. Sosiaaliturvan uudistaminen on iso systeeminen muutos, jonka valmisteluun ja käyttöönottoon on varattava riittävästi aikaa.

Talouspolitiikalla luodaan edellytykset vakaalle talouskasvulle ja työllisyydelle. Talouspolitiikka on väline myös muiden yhteiskunnallisten arvovalintojen välittämiseen. Verotus on paitsi tapa kerätä varoja hyvinvointivaltion rahoittamiseen, myös tapa toteuttaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa.

5.1. Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä talouspolitiikka

SDP:n talouspolitiikan perustana on ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä, työllistävä kasvu. Talouden kasvu on väline, joka mahdollistaa yhteiskunnan eheyden, ihmisten osallisuuden ja julkisen talouden kestävyys. Ilmastonmuutoksen torjunta ja eriarvoisuuden vähentäminen ovat myös talouspoliittisen päätöksenteon ytimessä. Talouspolitiikan on luotava uskoa ja turvallista näkymää tulevaan kaikille.

Yhteiskunnan eheys, eriarvoisuuden vähentäminen ja julkisen talouden kestävyys turvaaminen väestön ikääntyessä edellyttävät nykyistäkin korkeampaa työllisyyttä 2020-luvulla ja sen jälkeen. Työllisyysasteen on noustava selvästi yli 75 prosenttiin 2020-luvun aikana. Tavoite on aiempaa vaativampi ja sen saavuttaminen edellyttää entistä vaikuttavampia toimia. Työllisyysasteen kasvun tulee tapahtua niin, että työtuntien ja kokoaikaisen työn määrä kasvaa. Lähtökohta on, että työ turvaa ihmisten toimeentulon – työstä saatavalla palkalla on tultava toimeen.

Työllisyysasteen nosto edellyttää uudistuksia ja tulevaisuusinvestointeja nyt. Talouspolitiikan valinnat ovat aina arvovalintoja. Uudistukset on toteutettava tavalla, jotka lisäävät luottamusta ja osallisuutta ja vähentävät ihmisten epävarmuutta työstä ja toimeentulosta. Vain näin voidaan turvata, että politiikka luo uskoa tulevaan, lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteiskunnassa ja tarjoaa kaikille todelliset edellytykset olla työssä. Tällaiset uudistukset ovat myös turvallisuuden tausta. Sosiaalisesti ehyt yhteiskunta on kaikille kansalaisille turvallisin.

Taloukasvun perusta on osaamisessa

Taloukasvu perustuu Suomessa ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun. Kestävä tuotta-

vuuden kasvu puolestaan perustuu osaamiseen ja innovaatioihin. Työn tuottavuuden kasvu tapahtuu työpaikoilla ja toimialojen rakennemuutoksen seurauksena. Talouspolitiikan on luotava edellytykset tälle tuottavuuden kasvu. Se tarkoittaa panostuksia koulutukseen, tieteeseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Niiden luoma vakaa ja korkeatasoinen toimintaympäristö, osaavan työvoiman saatavuus ja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö luovat edellytykset TKI-investointien kasvu. Niiden ohella kasvu edellyttää talouden uusiutumiskykyä vahvistavaa elinkeino-, työllisyys- ja kilpailupolitiikkaa.

Erytishuomiota tulee kiinnittää toimialarakenteen monipuolistumiseen. Julkiset TKI-panostukset on kohdennettava tavalla, joka takaa mahdollisimman suuren yksityisten investointien määrään. Investoinnit infrastruktuuriin vahvistavat kilpailukykyä ja edistävät työmarkkinoiden toimintaa. Tulevaisuusinvestoinnit osaamiseen, hyvinvointiin ja sivistykseen vahvistavat taloudellista toimeliaisuutta ja yhteiskunnan rakenteita. Lisäksi nykyistä korkeampi TKI-investointien taso edellyttää riittävästi osaajia eli koulutettua väestöä.

Toimiva hyvinvointivaltio, koulutus, julkiset palvelut ja TKI-investoinnit ovat Pohjoismaiden taloudellisen menestyksen perusta. Tulevaisuusinvestoinnit vahvistavat julkista taloutta pitkällä aikavälillä, kun työllisyys vahvistuu ja yhteiskunnallisten ongelmien korjaamisen kustannukset vähenevät. Tämän investointiluonteen ymmärtäminen on julkisen talouden kestävä ja pitkäjänteisen hoidon kannalta välttämätöntä. Yhteiskunnallisten investointien laiminlyöminen tulee pitkällä aikavälillä kalliiksi.

Ekologisesti kestävä kasvu

SDP:n tavoitteena on hiilineutraali Suomi vuonna 2035. Tavoite on määrätietoisella politiikalla mahdollista saavuttaa.

Ilmastopolitiikan keskeiset ohjauskeinot ovat taloudellisia. Niillä voidaan varmistaa ilmastotavoitteisiin pääseminen ja päästövähennysten kohdentuminen taloudellisesti tehokkaalla tavalla. Tehokkain vaikutus saadaan kansainvälisellä yhteistyöllä ja ylikansallisten välineiden, kuten päästökaupan, avulla. Niiden ohella päästöjen vähentämiseksi tarvitaan myös kansallisia toimia. Eri politiikkasektorien toimien on oltava keskenään koordinoituja ja niiden on tuettava toisiaan. Päästövähennystoimet yhtäällä eivät saa johtaa päästöjen kasvamiseen toisaalla. Päällekkäisiä taloudellisia ohjauskeinoja tulee lähtökohtaisesti välttää, samoin toimien siiloutumista.

Päästöjen vähentäminen edellyttää sekä tuotannon että kulutuksen ohjausta. Tuotannon, ml. liikenteen ja asumisen energiankulutus, ohjauksessa tärkeimmät taloudelliset keinot ovat päästökauppa ja energiaverotus. EU:n päästökauppajärjestelmän ohjaava vaikutusta tulee vahvistaa vähentämällä päästöoikeuksien määrää, jotta päästökaupasektorin päästövähennykset ovat linjassa 1,5 asteen tavoitteen kanssa. Päästökauppaa voidaan laajentaa uusille sektoreille, kuten nykyistä kattavammin lentoliikenteeseen.

Päästökaupasektorin ulkopuolella korostuu verotuksen rooli taloudellisena ohjauskeinona. Energiaverotusta ja siihen liittyviä välineitä tulee uudistaa pitkäjänteisesti ja ennustettavasti siten, että se vauhdittaa siirtymää uusiin puhtaisiin teknologioihin, energian säästämiseen sekä energiatehokkuuden suuntaan. Fossiilisista polttoaineista tulee luopua nopealla tahdilla. Se vaatii systeemistä muutosta, ei pelkästään fossiilisten

polttoaineiden korvautumista esimerkiksi bioenergialla.

Kulutuksen ohjaamisessa verotus on niin ikään tehokas keino. SDP on esittänyt kestävä kehityksen arvonlisäveroa, jonka avulla ohjataan kulutusta vähähiiliseen ja ekologisesti kestäväan suuntaan, mm. palveluihin. Ilmastopäästöjen lisäksi kulutuksen ohjaamisessa tulee huomioida sen vaikutukset maankäyttösektorin ilmastotavoitteisiin. Kiertotalous vauhdittaa kestäväan kulutukseen siirtymistä. Julkisten hankintojen suuntaaminen ekologisesti kestäväällä tavalla on oikein käytettynä tehokas väline kulutuksen ohjaamisessa.

Taloudellisten ohjauskeinojen ohella tarvitaan myös hallinnollisia keinoja sekä rahoituksen ja yritysraportoinnin pehmeämpiä välineitä. EU:n luokitusjärjestelmä kestäväan rahoituksen kriteereistä, standardoidut merkinnät ympäristömyönteisille rahoitustuotteille ja kestävyysnäkökohtien esiintuomisen velvoittavuus sijoitustoiminnassa tukevat sijoitusten ohjautumista kestäviin kohteisiin. Näiden ns. vihreiden kriteerien ohien tarvitaan yhteiset kriteerit ekologisesti haitallisille sijoituskohteille, jotta niiden välttäminen olisi sijoittajalle helppoa. Ilmastoriskien ymmärtämiseen ja niiden läpinäkyvyyteen tulee kiinnittää huomiota myös finanssisektorin sääntelyssä. Yritysvastuuta tulee kehittää niin, että ilmastoon liittyvien taloudellisten tietojen raportoinnista tulee pakollista esimerkiksi ottamalla ilmastonäkökohdat osaksi uutta yritysvastuulakia.

Työllisyyden kasvu edellyttää uudistuksia

Työllisyyden vahvistamiseksi tulee investointien ohella tehdä rakenteellisia uudistuksia, jotka mahdollistavat työssäkäynnin yhä useammalle. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomessa työllisyys on alhaisempaa erityisesti nuorten naisten, ikääntyvien työnte-

kijöiden, osatyökykyisten sekä työikäisten miesten kohdalla. Uudistusten ytimessä on vahvistaa näiden ryhmien mahdollisuuksia päästä töihin ja poistaa työllistymisen esteitä.

Nykyistä korkeampi työllisyysaste edellyttää työllisyyden kasvua erityisesti pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevien, pitkäaikaistyöttömien, nuorten, osatyökykyisten, nuorten naisten ja ikääntyneiden kohdalla. Se tarkoittaa erityisesti nykyistä huomattavasti aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa ja läpi elämän jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Pidemmällä aikavälillä työllisyyttä vahvistaa koulutustason nosto, ensinnäkin varmistamalla toisen asteen koulutus koko ikäluokalle ja toiseksi lisäämällä korkeakoulutettujen osuutta ikäluokasta. Seuraavalla vaalikaudella vuoden 2017 eläkeuudistus nostaa työllisyyttä vanhemmissa ikäryhmissä.

Sosiaaliturvaa on uudistettava tavoitteena työllisyyden vahvistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Tulevalla vaalikaudella on sujuvoitettava työtulojen, verotuksen ja sosiaaliturvan yhteensovittamista erityisesti pieni- ja keskituloisilla. Erityinen huomio on kiinnitettävä byrokratia- ja kannustinloukkujen purkamiseen ja osatyökykyisten ihmisten työllistymismahdollisuuksien parantamiseen.

Varhaiskasvatusuudistus ja perhevapaauudistus on toteutettava perheiden ehdolla niin, että ne lisäävät työllisyyttä. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista on sujuvoitettava tavalla, joka lisää työelämän tasa-arvoa.

Työn kysynnän ja työntekijöiden nykyistä parempi kohtaaminen edellyttää koulutus- ja työllisyyspanostusten lisäksi nykyistä parempaa työvoiman liikkuvuutta. Työn perässä muuttamisen kynnyksestä on alennettava silloin, kun muuttaminen sopii ihmisen elämäntilanteeseen. Siinä tärkeä keino on

asumisen kustannusten pitäminen kohtuullisena. Samalla työssäkäyntialueita on laajennettava ja kytkettävä yhteen raideliikenneinvestoinnein huolehtien myös muun liikenneverkon toimivuudesta.

Teknologinen kehitys ja työelämän murros

Teknologisen kehityksen myötä talouspolitiikan tulee tukea siirtymää, jossa mahdollisimman monelle on tarjolla hyvää työtä, jossa työ tarjoaa riittävän toimeentulon, mahdollisuuden oman osaamisensa jatkuvaan kehittämiseen sekä vakaan näkymän tulevaisuuteen. Samalla on huolehdittava siitä, että kasvun hyödyt jakautuvat oikeudenmukaisesti. Teknologian kehitykseen liittyvät murrokset eivät saa johtaa osattomuuteen ja näköalattomuuteen kenenkään kohdalla. Se vaatii paljon talous-, koulutus- ja sosiaalipolitiikalta. Työelämän uudistaminen ei tarkoita työelämän laadun ja ihmisten toimeentulon heikentymistä.

Etenkin matalapalkka-aloilla tuotantoa on korvattu uusilla teknologioilla, mutta myös keskipalkkaisia ja korkeiden ansioiden asiantuntijatyötä voidaan korvata ja tehostaa mm. digitalisaatiolla ja tekoälyllä. Alustatalouden kehittyminen on muuttanut työelämän rakennetta, kun aiemmin palkkasuhteisia tehtäviä tuotetaan monenkirjavina toimeksiantoina. Työmarkkinoiden, sosiaaliturvan ja verotuksen pelisääntöjä on uudistettava niin, että kehityksen riskit eivät kasaannu kohtuuttomalla tavalla heikommassa asemassa olevien kannettavaksi ja että ne turvaavat ihmisten toimeentulon työn luonteen muuttuessa. Kehityksen myötä syntyy jatkuvasti uudenlaisia työtehtäviä samalla kun avustavien tehtävien kysyntä kasvaa. Tärkeätä on yhteisvastuu ja kaikkien pitäminen yhteiskunnan kehityksessä mukana. Keskeinen keino vastata työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin on osaamisesta ja työllisyyspalveluista huolehtiminen.

Luottamuksen ja vakauden talouspolitiikka

Suomen talous elää viennistä. Vakaaseen monenkeskiseen maailmanjärjestykseen ja vapaaseen kauppaan kohdistuu monia uhkia. Niihin Suomenkin on varauduttava ja pidettävä oma taloutensa vakaalla pohjalla tulevien ongelmien ja mahdollisten globaalien rahoituskriisien varalta.

Kustannuskilpailukyvyistä huolehtimisen ohella erityisen tärkeää on talouden ja yritysten toimintaympäristön vakauden ja ennakoitavuuden vahvistaminen. Näiden lisäksi reaalisen kilpailukyvyn kannalta on oleellista, että Suomessa on riittävästi osaamista ja osaajia ja että yhteiskunnan perusrakenteet toimivat laadukkaalla tavalla.

SDP:n talouspolitiikan ytimessä on luottamus ja sopiminen. Kestäviä ratkaisuja saadaan aikaan vain pitkäjänteisellä työllä yhdessä sopien. Talouspolitiikan ja työmarkkinapolitiikan koordinaatio edellyttää toimivia suhteita työmarkkinaosapuolten ja valtion välillä. Tarvitaan luottamukseen perustuvaa kolmikantaista yhteistyötä.

Reilu työelämä perustuu toimiviin neuvottelusuhteisiin työelämän osapuolten ja valtion välillä. Valtakunnalliset ja yleissitovat työ- ja virkaehtosopimukset tuovat ihmisille turvaa. Työlainsäädännön kehittäminen edellyttää aitoa yhteistyötä valtion ja työmarkkinaosapuolten välillä.

Väestön ikääntyminen ja sitä seuraava hoito- ja hoivamenojen kasvu luovat painetta julkiseen talouteen tulevana vuosikymmeninä. Siksi julkista taloutta on hoidettava

kestävästi. Tehokkain keino julkisen talouden kestävyuden turvaamiseksi on korkea työllisyys. Se mahdollistaa julkisen talouden kestävyyskriteerien noudattamisen. Niiden ohella tavoitteena on, että normaalin suhdannetilanteen oloissa velka/BKT-suhde laskee edelleen. Talouspolitiikka on mitoitettava vastasyklisesti, eli finanssipolitiikka viritetään kulloisenkin suhdannetilanteen edellyttämällä, työllisyyttä tukevalla tavalla.

EMU-Suomen sopeutuminen

Suhdannevaihteluihin ja rakennemuutoksiin varautuminen ja niihin reagointi edellyttävät talous- ja työmarkkinapolitiikan koordinaatiota. Keskeiset sopeutumisen välineet ovat palkkapolitiikka ja suhdannevaihteluita tasaava finanssipolitiikka, joiden välillä tarvitaan saumatonta yhteensovitusta. Suhdannevaihteluihin on Suomessa varauduttu myös puskurein, jotka vakauttavat sosiaalivakuutusmaksujen kehitystä. Niitä tulee vahvistaa hyvinä aikoina, jotta ne ovat riittävän suurina käytössä huonoina aikoina. Työllisyysrahaston suhdannepuskurin enimmäisrajojen korotusta nykyisestä tulee harkita. Samalla tulisi selvittää, tulisiko Työllisyysrahaston toimia myös ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoituksen puskurina.

Talouden kykyä sietää häiriöitä tulee lisäksi parantaa monipuolistamalla elinkeinorakennetta ja viennin pohjaa, vahvistamalla osaamista ja innovaatiotoimintaa ja panostamalla toimiviin työllisyyspalveluihin. Näin katoavien työpaikkojen tilalle syntyy uusia ja ihmisten mahdollisuudet siirtyä työstä työhön paranevat.

TAVOITTEET:

1) Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä, työllistävä kasvu rakennetaan luottamusta, vakautta ja ennakoitavuutta vahvistavan talouspolitiikan kautta. SDP:n tavoitteena on työllisyysasteen nousu yli 75 prosenttiin 2020-luvun aikana. Turvataan julkisen talouden kestävyys ensisijaisesti työllisyysastetta nostamalla.

2) Tuottavuuden kasvun ja talouden uusiutumisen edellytyksiä vahvistetaan panostamalla koulutukseen, tieteeseen, tutkimukseen ja innovaatioihin sekä aktiivisella elinkeino- ja kilpailupolitiikalla.

3) Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää taloudellisten ohjauskeinojen tehokasta hyödyntämistä eri sektoreilla. Seuraavalla vaalikaudella luodaan maankäyttösektorin politiikka, jonka tavoitteena on nettonielun lisääminen. Päätöksenteko ilmastopolitiikan keinoista perustuu tutkittuun tietoon.

4) Vahvistetaan työllisyyttä ja kasvua toteuttamalla uudistuksia ja tulevaisuusinvestointeja, jotka vahvistavat osaamista, osallisuutta ja yhteiskunnan eheyttä. Ne luovat edellytyksen työllisyyden kasvulle.

5) SDP:n talouspolitiikan ytimessä on luottamus ja sopiminen. Kestäviä ratkaisuja saadaan aikaan vain pitkäjänteisellä työllä yhdessä sopien. Talouspolitiikan ja työmarkkinapolitiikan koordinaatio edellyttää toimivia suhteita työmarkkinaosapuolten ja valtion välillä.

Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä talouspolitiikka

Työtä ja kasvua: Talouden kasvu takaa työllisyyden ja julkisen talouden kestävyys.

Ekologisesti kestävä kehitys: Ilmastonmuutoksen torjunta tuodaan talouspoliittisen päätöksenteon ytimeen.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Talouspolitiikalla voidaan vähentää eriarvoisuutta.

5.2. Kestävään ja ennakoitavaan verotukseen

Verotus on työkalu, jolla rahoitetaan laadukas koulutus, terveys ja hoiva sekä kavennetaan eriarvoisuutta nykyisestä. Hyvinvointivaltion rahoituksen lisäksi maailman muutokset asettavat verotukselle myös uusia tehtäviä. Verotuksella vastataan osaltaan ilmastonmuutokseen ja työn murrokseen sekä valjastetaan tekninen kehitys kestävä kasvun veturiksi. Hyödyllisintä toimintaa on

verotettava vähiten: tämä koskee sekä ansiotyötä ja yrittäjyyttä yhteiskunnan perustana että ekologisesti parhaita vaihtoehtoja ihmiskunnan säilymisen perustana. Verotuksella tuetaan myös osaltaan elinkeinoelämän toimintaa ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Sen lisäksi verotus toimitetaan mahdollisimman vähällä vaivalla, täsmällisesti ja asiakasystävällisesti.

Oikeudenmukaisempaa ja kasvua tukevaa verotusta veropohjaa tiivistämällä

Tulevalla vaalikaudella SDP keventäisi työn ja eläkkeiden verotusta ja siirtäisi verotuksen painopistettä omistamisen sekä ympäristöä rasittavan toiminnan verotukseen ennen kaikkea veropohjan aukkoja tiivistämällä ja veropohjaa laajentamalla. Samalla veroprosentit pysyvät kohtuullisina. Tiiviit veropohjat ja tasapuolinen verotus tukevat myös talouskasvua. Piensijoittajien ja suoran sijoittamisen asema paranee, kun eri sijoituskohteiden verokohtelua yhtenäistetään. Samalla omistamisen verotuksen ja korkeiden palkkatulojen verotuksen eroa kavennetaan. Kun vapaamatkustajuus vähenee, hyvinvointivaltion legitimitteetti vahvistuu ja populistimin käyttövoima katoaa.

Veropohjan tiivistäminen ja painopisteen siirto omistamisen verotukseen tapahtuvat useiden eri toimenpiteiden kautta. SDP:n tavoitteena on linjata verotusta useamman vuoden aikajänteellä, jotta voimme taata vakaan ja ennakoitavan toimintaympäristön yrityksille sekä kansalaisille.

Osinkojen veropohja vuotaa monin tavoin. Sitä tulee tiivistää uudistamalla listaamattomien osakeyhtiöiden verotusta siten, etteivät varakkaat yksityishenkilöt voi välttää veroja kierrättämällä tulojaan osakeyhtiöiden kautta. Lisäksi ulkomaisten rahastojen ja muiden osinkoveroista vapautettujen yhteisöjen saamista osingoista tulee periä kohtuullista lähdeveroa. Vakuutuskuorten ja muiden vastaavien sijoitustuotteiden verokohtelu tulee saattaa vastaavaksi kuin suorien sijoitusten, jolloin niihin kertyvistä tuloista maksetaan veroa jo ennen tulon nostamista kuoresta. Tämä estää vakuutuskuorten käyttämisen veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun. Samalla varmistetaan, että näistä sijoitustuotteista aiheutuvat tappiot ovat vähennyskelpoisia sijoitustuotoista.

Kiinteistösijoittamisen veropohjaa tulee tiivistää siten, että Suomessa sijaitsevista kiinteistöistä syntyvät voitot voidaan aina verottaa täällä. Parhailaan käynnissä oleva uudistuksen myötä kiinteistöjen verotusarvot vastaavat paremmin niiden käypää arvoa. Myös perintö- ja lahjaverotuksen veropohjaa tulee tiivistää.

SDP haluaa poistaa yrittäjät epätasa-arvoiseen asemaan asettavat veropohjaa kaventavat vähennykset, kuten yrittäjävähennyksen ja metsälahjavähennyksen. Yrittäjiä tuetaan sen sijaan keventämällä pieni- ja keskituloisten yrittäjien sekä heidän työntekijöidensä ansiotuloverotusta. Lisäksi kaikkein pienimpien yrittäjien hallinnollista taakkaa kevennetään nostamalla arvonlisäverotuksen alarajaa 30 000 euroon. Arvonlisäverotuksen veropohjaa laajennettaisiin perimällä pankeilta ja muilta arvonlisäverosta sekä vakuutusmaksuverosta vapautetuilta rahoituslaitoksilta arvonlisäveroa rahoitustoimintaveron muodossa.

SDP haluaa varmistaa, ettei verotus aiheuta ongelmia etenkin pieni- ja keskituloisille. Tämä onnistuu tiivistämällä omistamisen veropohjaa ja säilyttämällä verotuksen progressiivisuus. Veronmaksu voi aiheuttaa tilapäisesti ongelmia esimerkiksi silloin, kun perittyä asuntoa ei ole mahdollista luovuttaa tai kiinteistövero on korkea suhteessa tuloihin. SDP helpottaisi veronmaksua vaikeissa tilanteissa antamalla mahdollisuuden lykätä veronmaksua joustavasti.

Verotuksen painopisteen siirtäminen omistukseen tarkoittaa samalla, että etenkin työn verotusta kevennetään. Ansiotulo- ja kuluverot kohdistuvat raskaimmin pieni- ja keskituloisiin. SDP:n ansiotuloveronkevennykset kohdistuisivat palkansaajien ohella eläkeläisiin ja yrittäjiin.

Lisäksi ansiotuloverotuksen työtulotuel-

la ulotetaan veronalennusten hyödyt myös niille alle 15 000 euroa vuodessa ansaitseville palkansaajille, jotka maksavat tällä hetkellä palkastaan veroina ainoastaan lakisääteisiä sosiaalivakuutusmaksuja. Heillä ansiotulo-vero voi jäädä negatiiviseksi, jolloin käteen jäävä jopa kymmenien eurojen kuukausittainen lisätulo kannustaisi erityisesti keikka- ja osa-aikatoihin. Tämä auttaa muun muassa nuoria, lapsia hoitaneita vanhempia ja hyväkuntoisia eläkeläisiä pääsemään osallisiksi työelämästä. Työtulotuki täydentää osaltaan palkkatukea ja työllistymisasetelmallia, jossa työmarkkinatukea kohdennetaan palkkaamisen tueksi. Työtulotuki kytkeytyy myös SDP:n yleisturvaksi kutsuttuun laajempaan sosiaaliturvan uudistukseen.

Harmaan talouden ja kansainvälisen veronkierron torjunta

Talousrikollisuus ja harmaa talous aiheuttavat Suomelle satojen miljoonien menetykset veroihin ja maksuihin. Tämä heikentää hyvinvointivaltion rahoitus pohjaa ja haittaa tervettä yritystoimintaa. Tavoitteena tulee olla, että Suomi on kärkimaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Kansainvälisen veronkierron ja harmaan talouden torjunta ovat keskeisessä roolissa veropohjan tiivistämisessä. Lakimuutosten sekä kansainvälisten sopimusten uudistamisen lisäksi valtion tulee käyttää omistajavaltansa edistääkseen sitä, että sen suoraan tai välillisesti omistamissa yrityksissä ei harjoiteta aggressiivista verosuunnittelua.

Julkisissa hankinnoissa vastuullisuus tulee ulottaa koko hankintaketjuun, jolla rajataan työoloja polkevia alihankkijoita käyttävät toimittajat julkisten hankintojen ulkopuolelle. Sähköiset online-kassajärjestelmät toisivat Verohallinnon tuoreiden arvioiden mukaan jopa yli sadan miljoonan euron vuosittaisen verotuoton.

Verotuksella ilmastonmuutoksen torjuntaan ja kestävä kehityksen yhteiskunnan rakentamiseen

Verotusta tulee uudistaa ympäristön, talouden ja hyvinvoinnin kannalta kestävämpään suuntaan. Erityisesti ilmastonmuutos edellyttää lähivuosina kiireellisiä ja monipuolisia toimia. Verotuksessa on vuosittain kyse kymmenistä miljardeista euroista, joilla voidaan ohjata niin kuluttajien käyttäytymistä kuin yritysten tuotantopäätöksiä. On otettava käyttöön systemaattinen lähestymistapa, jossa arvioidaan verouudistusten ja nykyisten veroinstrumenttien vaikutus kestäväan kehitykseen, terveyteen, talouteen ja hyvinvointiin. Esimerkiksi muoviverosta valmistuvan selviytyksen ohella tulee käynnistää muita materiaalien tehokkaan käytön edistämistä koskevia hankkeita, joissa selvitetään niin verotuksen kuin muiden ohjauskeinojen mahdollisuuksia.

Arvonlisäverosta tulee kehittää kestävää kehitystä tukeva veromuoto, joka ohjaa kestävämpään kuluttamiseen ja tuotantoon. Muun muassa kiertotalouspalveluihin ja kestävästi tuotettuihin elintarvikkeisiin tulee soveltaa kevyempiä verokantoja.

SDP haluaa varmistaa lisäksi luonnonvarojen kestävä käytön muun muassa ottamalla käyttöön kaivannaisten arvoon perustuva maltillinen kaivosrojalitvero. Näin Suomi saa kohtuullisen korvauksen kansallisvarallisuuden hyödyntämisestä ja siitä aiheutuvista riskeistä sekä kustannuksista.

Verotus ja kansainvälinen yhteistyö

Verokilpailussa 2010-luvulla tapahtunut käänne mahdollistaa osaltaan edellä kuvatun veropohjien tiivistämisen. SDP vauhdittaa osaltaan kansainvälisen veronkierron ja verokilpailun hillintää muun muassa Suomen toimiessa EU:n puheenjohtajana loppuvuodesta 2019. SDP tukee kansainvälisiä veronkierron

vastaisia toimia ja tukee periaatetta EU:n yhteisestä ja yhdistetystä veropohjasta (CC-CTB) sekä yhteisöjen vähimmäisverokannasta. Uudistuksia valmisteltaessa Suomen tulee varmistaa, että veropohja on riittävän tiivis ja että Suomen etu otetaan kestäväällä tavalla huomioon. Tämä samat periaatteet otetaan neuvoteltaessa verosopimuksista OECD:ssa ja kahdenvälisissä neuvotteluissa.

Kestävän kehityksen periaatteet otetaan huomioon myös kansainvälisissä verotusta koskeissa sopimuksissa. Esimerkiksi EU:n arvonalisäverojärjestelmää uudistettaessa on varmistettava, että direktiivi tukee kestävä kehityksen edistämistä arvonalisäverotuksen keinoin. Sama periaate on huomioitava myös esimerkiksi valmisteverotuksessa.

EU:n toiminnan rahoitusta koskeissa uudistuksissa tulee varmistaa, että Suomen edut tulevat riittävällä tavalla huomioon. EU:n rahoitus tulee kerätä siten, että rahoitusmalli ottaa riittävässä määrin huomioon talouden suhdanteet. Toisin sanoen suhteellisesti heikossa taloudellisessa tilanteessa jäsenmaan rahoitusosuus laskee ja vahvassa se nousee. Esimerkiksi bruttokansantuotteeseen, kulutukseen tai yhteisöveron tuottoon suhteutettu jäsenmaksu ottaa huomioon suhdanteiden muutokset.

Edeltävien periaatteiden täytyessä SDP voi myös tukea mallia, jossa EU:n rahoitus perustuu nykyistä enemmän sen suoraan saamiin verotuloihin. Tällä hetkellä EU kerää budjettiinsa vain tullimaksuja. EU:n rahoitusta koskevia uudistuksia tehdessä tulee arvioida, miten EU:n rahoitusmalli voidaan kytkeä muihin käynnissä oleviin uudistuksiin, kuten EU:n yhteiseen ja yhdistettyyn veropohjaan sekä päästöjä ja kestävä kehitystä koskeviin uudistuksiin. Esimerkiksi hallinnollisen tehokkuuden näkökulmasta voi olla tehokkainta kerätä tullien ohella ympäristöveroja EU-tasolla, jolloin voidaan arvioida, olisiko verotulojen käyt-

tö EU:n rahoitukseen tarkoituksenmukaista.

Edistetään kansanterveyttä oikeilla veroratkaisuilla

Oikeilla veroratkaisuilla voidaan edistää kansanterveyttä, tasata tuloeroja sekä tasapainottaa valtiontaloutta. Päihteiden ja epäterveellisen ruokavalion vaikutukset terveyteen ovat haitallisia. Päihteiden aiheuttamat haitat kohdistuvat paitsi päihteiden käyttäjiin, myös heidän läheisiinsä ja lähiyhteisöihinsä. Samalla päihteiden käyttö kuormittaa kansantaloutta aiheuttaen muun muassa sairauspoissaoloja, työkyvyttömyyttä, järjestyshäiriöitä sekä lastensuojelutoimien tarvetta.

Päihteiden käyttö on edelleen keskeinen hyvinvoinnin ja terveyden uhkatekijä Suomessa. Siksi tupakan ja alkoholin verotuksen kiristämistä on jatkettava myös tulevaisuudessa.

Alkoholihaitoista aiheutuu yhteiskunnallemme vuosittain yli miljardin euron suorat kustannukset. Alkoholiveroja tulee tarkistaa säännöllisesti ylöspäin tämän kehityksen kompensoimiseksi. Lisäksi limuviinoinhin on kohdistettava oma erillinen haittavero tukemaan nuorten alkoholinkäytön ja varhain alkavan humalajuomisen vähentämistä. Vastaava vero on käytössä useissa EU-maissa, esimerkiksi Tanskassa, Ranskassa ja Saksassa.

Maailman terveysjärjestö (WHO) on kehoittanut jäsenmaitaan harkitsemaan lisättyyn sokeriin, suolaan ja tyydyttyneeseen rasvaan kohdistuvien haittaverojen käyttöönottoa väestön ruokailutottumusten muuttamiseksi ja terveiden elintapojen tukemiseksi.

Seuraavan hallituskauden aikana tulee selvittää, valmistella ja ottaa käyttöön mahdollisimman laajasti haitallisiin ruokailutottumuksiin vaikuttava vero. Peruslängköhtana tulee olla, että haittavero kohdistuu yhtä aikaa sekä sokeriin, suolaan että tyydyttyneeseen ras-

vaan. Terveuden kannalta tehokkain tapa on verottaa tuotteissa olevien rasva-, suola- ja sokeripitoisuuksien mukaan sen sijaan, että verotetaan tiettyjä erikseen valittuja ja rajattuja tuotteita. Laaja-alainen vero muuttaa parhaassa tapauksessa sekä kuluttajien että tuottajien käyttäytymistä ja tekee saatavilla olevista elintarvikkeista terveellisimpiä.

Tehokkaampaa hallintoa verotuksen digitalisaatiolla

Digitalisaatio luo riskejä verotukselle, mutta antaa myös suuria mahdollisuuksia tehokkaalle hallinnolle. SDP varmistaisi, että viranomaiset investoivat riittävästi digitaaliseen veroinfrastruktuuriin ja kansalaisia sekä yrityksiä tukeviin palveluihin. SDP varmistaisi, että verotuksen kannalta tarpeelliset tiedot saadaan alustoilta ja muilta palveluntarjoajilta automaattisesti verotuksen käyttöön. Tämä paitsi varmistaa tietojen tehokkaan

käytön myös vähentää harmaan talouden riskiä. Alustatalouden tietojen hyödyntäminen yhdessä edellä kuvattujen sähköisten kassajärjestelmien kanssa mahdollistavat tulevaisuudessa sen, että verotus on yhä laajemmin automatisoitua.

Alustatalous kytkeytyy myös työelämän murrokseen, jossa yksinyrittäjyys on yleistynyt. Paradoksaalisesti se on johtanut tilanteeseen, jossa vakuuttamiseen ja kirjanpitoon liittyviä veloitteita on siirtynyt pienille toimijoille suuremmilta yrityksiltä, joilla on tehokkaammat tietojärjestelmät niiden hoitamiseen. SDP siirtäisi osaltaan näitä veloitteita toimeksiantajille ja alustoille vakuuttamisen ja kirjanpidon tehostamiseksi. Lisäksi alustayrittäjille tarjottaisiin palveluja veloitteiden hoitoon. Samalla on varmistettava, että palkansaajien ja yrittäjien verotuksen ja sosiaaliturvan tasapuolisuuden toteutuminen.

TAVOITTEET:

- 1)** Kevennetään työn ja eläkkeiden verotusta ja siirretään verotuksen painopistettä omistamisen sekä ympäristöä rasittavan toiminnan verotukseen ennen kaikkea veropohjan aukkoja tiivistämällä ja veropohjaa laajentamalla. Verotusta linjataan useamman vuoden aikajänteellä, jotta voimme taata vakaan ja ennakoitavan toimintaympäristön yrityksille sekä kansalaisille.
- 2)** Tiivistetään veropohjaa muun muassa uudistamalla listaamattomien osakeyhtiöiden verotusta. Lisäksi ulkomaisten rahastojen ja muiden osinkoveroista vapautettujen yhteisöjen saamista osingoista tulisi periä kohtuullista lähdeveroa. Vakuutuskuorten ja muiden vastaavien sijoitustuotteiden verokohtelu saatetaan vastaavaksi kuin suorien sijoitusten.
- 3)** Puututaan aggressiiviseen verosuunnitteluun, veronkiertoon ja harmaaseen talouteen kattavilla toimenpideohjelmilla.
- 4)** Otetaan pieni- ja keskituloisten veronmaksukyky huomioon antamalla mahdollisuus lykätä veronmaksua joustavammin esimerkiksi perintö- ja lahjaverotuksessa.
- 5)** Yrittäjät epätasa-arvoiseen asemaan asettavat veropohjaa kaventavat vähennykset, kuten yrittäjävähennys ja metsälahjavähennys poistetaan.
- 6)** Pienyrittäjien hallinnollista taakkaa kevennetään nostamalla arvonlisäverotuksen alarajaa 30 000 euroon. Alennetaan pienyrittäjien ansiotuloverotusta ja helpotetaan työllistämisen kustannuksia muun muassa työtulotuella. Ansiotuloverotuksen työtulotuella tuetaan alle 15 000 euroa vuodessa ansaitsevien työllistymistä muun muassa osa-aikatyöhön.
- 7)** Osallistutaan aktiivisesti EU:n yritysverotuksen uudistuksiin, kuten EU:n yhteisen yritysveropohjan kehittämiseen ja veronkierron torjuntaan. Varmistetaan, että EU:n verouudistuksissa otetaan huomioon kestävän kehityksen näkökulma.

8) Käytetään verotusta systemaattisesti kestäväen kehityksen edistämiseen siten, että arvioidaan myös vaihtoehtoiset ohjausmuodot. Arvonlisäverosta tulee kehittää kestävää kehitystä tukeva veromuoto, joka ohjaa kestävämpään kuluttamiseen ja tuotantoon. Muun muassa kiertotalouspalveluihin ja kestävästi tuotettuihin elintarvikkeisiin tulee soveltaa kevyempiä verokantoja.

9) Otetaan käyttöön kaivannaisten arvoon perustuva maltillinen kaivosrojaltilvero. Näin Suomi saa kohtuullisen korvauksen kansallisvarallisuuden hyödyntämisestä ja siitä aiheutuvista riskeistä sekä kustannuksista.

10) Jatketaan tupakka- ja nikotiini tuotteiden veronkorotuksia. Otetaan käyttöön limuviinon haittavaero. Valmistellaan ja otetaan käyttöön kansanterveysperustainen epäterveellisten elintarvikkeiden suolaan, sokeriin ja tyydyttyneeseen rasvaan perustuva haittavaero.

11) Tehostetaan hallintoa muun muassa keräämällä verotustiedot automaattisesti alustoilta ja muista sähköisistä järjestelmistä.

Kestävään ja ennakoitavaan verotukseen

Työtä ja kasvua: Verotuksen painopisteen siirto kohti omistamisen verottamista tukee työllisyyttä ja kasvua.

Ekologisesti kestävä kehitys: Verotuksen avulla voidaan ohjata yksilöiden ja yritysten toimintaa kohti ekologista kestävyyttä.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Progressiivinen ja tuloeroja tasaava verojärjestelmä lisää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta.

Tutustu SDP:n Vero-ohjelmaan: www.sdp.fi/fi/vero-ohjelma/

5.3. Pienituloisten aseman parantaminen

Lapsiköyhyyden vähentäminen

Lapsiköyhyys koskettaa Suomessa noin 110 000 lasta, ja perheiden toimeentulo-ongelmat koskettavat vielä suurempaa joukkoa. Vanhempien toimeentulotuen saannilla on kielteisiä vaikutuksia perheen lasten tulevaisuuteen. Erityisesti toimeentulotuen saannin pitkittyessä lasten pahoinvointi yleistyy.

Tutkimusten mukaan pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden vanhempien lapsista lähes kolme neljästä oli saanut myös itse toimeentulotukea ja lähes puolet oli vail-la peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa. Sama

ilmiö toistui lasten psykiatrisen erikoissairaanhoidon tai psyykenlääkkeiden käytössä, rikollisuudessa kuin myös kodin ulkopuolelle sijoituksissa. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi terveydenhuollon ja raskaiden sosiaalipalvelujen tarjoaminen tulee kalliiksi.

Köyhyys heikentää lasten ja perheiden hyvinvointia, siksi köyhyyden periytyminen ja ylisukupolvinen syrjäytyminen on katkaistava. Jokaisella ihmisellä on oltava yhtäläiset mahdollisuudet kasvuun ja kehitykseen. Tavoite toteutuu kaikki yhteiskuntapolitiikan lohkot läpileikkaavalla ajattelulla lapsi- ja perheystävällisyydestä, jota toteutetaan

määrätietoisella ja ennakoitavalla päätöksenteolla perhettä ja sen perustamista tukien.

Sosiaalihuoltolain uudistamisen yhteydessä lapsiperheiden tuen painopistettä siirrettiin ennaltaehkäisevään työhön, mutta se ei voi johtaa lastensuojelun resurssien vastaavaan leikkaamiseen. Tarvitsemme erityisiä satsauksia lastensuojeluun, henkilöstön riittävyteen ja kehittämiseen lastensuojelun laadun ja oikea-aikaisen saatavuuden parantamiseksi.

Yksinhuoltajaperheet ovat selvästi heikoimmassa asemassa kaikilla köyhyysmittareilla mitaten. Lapsiköyhyys onkin yleisintä yksinhuoltajaperheissä sekä perheissä, joissa lapset ovat alle kolmivuotiaita. Näiden perheiden tilanteen parantaminen vaatii toimia, esimerkiksi kotipalveluiden räätälöintiä tukemaan perheiden jaksamista sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamista.

Toimeentulo-ongelmien lisäksi etenkin vauvaperheillä on paljon arjen haasteita. Vauvavaien ongelmat voivat heijastua pitkälle ihmisen tulevaisuuteen. Siksi varhaisimpaan lapsuuteen tarvitaan erityistä huomiota ja tukevia toimenpiteitä kehittämällä neuvolatyötä ja turvaamalla sen resursointi.

Pienituloisten eläkeläisten asema kaipaa kohentamista

Kaikkein haavoittuvimmissa asemassa olevat ryhmät käyttävät palveluja ja tulonsiirtoja pitkäaikaisesti. Monesti kyse on pienituloisista eläkeläisistä, mutta myös työmarkkinoilta pitkäaikaisesti syrjäytetyistä ja osatyökykyisistä ihmisistä. Keskeinen haaste on tilanteen jatkuvuus, jolloin riippuvuus palveluista ja tulonsiirroista on osa jokapäiväistä elämää.

Pientä eläkettä saavien aseman parantaminen on sosiaalisesti oikeudenmukaista. Jou-

kossa on paljon sellaisia ihmisiä, joiden työuran ansiot ovat jääneet pieniksi joko matalan palkan, katkonaisen tai lyhyen työuran, tai kaikkien näiden vuoksi. Monesti naiset ovat kantaneet suuremman vastuun perheestä, mikä näkyy myös pienempänä eläkekertymänä.

Tarvitaan rohkeita tekoja eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi. SDP:n yhtenä tavoitteena on nostaa pienituloisten, alle 1400 euroa kuukaudessa eläkettä saavien tuloja pidemällä aikavälillä sadalla eurolla. Pienten eläkkeiden korotuksen lisäksi edellyttämme, että kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksitarkistukset tehdään lainsäädännön mukaisesti. Arvioiden mukaan näillä toimilla on mahdollista nostaa yli 50 000 ihmistä köyhyysrajan yläpuolelle ja parantaa satojen tuhansien pienituloisten eläkeläisten arkea.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuille, sote-matkoille ja lääkkeiden omavastuuosuuksille yhteinen maksukatto

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut sekä sote-matkojen ja lääkkeiden omavastuuosuudet aiheuttavat ihmisille kustannuksia, joita kohtuullistetaan maksukatoilla. Nyt käytössä on kolme eri maksukattoa: maksukatot palveluille, lääkkeille ja matkoille. Erilliset maksukatot tuottavat vuosittain noin 1600 euron menot, mikä on paljon pienituloiselle ihmiselle. SDP:n mielestä maksukatot tulisi uudistaa yhdistämällä nykyiset katot ja laskemalla maksukatto kohtuulliselle tasolle, esim. kuukauden takuueläkkeen tasolle. Maksukattojen täyttymistä tulee seurata 12 kuukauden, ei kalenterivuoden, aikana. Maksukaton kertyminen pitää jaksottaa kuukausiperusteiseksi, jolloin välttyään lyhyelle jaksolle ajoittuvilta korkeilta maksuilta. Lisäksi asiakasmaksut tulee kohtuullistaa automaattisesti lain edellyttämällä tavalla, jos asiakkaan elämäntilanne sitä vaatii. Tätä asiakasmaksulaissa olevaa mahdollisuutta on

merkittävästi vahvistettava mm. lisäämällä tiedotusta ja ohjeistusta. Perustoimeentulotukea saavat tulee vapauttaa asiakasmaksuista.

Samalla kun kotihoitopalvelujen tarjonta ja laatu erityisesti suuremmissa taajamissa on ongelmissa, vanhusten palveluasumisesta on tullut tuottoisa kohde yksityisille sijoittajille. SDP kannattaa monipuolista palvelutuotantoa, mutta edellyttää jatkossa tehostettua toimintaa laadun ja maksujen valvonnassa. Palveluasumisen usein kohtuutonta maksujen määrääytymistä on kehitettävä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Asumispalveluiden maksujen perusteiden on oltava yhdenmukaiset ja selkeät.

Taksiliikennelain vapauttamisen myötä ilmenneiden Kela-korvattavien taksikyytien ongelmat pitää korjata.

Asumisen kohtuuhintaisuutta edistetään

Asumisen kalleus on keskeinen toimeentulovaikeuksia aiheuttava tekijä. Asumisen hinta näkyy toimeentulokimenoissa ja vaikeuttaa työvoiman liikkumista. Ikääntyvä väestö ja muuttoliike maalta kaupunkiin ja keskustaajamiin tuo omat haasteensa asumisen kehittämistarpeisiin. Kohtuuhintaisen asumisen mahdollistavaa asuntotuotantoa tarvitaan, koska sillä varmistetaan vuokratasojen kohtuullisuus ja estetään asuinalueiden segregoitumista.

Asunto on ihmisen perusoikeus. Asunnottomuuden eteen tehtävää työtä on jatkettava pitkäjänteisesti ja asunnottomuutta ihmistä autettava kokonaisvaltaisesti mm. asumisen tukipalveluilla itsenäisen asumisen mahdollistamiseksi. Tavoitteena on oltava asunnottomuuden poistaminen Suomesta. Tulevalla vaalikaudella käynnistetään toimenpideohjelma asunnottomuuden poistamiseksi 2020-luvun aikana Suomesta.

Inhimillisyyttä ulosottoon

Moni suomalainen on ulosottokierteessä, ja moni heistä on painunut velkaongelmiensa kanssa jo 1990-luvun lamasta lähtien. Pitkäaikainen ulosotto rampauttaa koko perheen toiminnan, uhkaa syrjäyttää perheitä ja nostaa perustoimeentulotuen ja harkinnanvaraisten tukien määrää. Kyse on valtavista inhimillisistä kustannuksista, ja lisäksi ulosottoon joutuneiden kannusteet työllistyä ovat usein huonot.

Erityinen ongelma ovat ulosottoon menevät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut. Vuonna 2017 lähes 320 000 sote-asiakasmaksua ja 36 000 varhaiskasvatusmaksua päättyi ulosottoon. Asiakasmaksulaki (11 §) sallii maksujen perimättä jättämisen ja alentamisen. Tätä mahdollisuutta käytetään liian harvoin. Lakia on täsmennettävä, jotta maksuja kohtuullistettaisiin aina, kun siihen on tarve. Muutos edistää myös tasa-arvoa palvelujen todellisessa saatavuudessa. Lisäksi maksujen tasoa on alennettava.

Ulosoton ongelmien kanssa painivien ihmisten toimeentuloa sekä mahdollisuuksia työllistyä ja yrittää tulee vahvistaa. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi ulosottokaaren muuttaminen niin, että tosiasialliset mahdollisuudet selvitä veloista kasvavat, oikeusprosessien sujuvoittaminen, ulosoton suojaosuuden nostaminen edelleen, pikavippien korkokaton tarkentaminen, velkaneuvonnan lisääminen ja sosiaalisen luototuksen lisääminen.

Julkisen talouden suunnitelmassa on kohdennettu maltillisesti lisärahoitusta talous- ja velkaneuvontaan, ulosotossa tehtävän velallisten neuvonnan tehostamiseen ja tuomioistuinkäsittelyjen nopeuttamiseen. Lisäykset ovat erittäin tarpeellisia, ja määrärahojen vahvistamista on jatkettava myös tulevina vuosina.

TAVOITTEET:

- 1)** Lapsiperheiden köyhyyttä vähennetään parantamalla lapsiperheille suunnattujen palveluiden, kuten kotipalvelun saatavuutta. Lastensuojelun resurssit turvataan. Otetaan systemaattiseen käyttöön lapsivaikutusten arviointi, jossa erityisenä tarkastelukohteena on päätösten tulovaikutukset lapsiperheille.
- 2)** Nostetaan pienituloisten, alle 1400 euroa kuukaudessa ansaitsevien eläkeläisten ansioita 100 eurolla
- 3)** Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja kohtuullistetaan. Lisäksi asiakasmaksujen, lääkkeiden ja matkakulujen omavastuuosuuksien maksukatot yhdistetään esim. kuukausittaisen takuueläkkeen tasolle.
- 4)** Ikäihmisten palveluita kehitetään vastaamaan nykyistä paremmin eri alueilla asuvien ihmisten tarpeita. SDP tukee kotihoidon kehittämistä, mutta korostaa samalla palveluasumisen kehittämistä niin määrällisesti kuin laadullisesti.
- 5)** Asunnottomuutta ehkäistään parhaiten ennakoivalla sosiaalityöllä, asumisneuvonnalla sekä kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon riittävällä määrällä. Asetetaan tavoitteeksi poistaa asunnottomuus Suomesta 2020-luvun aikana toimenpideohjelmalla, joka sisältää itsenäisen asumisen tukipalvelut niitä tarvitseville.
- 6)** Ulosoton ongelmien kanssa painivien ihmisten mahdollisuuksia selvittää veloistaan parannetaan.

Pienituloisten aseman parantaminen

Työtä ja kasvua: Syrjäytymisen ehkäiseminen lisää työllisyyttä ja kasvua.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Pienituloisten aseman parantaminen vähentää yhteiskunnallista eriarvoisuutta. Enemmistö pienituloisista on naisia.

5.4. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen

SDP on sitoutunut ratkaisemaan sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmat. Ihmisten on saatava hoitoa ja hoivaa oikea-aikaisesti ja entistä joustavammin. Ikäihmisten ja vammaisten palveluiden tason on parannettava niin kotiin tuotavien palveluiden kuin palveluasumisen osalta. Sosiaalipalveluiden on oltava saatavilla niin kiireisessä kuin jatkuvassa tarpeessa.

Suomalaisen sote-järjestelmän keskeiset ongelmat ovat laajasti tiedossa

Peruspalvelujen tila on paikoitellen korkeintaan tyydyttävä. Hoitoon pääsy perusterveydenhuollossa on vaikeaa. Vain neljännes väestöstä asuu alueella, jossa kiireettömän lääkäriajan saa alle kahdessa viikossa. Palveluihin pääsyssä on myös sosioekonomisia eroja. Osalla terveyskeskuksilla on vaikeuksia täyttää lääkärinvirkojaan, ja haasteita on myös hammaslääkärin, sosiaalityöntekijän ja erityisterapeuttien tehtävissä ja hoitohenkilökunnan sijaisuuksissa. Myös erikoissairaanhoitoon pääsyssä on kiireellisen hoidon osalta parannettavaa. Henkilöstön saatavuus on alueittain vaikeaa, ja joillain erikoisaloilla, esimerkiksi psykiatriassa ja patologiassa tulee olemaan merkittäviä vaikeuksia saada riittävästi erikoistuneita lääkäreitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuu on osittain epäselvä ja osioptimointi rahoitusvastuun siirtämiseksi järjestelmän osalta toiselle aiheuttaa palvelujen pirstaloitumista ja kokonaisvastuun hämääntä. Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palveluja koskevien päätösten erillisuus hankaloittaa kokonaisuuden ohjausta. Asiakkaan oikeuksiin kohdistuvaa ohjausta on vain vähän ja osassa palveluja se on hyvin kapea-alaista. Järjestelmä on kehittynyt aloittain ja alueittain epätasaisesti. Tämä on merkinnyt sitä,

että väestöryhmien erot terveyspalvelujen käytössä ovat lisääntyneet ja terveyserot ovat kasvaneet. Pirstaleisuus ja vaikea ohjattavuus ovat johtaneet ongelmiin palvelujen yhdenvertaisuudessa ja tarpeen mukaisessa saatavuudessa ja lisännyt väestöryhmien välistä eriarvoisuutta, hyvinvointi- ja terveyseroja.

Lisäksi väestörakenteen muutos seuraavan parinkymmenen vuoden aikana lisää palveluntarvetta sosiaalipalveluissa noin 70 prosentilla ja terveydenhuollossa noin 20 prosentilla nykytasoon verrattuna. Eliniän pidentyessä eläkeikäisten määrä kasvaa voimakkaasti, mutta samalla väestö on aiempaa pidempään tervettä ja toimintakykyistä. Viimeisten elinvuosien palvelutarve ei kuitenkaan yksilötasolla näytä vähenevän, mistä johtuen palvelutarve kokonaisuutena kasvaa voimakkaasti.

SOTE-uudistuksessa erityishuomiota tarvitsevat paljon palveluita käyttävät. Monilla nuorilla ja aikuisilla on samanaikaisesti erilaisia sosiaalityöhön ja terveydenhoitoon liittyviä tarpeita, jotka nivoutuvat toisiinsa. Tämän ryhmän palvelutarve tulee koordinoitua niin, että sosiaalihuollon palvelut tukevat terveydenhuollon palveluita ja päinvastoin.

SDP:n sote-malli

Erilaisista haasteista huolimatta palvelujen laatu on suhteellisen hyvä. Useilla mittareilla pärjäämme kansainvälisesti hyvin. Lisäksi kustannukset ovat kansainvälisesti vertailtuna kohtuulliset. Erityisesti erikoissairaanhoitoon tuottavuus on kansainvälisesti vertailtuna huippuluokkaa. Siksi on tärkeää tehdä sote-uudistus siten, että hyviä käytäntöjä ja vahvaa osaamista ei uudistuksessa hukata.

SDP on sitoutunut viemään sote-uudistuksen maaliin yhteistyöllä, ei sanelemalla

SDP katsoo, että myös tulevaisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja tuotannon pääosasta vastaavat julkiset toimijat. Tämä siksi, että SDP haluaa säilyttää ja vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon demokraattisen päätösvalan. Yksityiset yritykset sekä kolmannen sektorin järjestöt ja muut toimijat kirittävät ja täydentävät julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoa. Kattavien palveluiden järjestäminen edellyttää myös toimivia tukipalveluja, kuten välinehuoltoa ja ruokapalveluja. Näiden palvelujen järjestämisen synergiahyödyt tulevat tiivistä integraatiosta muihin sote-palveluihin. Korjataan siis se, mikä järjestelmässä on rikki, ei rikota sitä mikä toimii.

SDP:n mallissa olennainen ero nykyiseen on, että vastuu palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta kootaan nykyistä merkittävästi vahvemmalle pohjalle, sote-kuntiin. Nämä uudet itsehallinnolliset alueet sijoittuisivat kuntien ja valtion väliin ja juridisesti niiden toiminta voidaan säädellä nykyisen kuntalain pohjalta. Sote-kunnalle tulisi vahva itsehallinnollinen oikeus päättää siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut alueella tuotetaan. Sote-kunnalla on oltava mahdollisuus huomioida alueelliset erityispiirteet, kuten erikoissairaanhoidon näkökulmasta erityisesti pitkät välimatkat ja kielellisten oikeuksien toteutuminen. Paitsi oma tuotanto, yksityinen ja kolmas sektori, palveluvalikossa voisi olla sote-alueen niin päättäessä myös kuntien tuottamia palveluita. Palveluiden alueellinen saatavuus on turvattava koko maassa arvioimalla uudelleen keskittämisen- ja päivystysasetusten sisältöä.

Sote-kunnat saisivat verotusoikeuden, mikä vahvistaisi niiden aitoa itsehallintoa ja liikkumavaraa palveluiden järjestämiseksi. Lisäksi ne saavat valtionosuuksia ja voivat

periä asiakasmaksuja.

SDP kannattaa myös asiakkaiden valinnanvapauden lisäämistä. Haluamme lisätä hoitoa ja palveluita tarvitsevien ihmisten vaihtoehtoja. Se tulee tehdä hallitusti niin, ettei palveluiden rahoitus, ja sitä kautta laatu ja saatavuus, vaarannu. Sote-kunnilla tulee olla päätösvaltaa palveluiden tuotannosta ja valinnanvapauden lisäämisestä alueen ihmisten kannalta parhaalla tavalla. Kehitetään kansallisia laaturekistereitä palveluiden laadun ja vaikuttavuuden vertailun mahdollistamiseksi sekä otetaan käyttöön mittarit asiakkaiden kokeman laadun ja potilasturvallisuuden vertailulle.

Sosiaali- ja terveysjärjestöillä on korvaamaton osa suomalaisessa hyvinvointijärjestelmässä. Järjestöissä tehtävä vapaaehtoistyö ja vertaistuki, niissä kehitettävät uudet toimintamallit ja niiden toiminta ihmisten äänenä suhteessa palvelujärjestelmään ansaitsevat vahvan tuen. Sosialidemokraatit huolehtivat tästä sote-uudistuksessa. Valtakunnallisella tasolla niiden avustaminen perustuu suurelta osin veikkausvoittovaroihin. Avustusjärjestelmää on uudistettava merkittävästi vähemmän byrokraattiseksi ja järjestöjen autonomiaa kunnioittavaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatio

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehityksessä digitalisaatio on keskeinen muutosvoima. Uudet välineet antavat mahdollisuuksia organisoida palveluiden käyttöä ja tuotantoa entistä paremmin. Tarve on erityisesti useiden yhtäaikaisten palveluiden integraatiosta ja nykyistä sujuvampien palveluketjujen toteuttamisessa. Digitalisaatio mahdollistaa myös paremman tietoperusteisen päätöksenteon, joka ohjaa panostamaan enemmän toimiviksi osoitettuihin ratkaisuihin, ja toisaalta voidaan säästää palveluista, joista ei ole asiakkaille ja potilaille hyötyä.

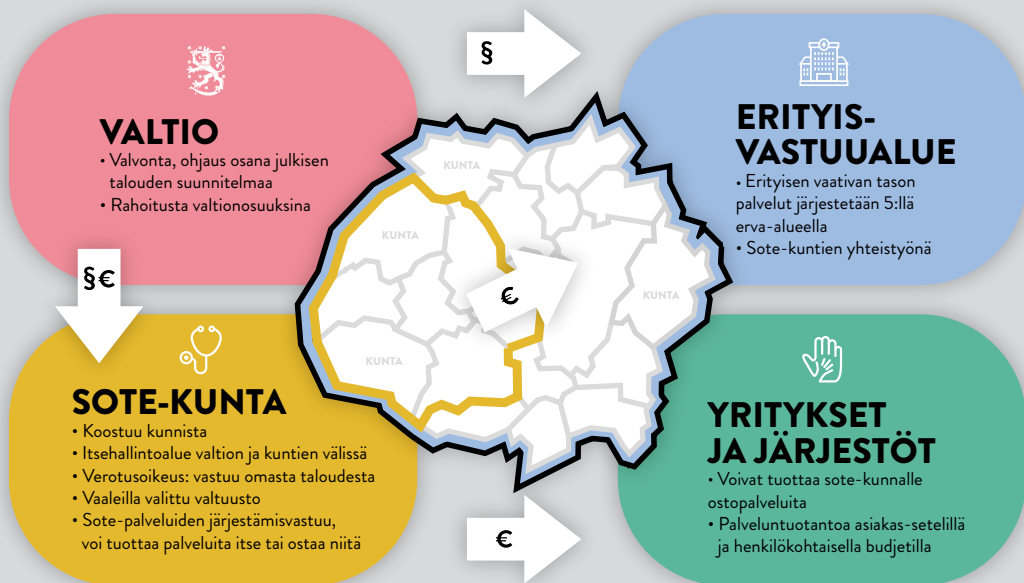
Sosiaali- ja terveydenhuollon organisoimisessa digitalisaatio antaa välineitä myös johtamis- ja hallinnointityöhön muutoin usein monimutkaisten kokonaisuuksien hallinnassa. Onnistuessaan digitalisaatio voi tehostaa

merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa potilaiden ja asiakkaiden eduksi ja siksi SDP haluaa edistää asiaan liittyvää lainsäädäntöä sekä tukea kehitystoimintaa.

SDP:N SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON MALLIN PÄÄPIIRTEET:

- 1)** Sote-palveluiden järjestämisestä vastaavat sote-kunnat, jotka ovat itsehallinnollisia alueita valtion ja kuntien välissä. Sote-kunnille taataan riittävä päätäntävalta järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut omista tarpeista käsin ja oikeus päättää palvelutuotantonsa organisoinnista. Valinnanvapauden lisäämisessä edetään vaiheittain ja kullekin alueelle sopivalla ja niiden päättämällä tavalla. Sote-kuntien valtuustot valitaan suorilla vaaleilla.
- 2)** Sote-kunnilla on verotusoikeus. Tämän lisäksi rahoitus tulee valtionosuuksina, ja sote-kuntien taloudellisia eroja tasataan valtionosuusjärjestelmän kautta.
- 3)** Sote-kunnalla on päätösvalta palveluiden tuottamisen tavoista. Julkinen tuotanto on lähtökohta, mutta palveluita on mahdollista tuottaa myös ostopalveluina yksityiseltä ja kolmanelta sektorilta sekä palvelusetelin ja henkilökohtaisen budjetin kautta.
- 4)** Sote-kunnan muoto mahdollistaa luontevan yhteistyön kuntien kanssa ja tukee näin vahvaa palveluintegraatiota ja eheidän hoitoketjujen rakentamista. Tukeva järjestäjäpohja, luonteva tiedonkulku ja integraatio tuovat tehokkuutta ja säästöjä.
- 5)** Asiakkaalla on valinnanvapaus sote-kunnan palveluvalikoimasta sekä sote-kuntien välillä.
- 6)** Jokainen sote-kunta kuuluu myös erityisvastuualueeseen, jossa sovitaan erityisen vaativan tason palveluiden järjestämisestä.
- 7)** Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytyksistä huolehditaan sote-uudistuksessa.

SDP:N SOTE-MALLI PÄHKINÄNKUORESSA

Ihminen terveydenhuollon keskiöön

SDP:n mielestä ihminen ja hänen palvelunsa tulee palauttaa soten keskiöön, oli hallintomalli tai lainsäädäntö mikä tahansa. Rakennuudistus luo vain edellytykset tehokkaammalle sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiselle ja tuotannolle. Uudistuksen vaikutukset riippuvat viime kädessä alueellisista ratkaisuista, joilla taloudelliset hyödyt ja parannukset palveluiden asiakaslähtöisyydessä saataisiin aikaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita on oltava saatavilla riippumatta varallisuudesta ja tuloista. Sote-keskusten tulee olla jokaisen saavutettavissa koko maassa. Palvelut pitää toteuttaa kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti. Verovarot tulee käyttää palveluihin, ei yritysten tuloksentekoon.

SDP haluaa toteuttaa terveyspalveluiden hoitotakuun, jossa jokaiselle suomalaiselle luvataan hoitoon pääsy kiireettömässä hoidossa viikon kuluessa. Jos julkinen sektori ei pysty lääkäriin pääsyä järjestämään määräjassa, hoitoa tarvitsevalle kirjoitetaan palveluseteli/maksusitoumus, jolla lääkäriin pääsee yksityiselle tai kolmannelle sektorille. Lääkkeiden ja terveydenhoidon rahoitusta on kehitettävä mahdollistamaan yhä yksilöllisempi hoito. Käyttöön otettavien lääkkeiden ja muiden hoitojen arviointia on keskitettävä kansalliselle tasolle, jotta uudet hoidot saadaan käyttöön nykyistä nopeammin. Lääkinnällisten laitteiden käyttöönotto ja seuranta on saatettava yhtä tarkalle tasolle kuin lääkkeiden.

Tuhat lääkärin tai hoitajan -tehtävää peruspalveluihin

Hoitotakuun mukaisen palveluun pääsyn on aidosti ja nykyistä tiukempien määräaikojen puitteissa toteuduttava sote-palveluissa. Perustason palveluita pitää vahvistaa niin, että esim. lääkäriin, palveluntarpeen arviointiin

tai kotihoidon palveluiden piiriin päästään nykyistä nopeammin, oikeaan aikaan ja tarpeen mukaisesti.

Tasapuolisen palveluiden parantamiseen on olemassa varmasti vaikuttava keino. SDP:n tavoitteena on lisätä 1000 lääkärin tai hoitajan -tehtävää peruspalveluihin hoitotakuun toteuttamiseksi.

Mielenterveyden hoitoon panostetaan

Mielenterveyspalvelut ovat olennainen osa kokonaisvaltaista terveydenhuoltoa. Suomalaisen mielenterveydessä ei ole nähtävissä positiivista kehitystä, vaan väestötutkimusten mukaan suomalaisten psyykinen rasittuneisuus on kasvussa. Joka neljäs sairauslomapäivä johtuu mielenterveyden ongelmista ja puolet työkyvyttömyyseläkkeistä on mielenterveysperusteisia. Mielenterveyden häiriöt ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisin terveysongelma. Noin joka neljäs nuori kärsii jostain mielenterveysongelmasta, ja hoitoon hakeutuu vuosi vuodelta enemmän lapsia ja nuoria.

Mielenterveysongelmien ehkäisy ja hoidon kehittäminen tarvitsee oman kansallisen ohjelmansa. Yksi tunnistettu ongelma on pääsy psykoterapiaan. Siksi SDP:n mielestä tulee ottaa käyttöön psykoterapiatakuu, jossa tarpeen mukaiseen hoitoon pääsy taataan kuukauden sisällä hoidon tarpeen tunnistamisesta. Psykoterapiatakuun tulee koskettaa myös työelämän ulkopuolella oleville, ei vain työelämässä oleville ja opiskelijoille. Myös päihdepalveluiden saatavuutta on parannettava. Varhainen puuttuminen, matalan kynnyksen palvelut ja päihdekuntoutuksen resurssit on turvattava.

Vanhuspalvelut kuntoon

SDP laittaa vanhuspalvelut kuntoon koko Suomessa. Ikääntyneiden ihmisten palve-

lutarpeisiin tulee vastata oikea-aikaisesti. Vanhuspalveluiden tasoa parannetaan uusia toimintatapoja ja henkilöstön osaamista kehittämällä. Vanhuspalveluissa työskentelevien työn helpottaminen ja inhimillisesti kestävä vanhustenhoito edellyttää sitä, että työtä on tekemässä riittävä määrä henkilöstöä. Vanhuspalvelut on järjestettävä pääasiassa julkisesti, mutta yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat voivat täydentää palvelutarjontaa. Yksityisten toimijoiden järjestäessä palveluita on varmistettava riittävä palveluiden laadun valvonta julkisen sektorin toimesta.

Sama laatutaso ja normitus koskevat vanhuspalveluita niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla, niin palveluasumisessa kuin kotihoidossakin. Vanhusten palveluasumisesta on oltava riittävästi tarjolla ja erilaisia asumisen muotoja kehitetään. Palveluasumisen maksut eivät saa tulla käyttäjilleen kohtuuttomiksi eivätkä ylittä läitshoidon maksuja.

Ikäihmisten kasvava joukko tarvitsee virallisen puolestapuhujan, joka on ikäihmisten asioihin perehtynyt asiantuntija. Hänen tehtävänä on puolustaa ikäihmisten asemaa ja oikeuksien toteutumista yhteiskunnassa. SDP esittää vanhusasiavaltuutetun

viran perustamista.

Omaishoidon kehittämistyötä on jatkettava niin, että omaiset saavat riittävästi tukea, neuvontaa, ohjausta, vapaapäiviä, terveydenhuollon palveluita ja lomapalveluita sekä heille taataan vakuutusurva ja riittävä taloudellinen korvaus. Sijaishoidon muotoja kehitetään, jotta omaishoitajien arkea voidaan helpottaa.

Asiakasmaksuihin kohtuutta

Asiakasmaksuilla kerättävä rahoitusosuus on Suomessa erityisesti terveydenhuollossa kansainvälisesti vertaillen korkea. Korkeat asiakasmaksut estävät palveluihin pääsyä ja monilla maksut ovat johtaneet velkaantumiseen. Vuonna 2016 asiakasmaksuista aiheutuneita ulosottotapauksia oli lähes 400 000. Sairauksista aiheutuneet kustannukset voivat nousta moninkertaisiksi, jos ihmiset jättävät korkeiden maksujen vuoksi hake-matta apua sosiaali- ja terveysasioissa. Lisäksi monissa tasamaksuissa hallinnolliset kulut voivat olla suuremmat kuin perityt asiakasmaksut. SDP:n Sote-mallissa sote-kunnat voivat päättää valtakunnallista kattotasoa alemmista maksuista tai muuttaa jotkut palvelut kokonaan maksuttomiksi.

TAVOITTEET:

- 1)** Toteutetaan hoitotakuu, jonka mukaisesti kiireettömään hoitoon on päästäv viikon kuluessa. Perustason palveluita vahvistetaan niin, että palvelutarpeen arviointiin tai kotihoidon palveluiden piiriin päästään nykyistä nopeammin, oikeaan aikaan ja tarpeen mukaisesti. Hoito- ja hoivatakuun mukainen palveluun pääsy turvataan viime kädessä palveluseleillä ym. ostopalveluilla.
- 2)** Lisätään 1000 lääkärin tai hoitajan -tehtävää peruspalveluihin hoitotakuun toteuttamiseksi.
- 3)** Asiakasmaksujen enimmäismäärästä säädetään valtakunnallisesti, mutta sote-kunnat voivat päättää alemmasta maksusta tai palvelun maksuttomuudesta. SDP:n tavoitteena on terveyskeskuslääkärin ja -hoitajan vastaanoton muuttaminen maksuttomaksi.

- 4) Vanhuspalveluiden tasoa parannetaan uusia toimintatapoja ja henkilöstön osaamista kehittämällä. Vanhuspalveluissa työskentelevien työn helpottaminen ja inhimillisesti kestävä vanhustenhoito edellyttää sitä, että työtä on tekemässä riittävä määrä henkilöstöä.
- 5) Palveluasumisen maksut eivät saa ylittää palveluasumisessa nykyisen laitoshoidon maksuja.
- 6) Perustetaan vanhusasiavaltuutetun virka.
- 7) Omaishoidon kehittämistyötä on jatkettava niin, että omaishoitajien arkea voidaan helpottaa.
- 8) Perusterveydenhuolto ja sosiaalipalvelut ovat lähipalveluja ja niiden pitää olla jokaiselle saatavissa ja saavutettavissa nopeasti ja joustavasti. Palveluohjausta on lisättävä, jotta asiakas saa palvelut kustannustehokkaasti ja yksilöllisen tarpeensa mukaisesti.
- 9) Rakennetaan kansallinen mielenterveyden edistämishjelma. Päihdepalveluiden saatavuutta parannetaan. Otetaan käyttöön psykoterapiatakuu, jossa tarpeen mukaiseen hoitoon pääsy taataan kuukauden sisällä hoidon tarpeen tunnistamisesta. Psykoterapiatakuun tulee koskettaa myös työelämän ulkopuolella olevia, esim. nuoria, opiskelijoita ja työttömiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen

Työtä ja kasvua: Terveyserojen kaventaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen luovat edellytykset paremmalle työllisyyskehitykselle.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Asiakasmaksut kohdistuvat rasikaimmin pienituloisiin ja paljon palveluita käyttäviin. Palveluiden saavutettavuus on ongelmana erityisesti pienituloisilla.

5.5. Sosiaaliturvaa uudistetaan yleisturvamallin pohjalta

Työsuhteiden epävarmuus, sirpaleisuus ja työnteon monimuotoistuminen haastavat nykyistä sosiaaliturvaa ja sen osia. Työelämän lainsäädäntöä kehittämällä on ehkäistävä epävarmuuden ja sirpaleisuuden aiheuttamia ongelmia. Lisäksi sirpaleisia työtehtäviä on organisoitava yhteen uudella tavalla, jotta ne voivat tarjota tekijälleen ehjemmän työrupeaman. Byrokritiaongelmat ja viiveet sosiaaliturvan toimeenpanossa aiheuttavat suurta epävarmuutta ja tekevät työn vastaanottamisesta kannattamatonta, vaikka työ tarjoaisikin paremman toimeentulon ja hyvinvoinnin pidemmällä aikavälillä.

Osa-aikaisten ja määräaikaisten työsuhteiden määrässä ei näy suurta tilastollista muutosta, mutta vuokratyö, nollatuntisopimukset ja itsensä työllistäjien määrä on lisääntynyt viimeisen 10 vuoden aikana. Samaan aikaan työelämään syntyvät uudet työpaikat edellyttävät yhä korkeampaa ja tuoreempaa osaamista, mikä tekee työuran aikaisesta oppimisesta välttämättömyyden.

Useissa suomalaisissa ja kansainvälisissä selvityksissä suomalainen sosiaaliturvan taso on todettu riittämättömäksi. Järjestelmä koetaan vaikeasti ymmärrettäväksi, pirs-

taleiseksi ja ennakoimattomaksi. Toisaalta etuudet ovat päällekkäisiä ja sama henkilö voi samassa elämäntilanteessa joutua hakemaan useampaa etuutta saadakseen riittävän toimeentulon. Eri etuuksia varten on asioitava eri viranomaisten luona, ja esimerkiksi eri etuuksien tasot, sovittelu, karenssit, omavastuujat, työssäoloehdot, päivärahapäivien määrä, tulon määritelmä ja muutoksenhakukeinot vaihtelevat. Lisäksi tulkinnat työn ja etuuksien yhteensovittamisesta vaihtelevat eri puolilla Suomea. Tämä vaikeuttaa satunnaisten työsuhteiden tekemistä, aiheuttaa hämmennystä ja johtaa työntekomahdollisuuksien sivuuttamiseen ja myös tukien alikäyttöön.

Etuuksien ja verotuksen huono yhteensovittaminen tekee tukijärjestelmästä taloudellisesti heikosti kannustavan. Etuuksien käyttäjille asetetaan velvollisuuksia osallistua palveluihin, mutta palvelujen aliresursointi ja epätarkoituksenmukaisuus eivät edistä vaan pahimmillaan jopa heikentävät mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Parhaimmillaan palvelut auttavat ihmistä eteenpäin ja työhön, heikoimmillaan ne tuottavat pettymysten kierteen, joka vie uskon tukijärjestelmiin.

Asumisen tukemisjärjestelmät eivät myöskään toimi parhaalla mahdollisella tavalla suhteessa muihin etuusjärjestelmiin.

Yleisturva uudistaa sosiaaliturvajärjestelmän

SDP haluaa uudistaa suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän. Sosiaaliturvan lähtökohdانا on oltava työ sekä ihmisen oman aktiivisuuden, itsensä kehittämisen, koulutautumisen ja työllistymisen tukeminen.

Pirstaloituvassa työelämässä opiskelu, työ, yrittäjyys, perhevapaat ja työttömyys vaihtelevat, joten on tärkeää, että turvan taso on

ennakoitava ja elämäntilanteen vaihtuessa ihminen ei kohtaa tarpeetonta byrokratiaa, maksuviiveitä tai kannustinloukkuja.

SDP:n vastaus sosiaaliturvan ongelmiin on Yleisturva. Yleisturva on yksinkertaisesti parempi sosiaaliturvamalli, joka takaa ihmisen toimeentulon ja tarvittavat palvelut vaihtuvissa elämäntilanteissa. Käytännössä Yleisturva tarkoittaa työttömien, sairaiden, vanhempainvapaalla olevien ja opiskelijoiden etuuksien sekä toimeentulotuen perusosan yhdistämistä yhdeksi kolmiportaiseksi Yleisturva-etuudeksi, joka on ennakoitava ja luotettava elämäntilanteesta riippumatta. Se helpottaa työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovittamista siten, että työ on tekijälleen aina kannattavaa.

Yleisturva purkaa byrokratiaa hyödyntämällä digitalisaatiota ja pitää kulut kurissa kohdentamalla etuudet sujuvasti niitä tarvitseville. SDP luottaa jokaisen ihmisen mahdollisuuteen ja pyrkimykseen työllistyä sekä kehittää itseään. Siksi ihmisiä on kannustettava positiivisesti palkitsemalla, ei vaikeasta elämäntilanteesta rankaisemalla.

Yleisturva on kolmiportainen sosiaaliturvamalli. Yleisturvan kolme tasoa ovat takuutaso, yleistaso ja aktiivitaso. Se on automatisoitu ja sosiaaliturvaa yksinkertaistava malli, joka kattaa jokaisen ihmisen toimeentulon erilaisissa vaihtuvissa elämäntilanteissa, oli sitten kyse työttömyydestä, vanhemmuudesta, opiskelusta tai tilapäisestä sairaudesta. Yleisturvaan ovat oikeutettuja kaikki työnteon muodosta riippumatta aina yrittäjistä apurahansaajiin ja vakiduunareista keikkatyöläisiin.

Yleisturva on sosiaaliturvamalli, jossa työnteke on aina kannattavaa. Se vähentää byrokratiaa, pompottelua luukulta toiselle ja tekee sosiaaliturvasta ennakoitavaa. Koska yleisturvaa rakennetaan yhdessä sitä tuke-

vien palveluiden, työllisyyspalveluiden sekä jatkuvan oppimisen kanssa, ihminen saa yksilöllisesti ja oikea-aikaisesti palveluita, joita hän tarvitsee. Nykysosiaaliturvan tarveharkintaiset ja täydentävät toimeentuloetuudet sekä kulukorvaukset säilyvät osana sosiaalityötä ja -vakuutusta.

Asumisen tukijärjestelmä tulee kytkeä yleisturvamalliin. Asumistukijärjestelmän uudistaminen edellyttää kuitenkin sitä, että asuntopolitiikka saadaan tukemaan tavoitetta kohtuuhintaisesta asumisesta ympäri Suomen.

SDP:n mielestä Yleisturva-kokonaisuus voidaan toteuttaa vaiheittain vuoteen 2030 mennessä. Ensiaskelaita kohti Yleisturvaa voidaan ottaa tulevilla vaalikaudella nopeasti. Opintotukijärjestelmä nivelletään osaksi Yleisturva-järjestelmää. Tulevilla vaalikaudella opiskelijoiden toimeentulo turvataan erityisesti opintorahan tasoa nostamalla vuoden 2017 alun tasolle ja tekemällä siihen vuosittain indeksitarkistukset. Eriarvoisuuden vähentäminen ja heikoimmassa asemassa olevien tukeminen vaativat panostuksia, jotka maksavat itsensä takaisin kohentuneen työllisyyden myötä.

TAVOITTEET:

- 1)** Yksinkertaistetaan sosiaaliturvajärjestelmää yhdistämällä etuuksia. Ansioperusteisten etuuksien määräytymistä selkiytetään yhtenäistämällä etuuksien perusteena olevaa tulokäsitettä, maksupäiviä, lapsikorotuksia sekä selkiyttämällä karenssipäiviä.
- 2)** Ansioperusteisten etuuksien vähimmäistasoja yhtenäistetään siten, että se takaa riittävän turvan eli tarve toimeentulotuen (jatkossa takuusa) samanaikaiseen nostamiseen vähenee.
- 3)** Hyödynnetään yhä laajemmin tulorekisteriä ja muita tietokantoja.
- 4)** Asumistukijärjestelmän uudistaminen kytketään Yleisturvamalliin siinä vaiheessa, kun asuntopolitiikalla voidaan varmistaa kohtuuhintainen asuminen ympäri Suomen.
- 5)** Opiskelijoiden tukijärjestelmä nivelletään osaksi Yleisturvamallia. Tulevilla vaalikaudella opiskelijoiden toimeentulo turvataan erityisesti opintorahan tasoa nostamalla vuoden 2017 alun tasolle ja tekemällä siihen vuosittainen indeksitarkistus.

Sosiaaliturvaa uudistetaan yleisturvamallin pohjalta

Työtä ja kasvua: Työn ja muun elämän yhteensovittaminen helpottuu ja kannusteet työn vastaanottamiseen kasvavat.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Ymmärrettävä sosiaaliturvajärjestelmä lisää kansalaisten luottamusta yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen.

Tutustu SDP:n Yleisturva-malliin <https://sdp.fi/fi/yleisturva/>

5.6. Tasa-arvoisemmat ja joustavat perhevapaat

Nykyinen perhevapaajärjestelmä ei ota huomioon perherakenteissa ja työelämässä tapahtuneita muutoksia. Ydinperheiden rinnalla on monenlaisia perheitä aina yhteishuoltajista sateenkaariperheisiin. Työelämässä erilaiset lyhyet työsuhteet ovat yleistyneet ja työn tekemiseen on tullut uusia muotoja. Työn ja perheen muutoksessa myös perhepoliittisen tuen on muututtava lapsen ja perheen ehdoilla.

Nykyinen perhevapaajärjestelmä on ongelmallinen sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta, sillä naiset käyttävät valtaosan perhevapaista. Tutkimusten mukaan katkokset työuralla heikentävät naisten palkkakehitystä. Kotihoidon tukea käytetään 89 prosentissa perheistä vanhempainvapaan jälkeen ainakin jonkin aikaa. Lasta hoitaa lähes aina oma vanhempi, joka lähes aina (97 %) on äiti.

Heti työmarkkinoille paluun jälkeen kaksi vuotta tai lyhyemmän ajan perhevapaalla olleet äidit ansaitsevat noin 8–11 prosenttia vähemmän kuin lapsettomat naiset. Tätä pidemmän katkon kokeneet äidit kärsivät vielä huomattavasti suuremman palkan menetyksen: kolme vuotta tai kauemmin työmarkkinoilta poissa olleet äidit ansaitsevat välittömästi töihin paluun jälkeen lähes 19 prosenttia vähemmän kuin lapsettomat naiset.

Perhevapaajärjestelmä on ongelmallinen myös vanhemmuuden kannalta. Myös isät haluavat olla vahvemmin mukana lasten elämässä ja jakaa perheen arkea ja kasvatustavustua. Tämä on tärkeää myös lasten näkökulmasta. Nyt järjestelmä ei anna riittävästi tukea ja mahdollisuuksia perheen omille valinnoille.

SDP:n malli perhevapaiden uudistamiseksi

SDP haluaa uudistaa perhevapaajärjestelmän. Tavoitteenamme on perhevapaat, jossa hoitovastuu jakautuu tasaisesti, yhdenvertaisuus työelämässä vahvistuu ja sukupuolten väliset perusteettomat palkkaerot poistuvat.

SDP:n perhevapaamalli on yksinkertainen ja joustava. Sen perustana on selkeä ja joustava vanhempainraha, jossa on sekä ansiosidonnainen että euromääräinen jakso. Uudistettaessa perhevapaita kokonaisuudessaan tulee huomioida erilaiset perhemuodot. Lähökohtana tulee olla lapsikohtainen perhevapaa-ajattelu, jossa yksinhuoltajaperheet, sateenkaariperheet sekä adoptioperheet on huomioitu.

SDP:n perhevapaamalli koostuu kolmesta osasta: Äitiysrahasta, ansiosidonnaisesta vanhempainrahasta ja euromääräisestä vanhempainrahasta. Seuraavassa on tiiviisti kuvattu, millaisia nämä osat ovat.

Äitiysraha

Äitiysraha takaa äidille 28 päivän ansiosidonnaisen vapaan, joka voi alkaa yksilöllisen tilanteen mukaisesti. Ajatuksellisesti tämä vastaa sitä osaa nykyisestä äitiysrahasta, joka maksetaan ennen lapsen syntymää.

Ansiosidonnainen vanhempainraha – 3kk+3kk+6kk

SDP haluaa antaa kummallekin vanhemmalle taloudelliset mahdollisuudet lapsen hoitamiseen. Tästä syystä molemmilla vanhemmilla on oikeus mallissamme omaan 3 kuukauden ansiosidonnaiseen vapaaseen.

Kuuden kuukauden osuus ansiosidonnaisesta vapaasta on mahdollista jakaa perheen itse valitsemalla tavalla vanhempien kesken. Ansioidonnaista osuutta vapaasta on mahdollista käyttää perheen itse valitsemana ajankohtana, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta.

Nykyinen äitiyspäivärahan alussa 56 päivältä maksettava korotusosa jaetaan molemmille vanhemmille niin, että vanhempainpäivärahan ensimmäiset 28 päivää päiväraha maksettaisiin aina korotettuna. Vanhemmat voivat halutessaan käyttää 18 päivää ansiosidonnaista vanhempainrahaa yhtä aikaa joko heti lapsen syntymän jälkeen tai myöhemmin. Ansioidonnaista päivärahaa saavat sekä palkansaajat että yrittäjät työn tekemisen muodosta riippumatta. Jos työtuloja ei ole ollut, päiväraha määräytyy joko aiemman etuuden mukaan tai sen saisi aina vähintään vähimmäismääräisenä. Tältä osin vanhempainraha niveltyy osaksi Yleisturvaa.

Euromääräinen vanhempainraha 12kk

SDP:n mallissa ansiosidonnaisen vuoden lisäksi perheet saavat käyttöönsä vanhempainvapaavuoden, jonka aikana perheille mak-

setaan kuukausittain vähimmäismääräisen vanhempainpäivärahan suuruista vanhempainrahaa. Etuutta on mahdollista käyttää vapaasti valittuina ajankohtina. Ansioidonnaista tai euromääräistä vanhempainrahaa ei makseta siltä ajalta, kun lapsi on kokopäivähoidossa. Euromääräinen vanhempainraha voidaan puolittaa molempien vanhempien kesken ja sitä voidaan käyttää samanaikaisesti kuukauden ajan. Vanhempainraha korvaisi nykyisen kotihoidon tuen.

Huomattava parannus nyky malliin on SDP:n mallin joustavuus. Esityksessä euromääräinen vanhempainraha on kaikilta osin puolitettavissa ja jaettavissa eri pituisille ajoille kuitenkin niin, että tuen kokonaissumma säilyy samana. Näin lasta hoitavan on mahdollista saada vaihtoehtoisesti esimerkiksi 24 kuukautta puolitetulla tuella tai 12 kuukautta täydellä tuella. Jako voi olla joustavakin ja mahdollistaa siten vaikkapa työhön paluun osa-aikaisesti. Ansioidonnaista päivärahaa voidaan maksaa myös euromääräisen vanhempainrahan jälkeen tai euromääräisten jaksosten välillä.

SDP:n malli tekee vanhempainetuuksista nykyistä joustavimmat, jakaa ne tasaisem-

Äitiysraha

Vanhempainraha
3 kk

Vanhempainraha
3 kk

Vanhempainraha
6 kk, vapaasti jaettavissa
ja käytettävissä kunnes
lapsi täyttää 3 vuotta

min vanhempien kesken ja huomioi erilaiset perhemuodot. Tämä on ensimmäinen askel vanhempainvapaiden uudistamisessa ja mahdollinen toteuttaa ilman, että kustannukset merkittävästi kasvavat.

Jatkossa vapaita on syytä jakaa vielä tasaisemmin. SDP:n mallissa se tapahtuu helposti niin, että pidennetään kummallekin vanhemmalle korvamerkittyä osuutta ansiosidonnaisesta vanhempainpäivärahasta.

SDP:n mallissa yksinhuoltajan on mahdollista käyttää kaikki vapaajakso. Myös esimerkiksi toisen vanhemman sairastuessa on osuuksia mahdollista siirtää joustavasti toiselle vanhemmalle. Samoin euromääräistä vanhempainrahaa on mahdollista siirtää toisen henkilön – vaikkapa isovanhemman – jäädessä hoitamaan lasta.

Valinnanvapaus ja oikeus ulotetaan myös esimerkiksi adoptioperheisiin ja eroperheisiin.

Samoin etävanhempien oikeutta perhevapaisten tukiin laajennetaan.

Pidemmän aikavälin tavoitteena tasa-arvoisesti jakautuvat perhevapaat

Pitkän aikavälin visiona SDP:n tavoitteena on edetä asteittain malliin, jossa perhevapaat jakaantuvat tasapainoisesti vanhempien kesken eikä hoivavastuu kasaannu sukupuolituneesti. Pitkän aikavälin tavoitteena on 16 kuukauden mittainen ansiosidonnainen vanhempainraha. Siihen edetään pidentämällä asteittain sekä vanhemmille korvamerkittyjä päivärahajaksoja, että vanhempien kesken jaettavaa jaksoa.

Nykyisin ansiosidonnaisen vanhempainvapaan korvaustaso on 70 %. Perhevapaajärjestelmää kehitettäessä tulisi selvittää, lisäisikö korvaustason nostaminen isien perhevapaisten käyttöä ja edistäisi perhevapaisten tasaisempaa käyttöä.

TAVOITTEET:

- 1)** Perhevapaat uudistetaan tulevilla vaalikaudella. Uudistettaessa perhevapaita kokonaisuudessaan tulee huomioida erilaiset perhemuodot. Lähtökohtana tulee olla lapsikohtainen perhevapaa-ajattelu, jossa yksinhuoltajaperheet, sateenkaariperheet sekä adoptioperheet on huomioitu.
- 2)** SDP:n perhevapaamalli koostuu kolmesta osasta: äitiysrahasta, vuoden mittaisesta ansiosidonnaisesta vanhempainrahasta, josta molemmille vanhemmille on kiintiöity kolme kuukautta sekä euromääräisestä vanhempainrahasta, joka korvaa nykyisen kotihoidontuen.
- 3)** Pitkän aikavälin tavoitteena on 16 kuukauden mittainen ansiosidonnainen vanhempainraha. Siihen edetään pidentämällä asteittain sekä vanhemmille korvamerkittyjä päivärahajaksoja, että vanhempien kesken jaettavaa jaksoa.

Tasa-arvoisemmat ja joustavat perhevapaat

Työtä ja kasvua: Joustava malli nostaa pienten lasten vanhempien, erityisesti äitien työllisyysastetta.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Joustava perhevapaamalli tunnistaa perheiden erilaiset tarpeet ja tilanteet. Lisää isien vanhempainvapaan käyttöä, parantaa naisten työmarkkina-asemaa.

6. SUOMEN KASVUN MOOTTORIT

Suomalaisen yhteiskunnan rakennemuutos on ollut elinkeinotoiminnan kasvun, ihmisten maan sisäisen liikkumisen sekä teknologisen kehityksen muodostama kokonaisuus. Muutos näkyi vauhdilla, kun Suomi muuttui maatalousyhteiskunnasta teollisuusyhteiskunnaksi vain kahdessa vuosikymmenessä. Sittemmin yhteiskunnallinen rakennemuutos on saanut muutosajureikseen palveluvaltaistumisen, digitalisaation ja erilaisen tiedon määrän räjähdysmäisen kasvun.

Tulevaisuudessa elinkeinotoiminnan muutosajureina arvellaan olevan keinoälyn ja automatisaation, jotka muokkaavat tuotantoprosessien ohella palveluiden järjestämistä. Suomi on monien muiden kehittyneiden maiden ohella valinnut kasvustrategiakseen tuotannon jalostusarvon kasvattamisen. Määrän sijasta kilpaillaan laadulla. Tämä kilpailu kiihtyy edelleen. Suomen vahvuutena moneen muuhun maahan verrattuna on vakaata ja ennustettava toimintaympäristö.

Iso muutosajuri on myös ilmastonmuutos ja sen hillintään vaikuttavat toimet. Kestävä elinkeinotoiminta edellyttää tulevaisuudessa resurssiviisautta. Toisaalta ilmaston lämpenemisen hillintä tarjoaa siihen pyrkivälle elinkeinotoiminnalle kasvavat globaalit markkinat. Kiertotalouden vahvistamiseen ja resurssiviisauteen uskova yhteiskunta tarjoaa tähän hyvät edellytykset. Suomalainen energiapolitiikka pyrkii varmistamaan energian saatavuuden kohtuuhintaisena samanaikaisesti, kun energiantuotantoa muutetaan hiilettömäksi.

Toimiva kaupunkien ja alueiden elinvoima- ja elinkeinopolitiikka luo uutta työtä ja talouskasvua ympäri maan. Suomi elää huippuosaamisesta ja uusista innovaatioista. Pienenä maana meidän tulee osata keskittyä ja luoda muutamia teemakokonaisuuksia, jotka voivat kasvaa miljardiluokkaan. Tämä tavoite ei toteudu ilman kunnianhimoista innovaatiopolitiikkaa osana osaamispolku-ajattelua.

Yhteiskunta toimii kasvun mahdollistajana. Valtio, kunnat ja alueet ovat merkittävässä roolissa siinä, millaisen muodon rakennettu ympäristö saa kokonaisuudessaan. Infrastruktuuriratkaisut määrittävät osaltaan sen, millaiseksi työssäkäyntialueet muodostuvat eri puolilla Suomea. Toimivat yhteydet mahdollistavat kasvukeskusten välisen verkottumisen ja tätä kautta koko Suomen elinvoiman kasvun.

Infrastruktuuri palvelee asumista, työssäkäyntiä, vapaa-aikaa ja elinkeinoelämää. Toimivat julkiset peruspalvelut luovat omalta osaltaan elinvoimaisuutta. Ne ovat merkittävässä roolissa, kun vaikkapa lapsiperhe miettii asuinpaikkaansa. Myös yritystoiminnan sijoittumiselle julkiset palvelut ja niiden toimivuus ovat tärkeä tekijä.

SDP:n kasvupoliittikka on kokonaisvaltaista, yhteistyöhakuista ja koko Suomen elinvoimaisuuteen pyrkivää. Kokonaisvaltaisuus tu-

lee siitä, että hahmotamme elinkeinopolitiikan verkoksi, jossa infrastruktuuri, julkiset ja yksityiset palvelut sekä saatavilla oleva osaava työvoima muodostavat yhdessä edellytykset vireälle elinkeinotoiminnalle. Tarvitsemme kotimaista ja paikallista yritystoimintaa ja haluamme houkuttaa Suomeen ulkomaisia yrityksiä. Valtion, kuntien ja alueiden tulee tehdä mahdollisimman hyvää yhteistyötä, jotta voimme yhdessä tarjota parhaat mahdolliset edellytykset työlle ja elinkeinotoiminnan kasvulle.

SDP katsoo, että Suomella on hyvät edellytykset koko maan elinvoimaisuuden vahvistamiseen. Väestöltään vähenevä Suomi tarvitsee kuitenkin erityisiä toimenpiteitä. Ihmisten on voitava muuttaa vapaasti Suomessa ja toisaalta saatava jäädä kotiseudulle. Julkisen vallan tehtävänä on tarjota kumpaankin vaihtoehtoon mahdollisuudet.

6.1. Kasvun elinkeinopolitiikka

Elinkeinopolitiikan lähtökohtana tulee olla uuden kasvun luominen, osaamispuhjan vahvistaminen ja laajapohjainen, menestyvä vienti. Tarvitaan leveät hartiat, jolle hyvinvointia voidaan rakentaa teollisuuden, palveluiden ja luovien liiketoimintamallien avulla. Tulevaisuuden kannalta tärkeät alat tarvitsevat rohkeita avauksia ja panostuksia. Suomi tarvitsee laajan elinvoima- ja kestävä kasvun strategian, joka kiinnittyy maailman megatrendeihin.

Yritystuet luomaan uutta

Sosialidemokraattien tavoitteena ovat tehokkaasti toimivat markkinat kaikilla niillä elinkeinoelämän sektoreilla, joilla markkinaehtoiselle kilpailulle on olemassa edellytykset. Yritystukia arvioitaessa tulee Suomessa asettaa pitkän aikavälin tavoitteeksi yritystukien määrän karsiminen sekä tukien vaikutavuuden lisääminen ja yritystukijärjestelmän yksinkertaistaminen.

Yritystuilla tulee olla taloudellisia vaikutuksia kasvuille, tuottavuudelle, kilpailukyvyille ja markkinapuuutteen korjaamiselle. Yritystuilla tulee olla yhteiskunnallisia vaikutuksia, kuten eriarvoisuuden ehkäiseminen sekä vaikutus ilmastoon, ympäristöön ja turvallisuuteen. Tukien yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitaessa on myös työllisyysvaikutukset sekä investoinnit inhimilliseen pääomaan tärkeitä.

SDP:n keskeisiä yritystukikriteerejä ovat mm. yritystukien painopisteen siirtäminen säilyttävistä uudistaviin tukiin, tukien uudelleen kohdentamisessa painopisteen tulee olla TKI-tuissa. Tukien avulla kannustetaan uusia yrityksiä ja tuetaan pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Tukien tulisi olla ensisijaisesti määräaikaista ja tapauskohtaisella harkinnalla pidempikestoisia. Yritystuissa karsitaan energiapolitiikan ja siihen liittyvän

verotuksen päällekkäisiä ohjauskeinoja. Tehostetaan ja luodaan kannustavuutta myös maataloudessa oleviin yritystukijärjestelmiin. Selkeytetään tukijärjestelmiä ja niiden hakemista sekä vähennetään hallinnollista taakkaa.

SDP:n pidempiaikainen linja on ollut, että erityisesti vientiin pohjautuvan teollisuuden ja palveluiden kustannuksia ei poliittisilla päätöksillä kasvateta. Yritystukia on arvioitava myös suomalaisten globaaleilla markkinoilla toimivien yritysten kannalta ja tehtävä vertaailua myös keskeisten kilpailijamaiden ja EU:n sisämarkkinoiden yritystukipolitiikkaan.

Yritystukien uudistamisen yhteydessä energiaverotuksen tukia (teollisuuden alennettu verokanta ja niin kutsuttu energiaveroleikkuri) kehitetään siten, että osa tuista kohdistuu energiatehokkuuteen, tuottavuuteen ja uusiin energiaa säästäviin investointeihin.

Yritystukia uudistettaessa olennaista on enustettavuus ja luotettavuus. Yritysten, joita tuet koskevat, tulee tietää pidemmällä aikavälillä, miten tuet muuttuvat, jotta ne voivat sopeutua muutoksiin. Tämä voi tapahtua esimerkiksi ajallisella porrastamisella.

Aktiiviseen valtion omistajapolitiikkaan

SDP:n omistajapolitiikan tavoitteet kytkeytyvät elinkeino- ja innovaatiopolitiikan kokonaisuuteen. Valtion omistajalinjan tulee tukea myös elinkeinopolitiikan uudistamista sekä uutta luovaa liiketoimintaa. Valtion omistajapolitiikalla vahvistetaan omistajuutta kansallisesti tärkeillä aloilla ja torjutaan Suomen ajatuminen tytäryhtiötaloudeksi.

Valtion tulee säilyttää määräysvalta sellaisissa valtionyhtiöissä, joissa turvataan stra-

tegisia intressejä kuten huoltovarmuus sekä infrastruktuuri. SDP on esittänyt erityisesti pk-yrityksien vientiä tukevan erityisyhtiön perustamista yhteistyössä valtion ja yksi-

tyisen sektorin kanssa. Valtion kehittämissyhtiön VaKe Oy:n tehtävä ja toimenkuva ja työnjako muiden toimijoiden kanssa vaatii selkeyttämistä.

TAVOITTEET:

- 1) Suomi tarvitsee laajan elinvoima- ja kestäväen kasvun strategian, joka kiinnittyy maailman megatrendeihin.
- 2) Yritystukia arvioitaessa tulee Suomessa asettaa pitkän aikavälin tavoitteeksi yritystukien määrän karsiminen sekä tukien vaikuttavuuden lisääminen ja yritystukijärjestelmän yksinkertaistaminen. Yritystukien painopisteen tulee siirtyä säilyttävistä tuista uudistaviin ja uudelleenkohdentaa erityisesti TKI-tukiin.
- 3) Valtion omistajalinjan tulee tukea myös elinkeinopolitiikan uudistamista sekä uutta luovaa liiketoimintaa. Valtion tulee säilyttää määräysvalta sellaisissa valtionyhtiöissä, joissa turvataan strategisia intressejä kuten huoltovarmuus sekä infrastruktuuri.

Kasvun elinkeinopolitiikka

Työtä ja kasvua: Yritystuet ja omistajapolitiikka tukevat tuottavuuden ja kilpailukyvyn kasvua ja korjaavat markkinapuutetta.

Ekologisesti kestävä kehitys: Yritystuilla ja omistajapolitiikalla voidaan ohjata vähäpäästöisempään tuotantoon.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Työllisyysvaikutukset ja investoinnit inhimillisen pääoman kasvuun ovat tärkeitä elementtejä yritystukia ja omistajapolitiikkaa arvioitaessa.

6.2. Tutkimuksen, kehityksen ja innovaatiotoiminnan polku vuoteen 2030

Suomessa panostukset innovaatiovetoiseen kasvuun ovat olleet pitkään riittämättömiä. Kehitys pitää kääntää pysyvästi, jos Suomen vielä halutaan olevan muutakin kuin alihankintatalous. SDP:n mielestä tutkimuksen, tuotekehityksen ja innovaatioiden kokonaisrahoituksen osalta on otettava kunnianhimoinen ja pidempiaikainen tavoite, joka luo uskoa siihen, että Suomi on hyvä yhteiskunta tutkimuksen tekemiseen. Yleisesti jaettu näkemys siitä, että TKI-toimintaa tulisi olla 4 prosenttia BKT:sta vuonna

2030 on hyvä, mutta se vaatii kunnianhimoisia toimenpiteitä toteutuakseen. Suomessa yhteydessä TKI-toiminnan hallinto tulee uudistaa, kuten OECD omassa Suomen innovaatiotoiminnan maaraportissaan suosittaa.

Julkisten panostusten avulla on mahdollista luoda vipuvoimaa siihen, että se kannustaa yksityistä sektoria panostamaan TKI-toimintaan. Innovaatiotoiminnan tulokset eivät useimmiten synny nopeasti, joten sitä ohjaa-

van politiikan tulee olla pitkäjänteistä. Julkista TKI-rahoitusta tulee kasvattaa johdonmukaisesti, ja tukea toimintamalleja, joiden avulla Suomen osuutta Euroopan unionin TKI-rahoituksesta voidaan kasvattaa.

Pitkällä aikavälillä Suomen tulee tavoitella TKI-toimintaympäristönä kärkipaikkaa maailmassa. Tavoite saavutetaan saumattomalla yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä. Julkisen ja yksityisen sektorin innovaatiokumppanuudet ovat tärkeässä roolissa tulevaisuuden TKI-toiminnassa. Kumppanuuksien avulla voidaan luoda uudenlaisia ratkaisuja, joista hyötyvät niin korkeakoulut, tutkimuslaitokset, suuret yritykset kuin myös PK-sektori. Pirstaloitunut osaaminen tulee koota nykyistä paremmin yhteen.

Osaamiskeskittymät synnyttävät korkean osaamisen kasvualustoja

Uutta liiketoimintaa voidaan löytää globaaleista megatrendeistä uusia innovaatioita hyödyntäen. Isojen globaalien haasteiden ratkaiseminen on mahdollisuus suomalaiselle innovaatiopolitiikalle. Tavoitteena on luoda osaamiskeskittymiä, joissa syntyy uusia ratkaisuja ja samanaikaisesti Suomessa kehittyy useampi kansainvälisesti kilpailukykyinen korkeakoulu. Osaamiskeskittymiä voidaan luoda esimerkiksi tekoälyn, autonomisen liikenteen, terveyden ja hyvinvoinnin, cleantechin ja kiertotalouden sekä uusien palvelukokonaisuuksien ympärille.

Huippututkimus ja sen keskittymät synnyttävät ympärilleen myös yksityistä yritystoimintaa ja toimivat kasvualustoina. Tällaiset kasvualustat puolestaan houkuttelevat kansainvälisiä yrityksiä sijoittamaan omaa tutkimus- ja tuotekehitystoimintaansa osaamiskeskittymien yhteyteen.

Koska suuri osa kaikesta TKI-toiminnasta syntyy yksityisellä sektorilla, pitää huolehtia

myös muista TKI-toiminnan määrää ja laatua vauhdittavista politiikkatoimista. Suomeen tulee houkutella esimerkiksi kansainvälisiä osaajia niin Euroopasta kuin sen ulkopuolelta. Tavoitteen toteutuminen vaatii lisäpanostuksia esimerkiksi maahanmuuton lupakäytäntöjen sujuvoittamiseen, huippuosajien ja heidän perheidensä kotouttamiseen, englanninkieliseen palveluverkostoon ja tehokkaaseen vetovoimatyöhön.

Hyvä TKI-ympäristö vaatii toteutuakseen myös esimerkiksi sujuvia investointilupakäytäntöjä, avoimia rajapintoja ja rajapintasovelluksia sekä erityisesti julkisen sektorin sitoutumista innovaatiojärjestelmän pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Viennin veturiverkosto

Kansainväliset urakat ovat usein niin suuria, että suomalaiset yritykset eivät voi yksin toimien osallistua edes tarjouskilpailuihin. Kyetäkseen toimittamaan urakkapyyntöissä vaadittuja isoja kokonaisuuksia suomalaisten yritysten pitää verkostoitua.

Kansainvälinen menestys vaatii uutta viennin toimintamallia, veturiverkostoa. Veturina on suuri, päävastuullinen yhtiö ja konsortion kokoamisesta huolehtii avustava asiantuntijajoukko Business Finlandin vastuulla ja TEM:n ohjauksessa. Veturiyhtiö ja asiantuntijaverkosto voisivat huolehtia tarjoustensa jättämisestä, neuvotteluista, sopimuksista ja muista lakiasioista sekä auttaa vahvalla konsulttiosaamisella hankkeisiin osallistuvia yrityksiä. Suomalaisten yritysten ja julkisten toimijoiden muodostama verkosto pystyisi parhaimmillaan tarjoamaan maailmalle suuria hankekokonaisuuksia, joista voisi syntyä miljardiluokan kauppvoja.

Kansainvälisille markkinoille pyrkivät pienet ja keskisuuret yritykset tarvitsevat myös muita palveluita, jotka auttavat kansainvälis-

tymisessä. Palvelutarpeet voivat muodostua esimerkiksi kohdemarkkinoiden sääntelyn ymmärtämisestä, kieli- ja käännöspalveluista tai kohdemaan kulttuurin ymmärtämisestä. Tavoitteena tulee olla se, että kansainväliseen kasvuun tähtäävät yritykset saisivat kasvun eväät helposti ja keskitetysti yhdeltä luukulta.

Ammattikorkeakoulujen tutkimustoiminta aluekehityksen vauhdittajaksi

Ammattikorkeakoulujen tehtäviin kuuluu työelämää ja aluekehitystä edistävä ja elinkeinorakennetta uudistava soveltava tutkimustoiminta. Ammattikorkeakoulujen kehittämissuuntaan, tuotekehitykseen, innovointiin ja soveltavaan tutkimukseen osallistuu yli 13 000 ulkopuolista kumppania, joista yli puolet on yrityksiä (54 %). Erityisen sidosryhmän muodostavat pk-yritykset, jotka alueellisesti kattava korkeakouluverkko tavoittaa tehokkaasti.

Ammattikorkeakoulujen tutkimustoiminnan ulkopuolinen rahoitus oli vuonna 2017 noin 95 miljoonaa euroa². Tästä lähes puolet on EU:n aluekehitysrahoitusta. Suomen Akatemian ja Tekesin rahoituksen osuus on vain noin 8 miljoonaa euroa. Ammattikorkeakoulujen soveltavan tutkimustoiminnan profiili sopii erityisesti Business Finlandin rahoitusinstrumentteihin. Rahoitusinstrumenteissa on huomioitava aluekehitystä vauhdittava tutkimustoiminta sekä ammatti-

korkeakoulujen ja yritysten yhteistyössä toteuttama tutkimustoiminta.

Ammattikorkeakoulujen tutkimustoimintaa tukemalla saadaan aikaan nopeavaikutteisia tuloksia, joiden seurauksena syntyy esimerkiksi uusia työpaikkoja. Parhaimmillaan ammattikorkeakoulujen ja yritysten yhdessä toteuttama tutkimustoiminta auttaa yrityksiä kasvamaan, kansainvälistymään ja kehittämään uusia innovatiivisia tuotteita ja palveluita.

Julkisten hankintojen kriteerit kirittämään kasvua

Kunnat, valtio ja muut julkiset toimijat tekevät hankintoja vuodessa noin 35 miljardilla eurolla. Jos hankinnoissa pystytään lisäämään innovatiivisten ja kestävästi kehityksen tavoitteita edistävien hankintojen osuutta, voivat hankinnat itsessään toimia TKI-toimintaa vauhdittavana mekanismina. Suomella on edelleen hyvät lähtökohdat synnyttää hankinnoissa yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyönä edelläkävijyyttä, joka tukee elinkeinoelämän teknologiavienttiä.

Tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tehokkuutta pitää pystyä parantamaan ja innovaatioiden tulisi tuottaa uutta liiketoimintaa entistä vahvemmin. Tämän vuoksi julkista yrityksille suunnattua tuotekehitys- ja innovaatio-rahointia tulee lisätä samalla kun tehotomia ja tarpeettomia yritystukia karsitaan.

TAVOITTEET:

- 1)** Laaditaan pitkän aikavälin suunnitelma, jolla Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-rahoinnin taso nostetaan neljään prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. Julkisten panostusten lisäykset kannustavat yksityistä sektoria panostamaan TKI-toimintaan.
- 2)** Vahvistetaan osaamiskeskusajattelua, jossa vahva tutkimus synnyttää ympärilleen korkean osaamisen kasvualustoja ja houkuttelee ulkomaisia yrityksiä sijoittamaan tutkimustoimintaansa Suomeen. Käynnistetään valtion, maakuntien ja kaupunkien sekä elinkeinoelämän yhteistyöhanke kansainvälisten huipputaiteiden houkuttelemiseksi Suomeen.
- 3)** Tuetaan viennin veturiverkostojen rakentamista ja kootaan yritysten kansainvälistymistä helpottavia palveluita helposti saavutettaviksi.

4) Huomioidaan aluekehitystä vauhdittava tutkimustoiminta rahoitusinstrumentteja kehitettäessä. Ammattikorkeakoulujen kykyä osallistua erityisesti Business Finlandin hankkeisiin kasvatetaan TKI-toiminnan vahvistamiseksi.

5) Sisällytetään kuntien ja valtion hankintaohjeisiin velvollisuus huomioida kestävä kehityksen tavoitteet kilpailuskriteereissä. Edistetään innovatiivisten hankintojen osuutta julkisista hankinnoista ja nostetaan hankinnoissa elinkaaritaidellisuuden merkitystä hankintahinnan sijaan.

Tutkimuksen, tuotekehityksen ja innovaatiotoiminnan polku vuoteen 2030

Työtä ja kasvua: Tutkimus ja tuotekehitys ovat kasvun edellytyksiä.

Ekologisesti kestävä kehitys: T&K mahdollistaa ekologisemmat tuotteet ja tuotannon.

6.3 Kestävän kasvun liikennepolitiikka

Suomessa sektorikohtaisesta toiminnasta on päästävä kokonaisvaltaiseen liikennepolitiikkaan. Useat suuret kehityshankkeet ovat jääneet odottamaan taloustilanteen paranevista. Rahoitus tulee jatkossakin olemaan kiven alla ja suurten investointihankkeiden yhtäaikaisten toteuttaminen voi olla haastavaa. SDP:n mielestä perusväylänpito tulee rahoittaa suoraan budjettirahoituksesta, mutta myös muihin rahoitusratkaisuihin tulee suhtautua avoimesti tapauskohtaisesti. Seuraavien 12 vuoden aikana tulee keskittyä siihen, että Suomen sisäisiä etäisyyksiä ja kansainvälisiä yhteyksiä lyhennetään kautta linjan.

Väyläverkkomme ovat kärsineet asetettuihin tavoitteisiin nähden jo kauan alirahoituksesta. Korjausvelkaa on kertynyt olemassa olevalle verkolle noin 2,5 miljardia. Eri parlamentaariset työryhmät, korjausvelkatyöryhmä vuonna 2014 ja viimeksi liikenneverkkotyöryhmä vuonna 2018 pääsi yhteisymmärrykseen perusväylänpidon rahoituksen lisäämisestä vuosittain pitkäjänteisesti 300 miljoonaa euroa noin 1 miljardin

euron perusväylänpidon määrärahatasoon. Tämän vaikutuksesta korjausvelan olisi laskeuttava 12 vuoden suunnitelmakaudella.

Parlamentarisesti saavutettu tahtotila yli hallituskausien menevästä 12-vuotisesta suunnitelmasta on tärkeä, jotta pääsemme poukkoilevasta väyläpolitiikasta. Pitkäjänteinen näkemys yhdistettynä erilaisten hankeyhtiöiden harkittuun käyttöön sekä parempaan edunvalvontaan EU-rahoituksessa maksimoivat resurssien käytön tehokkuuden.

Liikenneinfrastruktuuri vahvistaa koko Suomen elinvoimaa

Suurten kaupunkien välimatkaa on nopeiden ja joustavien matkaketjujen avulla mahdollista supistaa ja näin luoda kansainvälisen kilpailun sekä talouskasvun tueksi laajempia työssäkäyntialueita. Raide- ja maantieliikenteessä tavoitteena tulee olla pitkällä aikavälillä Suomen runkoverkkojen rakentaminen kaksiraiteisiksi ja nelikaistaisiksi. Tämä tarkoittaa samalla Euroopan Unionin rahoitus-

kanavien (TEN-T) avaamista Suomelle. Tällä hetkellä Suomi on jäänyt kyydistä EU-rahoituksen osalta liikennehankkeissa. Rahoitusosuuden lisäämiseksi Suomen on kyettävä parantamaan edunvalvontaansa sekä kyettävä tarjoamaan riittävä määrä perusteltuja hankesuunnitelmia.

Helsinki-Turku-Tampere -kolmio muodostaa yhteisen työssäkäyntialueen, jossa sijaitsee 50 prosenttia Suomen työpaikoista. Etelä-Suomen kasvukolmio on suuri mahdollisuus koko Suomen kestäväen talouskasvun kannalta ja edellyttää investointeja nopeisiin raideliikenneyhteyksiin. Muualla Suomessa on samalla tavalla kehitettävä nopeita raideliikenteen yhteyksiä, sillä se on ilmastoystävällisin keino työssäkäyntialueiden laajentamiseen.

Seutu- ja paikallisliikenteen on kehityttävä niin, että se pystyy tarjoamaan yhä useammalle houkuttelevan vaihtoehdon liikkumiseen. Tarvitaan erilaisia joukkoliikenteen kokeiluja esim. hinnoittelun ja palveluiden osalta vetovoiman parantamiseksi. Liikenne palveluna (MaaS) sekä seudulliset ratkaisut yhdistettynä MAL-järjestelmään vahvistavat kuntien mahdollisuutta tarjota monipuolisia liikenneratkaisuja asukkailleen ja kehittää liikennejärjestelmiään alueellista elinvoimaa vahvistaviksi. Kevyen liikenteen osuutta liikenteen kokonaissuoritteesta on kasvatettava, kevyen liikenteen infrastruktuurin kehittäminen tukee siirtymistä kävelyyn ja pyöräilyyn arjen liikkumisessa.

Liikenteen päästöjä hillitään

Liikenteen osuus Suomen päästöistä on noin viidennes, ja Suomen taakanjakosektorin päästöistä sen osuus on noin 40 %. Sektori on päästökaupan ulkopuolella, jolloin kansallisten ohjauskeinojen merkitys korostuu. Liikenteen tärkeää roolia ilmastopolitiikassa vahvistaa merkittävän päästöosuuden lisäksi

vielä se, että siellä on mahdollista tehdä nopeavaikutteisia toimia. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi tarvitaan ratkaisuja, jotka vähentävät liikkumisen tarvetta ja edesauttavat siirtymää ympäristöllisesti kestävämpään tapaan liikkua. Tavoitteena on liikennesuoritteen määrän ja päästöjen lasku siten, ettei vaaranneta työpaikkoja ja vahvistetaan suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä maailman markkinoilla.

Liikenteen päästöjä pienennetään toimivalla yhdyskuntasuunnittelulla, joka vähentää liikkumisen tarvetta ja tukee siirtymää yksityisautoilusta joukko- ja kevyeen liikenteeseen, investoimalla nopeisiin raideliikenneyhteyksiin kaupunkien välillä ja työmatkaliikenteessä, lisäämällä vähä- ja nollapäästöisten autojen osuutta henkilöliikenteessä, panostamalla logistiikkaketjujen päästöjen vähentämiseen ja lisäämällä biopolttoaineiden osuutta raskaassa liikenteessä sekä vähentämällä lentoliikenteen kasvupainetta ja päästöjä talouden ohjauskeinojen avulla.

Noin 90 prosenttia liikenteen päästöistä syntyy tieliikenteestä. Vähä- ja nollapäästöisten autojen määrän lisäämiseksi tarvitaan selkeä tavoite, kannustimia ja siirtymäaika, jonka päätteeksi polttomoottoriajoneuvoista luovutaan. SDP tukee Smart Energy Transition -hankkeessa esitettyä 750 000 vähä- tai nollapäästöisen auton tavoitetta vuodelle 2030. Seuraavalla hallituskaudella tulee laatia aikataulu uusien polttomoottoriautojen kieltämiseksi henkilöliikenteessä ja biopolttoaineisiin siirtymiseksi raskaassa liikenteessä. Lisäksi on otettava käyttöön riittävät taloudelliset ohjauskeinot sähköautokannan kasvattamiseksi ja panostettava latausinfrastruktuurin kehittämiseen.

Lentoliikenteen kasvua hillitään ja päästöjä vähennetään. SDP kannattaa lentoliikenteen päästöohjauksen vahvistamista laajentamalla päästökauppa koskemaan kaikkia lentoliik-

kenteen päästöjä. Lentoveron tai -maksun käyttöönotto selvitetään. Sen tuotot on ohjattava vaikuttaviin päästövähennyksiin liikenteessä tai jollakin toisella sektorilla.

Suomen hyväksymä liikenteen päästövähennystavoite edellyttää uudenlaista ajattelutapaa, jossa tutut arjen toimintamallit haastetaan. Suomen hajanainen yhteiskuntarakenne vaatii ratkaisujen etsimistä useaa reittiä pitkin, yhtä soveltuvaa mallia ei ole.

Digitalisaatiokehitys ja yhdyskuntasuunnittelu tarjoavat työkaluja fyysisen liikku- mistarpeen vähentämiseen samalla, kun kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen kehittämisestä huolehditaan toimivien vaihtoehtojen luomiseksi yksityisautoilulle.

Pyöräliikenteen edistäminen on kustannus- tehokkaimpia tapoja vähentää liikenteen päästöjä. Pyöräliikenne soveltuu huonosti pitkille matkoille, mutta muutaman kilometrin matkoista suuri osa tehdään edelleen yksityisautoilla. Näillä matkoilla pyörä on myös nopein kulkuneuvo. Pidemmillä matkoilla pyöräliikenteen saumaton yhdistäminen raideliikenteeseen tarjoaa nopean, päästöttömän ja kilpailukykyisen vaihtoehdon.

TAVOITTEET:

- 1)** Seuraava hallitus nimeää parlamentaarisen työryhmän jatkamaan jo aloitettua liikennepoliittikan ensimmäistä 12-vuotista suunnitelmaa vuoteen 2030. Parlamentaarisenä työnä tulee ratkaista liikennehankkeiden sisältö ja aikataulut. Budjettirahoituksen lisäksi tarvitaan rahoitusyhtiömalli ja mahdolliset hankeyhtiömallit. Näiden vaatimat muutokset lainsäädäntöön sekä kehysbudjettiin huomioidaan.
- 2)** Perusväylänpitoon panostetaan tulevalle hallituskaudella lisää 300 miljoonaa euroa vuosittain parlamentaaristen työryhmien esityksien perusteella.
- 3)** SDP on valmis tulevalle vaalikaudella panostamaan raideliikenteeseen, koska nopeat raide- liikenneyhteydet ovat avainasemassa työssäkäyntialueiden laajentamisessa ympäri Suomen. Paremmiin palveleva raideliikenne ohjaa matkustusta sähköiseen joukkoliikenteeseen ja vaikuttaa positiivisesti päästötavoitteisiin pääsemiseen ja ilmastomuutoksen pysäyttämiseen. Huomioidaan Parlamentaarisen liikennejärjestelmätyöryhmän kannanotot.

Teknologia mahdollistaa joustavan liikku- misen

Liikenteen osalta teknologian kehitys on nopeaa digitalisaation, robotiikan ja automaation myötä. Uusi teknologia luo mahdollisuuksia joustavaan liikkumiseen. Kehittyvät tietoliikenneyhteydet ja tiedon parempi hyödyn- täminen tuovat älykkäämpiä mahdollisuuksia liiketoimintaan ja liikennejärjestelmän ke- hittämiseen. Esimerkiksi liikenne palveluna -teknologian kehittämisessä Suomen tulee olla edelläkävijä. Meidän tulee syventää ym- märtämystämme siitä, miten arjesta muo- dostetaan helpompi jokaiselle suomalaiselle uusien teknologioiden avulla.

Vastuullista ammattiliikennettä

Osa kestävästä liikennepoliittikasta on myös se, miten liikennepalvelumme on järjestetty. Kansainvälisessä kilpailussa ammattiliikenne on järjestettävä vastuullisesti, erilaiset yrityk- set etsiä vääristä kilpailuetua harmaan ta- louden avulla tai ympäristön sekä työehtojen kustannuksella on torjuttava. Liikennepalvelut on tuotettava vastuullisesti. Samoin Suomen on tulevaisuudessakin varmistuttava yhteis- kunnan kokonaisturvallisuudesta ja riittävästä huoltovarmuudesta liikennesektorin osalta.

4) Vähä- ja nollapäästöisten autojen määrän lisäämiseksi tarvitaan selkeä tavoite, kannustimia ja siirtymäaika, jonka päätteeksi polttomoottoriajoneuvoista luovutaan. SDP tukee Smart Energy Transition -hankkeessa esitettyä 750 000 vähä- tai nollapäästöisen auton tavoitetta vuodelle 2030.

5) SDP kannattaa lentoliikenteen päästöohjauksen vahvistamista laajentamalla päästökauppa koskemaan kaikkia lentoliikenteen päästöjä. Lentoveron tai -maksun käyttöönotto selvitetään.

Kestävän kasvun liikennepolitiikkaa

Työtä ja kasvua: Liikenneinfrastruktuuriin tulee tukea talouskasvua. Toimivat liikenneyhteydet auttavat työn ja sen tekijän kohtaannossa sekä raaka-aineiden ja tuotteiden logistiikassa.

Ekologisesti kestävä kehitys: Liikenteen päästövähennystavoitteet on saavutettavissa uudistavalla liikennepolitiikalla ja -investoinneilla.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Toimivat liikenneyhteydet mahdollistavat palvelut ja uudet työpaikateri puolilla Suomea.

6.4. Kumppanuuteen perustuva kaupunkipolitiikka

SDP haluaa rakentaa sosiaalisesti oikeudenmukaisia, ympäristöllisesti kestäviä ja taloudellisesti vastuullisia kaupunkeja. Suomeen on seuraavalla vaalikaudella laadittava kaupunkipoliittinen strategia, jolla vastataan kaupungistumisen haasteisiin. Koska alueet ovat erilaisia, on valtion tunnistettava erilaisten kaupunkien ja kuntien tarpeet. Kaupunkien näkökulmasta keskeisiä tulevaisuuskysymyksiä ovat esimerkiksi väestön entistä voimakkaampi keskittyminen ja tämän seuraukset, elinvoimaisuuden vahvistaminen, segregaatiokehitykseen puuttuminen, ilmastomuutoksen hillitseminen sekä kaupunkien aseman ja toimintakyvyn turvaaminen.

Helsinki ja pääkaupunkiseutu kilpailevat maailman muiden metropolialueiden kanssa. Kulttuuri, tiede ja taide, kaupunkirakenteet ja liikenneratkaisut ovat jatkuvassa vertailussa muiden eurooppalaisten metropolialueiden kehittyessä. SDP haluaa olla kehittämässä Helsinkiä ja pääkaupunkiseutua tässä kilpajuoksussa. Pääkaupunkiseudun elinvoimaisuus ja kansainvälinen houkuttelevuus

tukee koko Suomen menestymistä.

Kaupunkien vetovoima syntyy monista tekijöistä

Yksittäisen kaupungin menestys ei ole itsestään selvää vaan on kiinni siitä, miten houkuttelevana sitä pidetään. Ihmiset ja yritykset hakeutuvat paikkoihin, joissa on edellytykset hyvään elämään, kiinnostavia mahdollisuuksia, erilaisia palveluita ja mahdollisuus vuorovaikutukseen muiden kanssa.

Kaupunkirakenteen ja palveluiden suunnittelussa tulee pyrkiä ratkaisuihin, jotka vähentävät oman auton käyttötarvetta ja ohjaavat kevyen liikenteen käyttöä. Käyttäjien on voitava luottaa liikennejärjestelmän täsmällisyyteen ja turvallisuuteen. Poliittisen päätöksenteon ja julkishallinnon tehtävänä on huolehtia sääntelyn kehittämisestä riskejä vastaaviksi ja luottamuksen säilyttämiseksi, mutta samalla varmistaa, että uusinta

teknologiaa hyödynnetään palveluita kehitettäessä.

Kasvukeskukset toimivat kasvun moottoreina ja niiden menestys luo hyvinvointia myös harvaan asutuille alueille. Kaupunkiseutuihin vahvemmin panostamalla voimme kehittää koko Suomea. Samaan aikaan on kehitettävä seutupolitiikkaa, jolla tuetaan seutukaupunkia ja -kuntia niiden etsiessä yksilöllistä alueellista ja kansallista rooliaan. On tunnistettava kaupunkiseutujen erilaiset tarpeet. Siinä missä toiset kaupunkiseudut tarvitsevat kasvun tukemista, toiset tarvitsevat valtiolta erityisiä toimenpiteitä päästäkseen takaisin kasvu-uralle.

Elinvoimaiset kaupunkiseudut rakentuvat järkevän maankäytön, toimivan liikennejärjestelmän ja kohtuuhintaisen, laadukkaan asumisen varaan. Ne, samoin kuin koulutetun työvoiman saatavuus ja monipuoliset palvelut, luovat menestymisen edellytyksiä työllisyys- ja elinkeinopolitiikalle, yrittämiselle ja talouden kasvulle. Koska suuret kaupunkiseudut kilpailevat kansainvälisesti elinvoimatekijöillään, Suomen vahvimpien kasvukeskusten on osattava yhdistää voimavarojaan, missä myös liikenteen infrastruktuurilla on iso merkitys.

Asuntopolitiikkaan pitkäjänteisyyttä

Kaupungistuvassa Suomessa rakennetaan yhä liian vähän asuntoja paikkakunnilla, joille syntyy uusia työpaikkoja. Sopivien asuntojen puute johtaa kohtuuttomiin asumiskustannuksiin ja vaikeuttaa työvoiman liikkuvuutta. Tärkein asuntopoliittinen keino varmistaa tämä kasvukeskuksissa on kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon riittävä osuus olemassaolevassa ja uudisrakennettavassa asuntokannassa. Kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon määrää nostetaan MAL-sopimusalueilla nykyisestä 20-25 %:sta suuremmaksi. Tämä edellyttää

myös, että kaavoituksessa otetaan huomioon tonttien kelpoisuus kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle ja joukkoliikenteen toimivat ratkaisut.

Pitkäjänteinen asuntopolitiikka tarvitsee niin julkisen kuin yksityisen sektorin toimijoita, valtion ja kaupunkien määrätietoista työtä. Asuntopolitiikan toimijoiden työn aikajänne edellyttää luottamusta valtion lupauksiin esimerkiksi rahoituksen suhteen. Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjonta hillitsee vuokrien nousua ja on tehokas keino asuinalueiden segregaaation estämisessä.

Käytännön rakentaminen käynnistyy suunnittelun ja tontinhankinnan jälkeen usein vuosia myöhemmin valtion periaatelinjauksista. Valtion asuntopolitiikkaa on toteutettava samoilla ehdoilla usean hallituskauden ajan. Valtion luotettavuutta asuntopolitiikassa on parannettava ja valtion linjaukset on laadittava kestävästi pidemmälle ajanjaksolle.

Korkotukijärjestelmää kehitetään lisäämällä siihen valtion tukea, esimerkiksi pidentämällä korkotuen kesto koko laina- ja rajotusajan mittaiseksi. Lisäksi valtion tuella rakennettujen asuntojen energiatehokkuuden parantamiseen tulee kannustaa esimerkiksi ottamalla käyttöön perusparannusavustus, jonka ehtona on rakennuksen energiatehokkuuden huomattava parantaminen ja perusparannuskorkotukilainan ottaminen. Asumisoikeusjärjestelmää kehitetään itsenäisenä asumismuotona.

Valtion asuntorahaston varoja tulee kohdistaa aidosti yleishyödyllisten vuokra-asuntoyhteisöiden tuotannon ja ylläpidon tukeen pysyvällä hankkeiden takauksella ja korkotuella.

SDP tukee ympäristöministeriön esittä-

mää tiekarttaa vähähiiliseen rakentamiseen siirtymiseksi, jonka tavoitteena on säädellä uudistuotannon koko elinkaaren aikaisia päästöjä. Puurakentamista on lisättävä merkittävästi, sillä puu toimii hiilivarastona elinkaarensa loppuun saakka.

Jatketaan lähiöohjelmaa

Asuinalueiden kehittämisohjelmaa eli ns. lähiöohjelmaa tulee jatkaa. Lähiöissä asuu 1,5 miljoonaa suomalaista. Ohjelman tavoitteena on ehkäistä asuinalueiden eriytymistä, edistää asuinalueiden palvelutarjontaa ja elinkeinotoimintaa, vahvistaa asukkaiden osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia, parantaa eri asukasryhmien vuorovaikutusta ja luoda viihtyisiä, turvallisia ja kiinnostavia asuinympäristöjä myös täydennysrakentamisella.

Korjausrakentaminen palvelemaan energiatehokkuutta ja päästöjen vähentämistä

Korjausten yhteydessä on nostettava varustetasoa ja muita ominaisuuksia vastaamaan nykypäivän ja tulevaisuuden vaatimuksia asumismukavuutta unohtamatta. Tällaisia ovat muun muassa energiatehokkuus, veden säästö, esteettömyys ja parvekkeiden lasitus. Ikääntyneen väestön tarpeet asumisessa liisäävät korjausrakentamisen vaatimuksia.

ARA:n korjaus- ja energia-avustusjärjestelmä tulee uudistaa niin, että se kannustaa energiaremontteihin pien- ja kerrostaloissa. Avustukset tulee mitoitaa riittäviksi suhteessa haluttuihin päästövähennyksiin. Lisäksi selvitetään, miten voidaan tukea laajamittaisia peruskorjaus- ja energiatehokkuushankkeita, joilla parannetaan kokonaisten alueiden tai kaupunkien energiatehokkuutta.

Terve sisäilma on jokaisen oikeus

Sisäilman huono laatu on arvioitu yhdeksi

Suomen suurimmista ympäristöterveysongelmista. Suomessa on kymmeniä tuhansia huonosta sisäilmasta oireilevia ja sairastuneita. Valtaosa sisäilmaongelmiin liittyvistä oireista ovat lieviä ja niistä voidaan päästä eroon, kun tilanteeseen puututaan nopeasti. Korjausavustusjärjestelmää kehittämällä voitaisiin auttaa osaa sisäilmaongelmista kärsivien talojen asukkaita.

MAL-sopimukset ovat työkalu pitkäjänteiseen maankäytön suunnitteluun. Kunnat ja valtio ovat olleet perinteisesti luonnolliset neuvotteluosapuolet maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelussa. Kestävän infrastruktuurin syntyminen edellyttää pitkäjänteisyyttä niin kokonaisvaltaisessa maankäytön suunnittelussa kuin pitkän tähtäyksen investointivaruksissa. SDP:n mielestä maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksia (MAL) kehittämällä ja laajentamalla niiden käyttöä uusille kaupunkiseuduille voidaan purkaa asumisen ja liikenteen pullonkauloja.

Prosessia on kehitettävä pitkäjänteisemmäksi ja siksi suurempien kaupunkien ja valtion väliset MAL-sopimukset tulee solmia nykyisen neljän vuoden sijaan 12 vuodeksi. MAL-sopimuksia tulee laajentaa myös muille kaupunkiseuduille. Päätökset on tehtävä demokraattisesti kuntia ja kuntalaisia kuunnellen. MAL-sopimuksen puitteissa on mahdollista tehdä myös vaikuttavaa ilmastopoliittikkaa ja tämä tulee nostaa yhdeksi sopimuksen tarkastelunäkökulmaksi. MAL-sopimusten rahoitus on huomioitava valtakunnallisessa liikenneverkkosuunnittelussa ja sille pitää varata valtion resursseja. Kestävän kehityksen kannalta erityisen huomion tulisi olla raidehankkeissa. Vastineeksi kunnat sitountuisivat kaavoitettaessa kasvattamaan erityisesti kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon soveltuvien tonttien osuutta ja varmistamaan kävely- ja pyöräilyväylien houkuttelevuus ja turvallisuus.

TAVOITTEET:

- 1) SDP haluaa olla kehittämässä tulevaisuuden kaupunkipolitiikkaa, joka perustuu kaupunkien ja valtion kumppanuuteen ja tunnistaa kaupunkien erilaiset tarpeet. Seuraavalla vaalikaudella Suomeen laaditaan kaupunkipoliittinen strategia, jolla vastataan kaupungistumisen haasteisiin.
- 2) SDP jatkaa toimivaksi todettua MAL-sopimuskäytäntöä, jossa maankäytön, asumisen ja liikenteen tavoitteet nivotaan tiiviisti yhteen toisiaan tukemaan. Maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisujen pitkäjänteisyyden vuoksi MAL-sopimusten voimassaoloaika pidennetään 12 vuoteen ja sopimukseen lisätään kansallisia ilmastopoliittisia tavoitteita tukevia ehtoja. MAL-sopimuksia laajennetaan myös muille kasvaville kaupunkiseuduille.
- 3) SDP tukee yhdyskuntarakenteen ja palveluiden suunnittelussa ratkaisuja, joissa liikkumisen tarpeisiin voidaan vastata toimivalla joukkoliikenteellä ja kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksilla.
- 4) Jatketaan asuinalueiden kehittämisohjelmaa, jonka tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja energiatehokas lähiöasuminen.
- 5) Uudistetaan korjausavustusjärjestelmä palvelemaan myös sisäilmaongelmaisten talojen asukkaita, pientalojen energiainvestointeja sekä energiatehokkuutta myöntöperusteena kaikissa kohteissa.
- 6) Varmistetaan kasvukeskuksissa ARA-tuotannon riittävä osuus olemassaolevassa ja uudisrakennettavassa asuntokannassa kohtuuhintaisen asumisen mahdollistamiseksi nostamalla kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon osuutta rakentamisessa. Asumisoikeusjärjestelmää kehitetään itsenäisenä asumismuotona.
- 7) Kohtuuhintaisen asuntotuotannon korkotukijärjestelmään tehdään kokonaisuudistus. Uudistuksessa valtion tuen määrää lisätään nykyisestä. Korkotuki ulotetaan koko laina-ajalle ja korkotuen taso on vakio koko laina-ajan. Omavastuukorkoa lasketaan kilpailukykyiselle tasolle ja omavastuukoron määräytymisperiaatetta muutetaan siten, että omavastuukorko seuraa automaattisesti korkotason muutoksia.

Kumppanuuteen perustuva kaupunkipolitiikka

Työtä ja kasvua: Kaupunkiseudut vastaavat isosta osasta koko maan talouskasvusta ja työllisyydestä.

Ekologisesti kestävä kehitys: Vastuullisella ja pitkäjänteisellä yhdyskuntasuunnittelulla on ratkaiseva rooli rakennetun ympäristön ekologisen kestävyuden varmistamisessa.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Kaupunkien sisäisen segregaaion torjuminen vähentää sosiaalisia ongelmia ja taloudellisia kustannuspaineita kaupungeissa.

6.5. Elinvoimaisuutta aluepolitiikalla

Kaupunkien, kaupunkiseutujen ja haja-asutusalueiden väliset erot tulevat kasvamaan. Yksi yhdyskuntarakenteen kehittämisen malli kautta koko maan ei toimi enää nyt eikä tulevaisuudessa. Tarvitaan elinvoimaisuuden kasvattamiseen pyrkivää aluepolitiikkaa.

Liikkumisen ja logistiikan osalta suuri haaste on pitää huolta teiden ja rataverkon kunnosta ja joukkoliikenteestä haja-asutusalueilla. Ne ovat paitsi julkista palvelutehtävää, johon yhteiskunta on sitoutunut, myös elinkelpoisuuden edellytys. Toisaalta tietotyön kasvu ja kehittynyt viestintäteknologia vähentävät liikkumistarvetta. Tämä avaa uudenlaisia mahdollisuuksia etätöiden tekemiselle, mutta edellyttää nopeita tietoliikenneyhteyksiä koko maassa.

Toimintaedellytysten turvaaminen tarkoittaa myös, että valtion vastuulla olevat julkiset tehtävät kuten poliisin ja pelastushenkilöstön on palveltava asukkaita kaikkialla Suomessa. Tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien varmistamiseksi kaikkialla Suomessa tulee olla aidot mahdollisuudet jatkaa toisen asteen ammatilliseen tai lukiokoulutukseen peruskoulun jälkeen. Myös tätä tavoitetta tukee esitys oppivelvollisuuden pidentämisestä ja maksuttomasta toisen asteen opetuksesta. Samasta syystä jokaisessa maakunnassa tulee olla korkeakoulu.

Korkeakoulut ja muut julkiset tutkimuslaitokset vahvistavat alueen elinvoimaisuutta houkuttelemalla opiskelijoita ja luomalla tutkimuksen, tuotekehityksen ja innovaatio toiminnan ympärille osaamiskeskittymiä ja osaamisesta ammentavaa elinkeinotoimintaa. Tätä kehitystä on edelleen tuettava.

Oman, kokonaisuuden osana olevan, kehittämisstrategiansa tarvitsevat erilaiset seutukunnat ja -kaupungit, joista hyvällä elinkei-

no- ja yhteiskuntapolitiikalla ja keskinäisellä alueellisella yhteistyöllä on mahdollista luoda kasvukeskusten rinnalle seudullisia kasvualueita. Kohtuuhintainen asuntotuotanto on turvattava myös suurten kaupunkikeskusten ulkopuolella.

Väestöltään väheneville seuduille kehittämishjelma

Laajat osat Suomen kartalla ovat vähenevän väestön aluetta, joilla erityisesti pienten kuntien edellytykset tarjota julkisia palveluita heikkenevät. Samalla heikentyvät yksityiset palvelut. Taantuvilla paikkakunnilla tarvitaan uudenlaisia työkaluja peruspalveluiden järjestämiseksi kuntalaisille ja työllisyyden tukemiseksi. Elinvoiman tukeminen kytkeytyy alueen elinkeinorakenteen vahvuuksien löytämiseen, julkisten ja yksityisten palveluiden uusiin ratkaisumalleihin sekä liikenneyhteyksiin.

Ehkä vaikeimmin ratkaistava aluepolitiikan kysymys on harvemmin asuttujen alueiden kehitys. Väestöltään vähenevillä seuduilla tarvitaan myös kohdennettuja toimenpiteitä, kun asuntojen kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa ja hinnat laskevat. Arvonsa menettäneet asunnot haittaavat mm. työn perässä muuttamista ja ikääntyneiden mahdollisuutta muuttaa palveluiden lähelle kaupunkiin. Tulevalla vaalikaudella tulee laatia toimenpideohjelma väestöltään vähenevien seutujen kipupisteisiin.

Väestöltään vähenevien alueiden ARA-vuokralojen purkuavustuksia on jatkettava ja samalla tulee pohtia, voidaanko purkuavustuksen käyttöalaa laajentaa. Valtion ja kuntien välille voisi rakentaa MAL-sopimusten kaltaisia sopimusperusteisia ratkaisuja huonokuntoisten ja asukaspulasta kärsivien kohteiden purkuun.

TAVOITTEET:

- 1) Perusparannetaan tieverkkoa koko Suomessa ja ylläpidetään toimivia yhteyksiä myös haja-asutusalueilla.
- 2) Tuetaan seutukuntien yhteisten kehittämisstrategioiden laadintaa kasvualueajattelun vahvistamiseksi.
- 3) Varmistetaan, että kaikkialla Suomessa toisen asteen koulutus on saavutettavissa. Jokaisessa maakunnassa tulee olla korkeakoulu. Korkeakoulujen ja julkisten tutkimuslaitosten merkitys alueen elinvoimalle tunnistetaan ja yhteyttä vahvistetaan.
- 4) Laaditaan toimenpideohjelma väestöltään vähenevien seutujen asunto- ja palvelupolitiikan kipupisteisiin.
- 5) Toteutetaan määräaikainen ohjelma väestöltään vähenevien alueiden vuokratalo- ja asunomisoikeustaloyhteisöjen talouden parantamiseksi.

Elinvoimaisuutta aluepolitiikalla

Työtä ja kasvua: Alueen elinvoimatekijöiden tunnistaminen tukee uusien työpaikkojen syntyä.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Yhteiskunnan keskeisten palveluiden saavutettavuus kaikkialla Suomessa on oikeudenmukaista.

6.6. Vähähiilisempään energiapolitiikkaan

Suomalaisen energijärjestelmän kehittäminen vähäpäästöisemmäksi on SDP:n ilmastopolitiikan keskiössä, sillä energiantuotanto liikenne mukaanlukien tuottaa edelleen 74% kaikista kasvihuonekaasuista. SDP haluaa Suomen olevan ensimmäisten teollisuusmaiden joukossa, jotka luopuvat kokonaan kivihillen energiakäytöstä. Seuraava askel on luopua asteittain turpeen energiakäytöstä ja fossiilisten polttoaineiden käytöstä liikenteessä riittävien siirtymäaikojen avulla.

Suuri osa energiasektoriin vaikuttavasta sääntelystä tulee Euroopan unionista, mutta kansallisilla ja paikallisilla päätöksillä on silti merkittävä rooli onnistuneen energia- ja ilmastopolitiikan luomisessa. Energiantuotan-

toa ja jakeluverkkoa koskevaa lainsäädäntöä tulee kehittää johdonmukaisesti ja kunnianhimoisesti lisäten päästöjä rajoittavia toimia. Toimenpiteillä tulee tähdätä entistä puhtaampaan energiantuotantoon uusiutuvia ja päästöttömiä energialähteitä painottaen, uutta teknologiaa käyttöönottaen ja energiatehokkuutta parantaen. Tavoitteena on hiilineutraali yhteiskunta, mutta samalla on elinkeinopoliittisesti tärkeää, että energian toimitusvarmuus ja hinnan kilpailukyky pysyytään varmistamaan myös vähähiilisemmällä tuotannolla.

Sähköä pystytään tuottamaan Suomessa jo hyvin vähäpäästöisesti, mutta talvikuukausina välttämättömän lämpöenergian tuo-

tannon hiilidioksidipäästöt ovat liian suuret. Kivihiilestä luopumisella on vaikutuksia myös Suomen energiajärjestelmän huoltovarmuuteen. Uutta asentoa tulee hakea ennakoluulottomilla ratkaisulla, kehittämällä älykkäämpää sähkö- ja kaukolämpöverkkoa, parantamalla siirtoyhteyksiä sekä uusia energian varastointimahdollisuuksia hyödyntäen. Pohjan 2030-luvun huoltovarmuudelle luovat kestävyyskriteerit täyttävää biomassaa käyttävät yhteistuotantolaitokset. Kaupunkien tekemät päätökset kaukolämpöverkkojen kehittämisestä, joukkoliikenteen vähäpäästöisyydestä sekä jätehuollosta ovat avainasemassa fossiilisten käytön vähentämisessä.

Energiasektorin ja muun teollisuuden yhteistyötä tulee lisätä aidon kiertotalouden aikaansaamiseksi. Teollisuuden hukkalämmön hyödyntämistä sekä tuotannossa syntyvän jätteen uudelleenkäyttöä tulee parantaa. Tulevaisuuden päästöjä vähennystekniikoiden kehittäminen vaatii suuria investointeja yksityiseltä sektorilta. Tukipolitiikassa tulee siirtyä tulevana vaalikautena suorista tuotantotuista investointi- ja demonstraatiotukiin. Suomen asemaa uusien energiateknologioiden koelaboratoriomaana tulee vahvistaa.

Sähkömarkkinat kulkee kohti vähähiilisempää tulevaisuutta

Sähkönkäyttö on pysynyt kansantalouden tasolla lähes ennallaan viimeiset kymmenen vuotta, mutta tulevana vuosina käytön ennakoidaan kasvavan, kun yhä uusia sektoreita siirtyy polttoaineiden käytöstä sähkön käyttöön. Suomessa tuotetusta sähköstä jo 80 % on vähäpäästöistä – jäljellä oleva 20% on lähinnä turvetta, hiiltä ja maakaasua käytäviä yhteistuotantolaitoksia. Käytännössä kaikki uusi valmisteilla oleva tuotanto on jo vähäpäästöistä, kuten biomassaa, tuuli- ja ydinvoima. Päästökaupan ja sähkömarkkinoiden kehitys ohjaa ensisijaisesti tulevia

investointeja, mutta erityisesti tuulivoima näyttää korvaavan fossiilisia energialähteitä tulevaisuudessa. Uusia tuotantotukia ei tulisi enää ottaa käyttöön, mutta harkinnanvaraisia investointitukia tulisi jatkossakin sallia.

Sähkön kansainvälisten siirtoyhteyksien lisääntyessä on nähtävissä, että sähkön markkinahinnat ovat yhä enemmän samalla tasolla yhä suuremmissa osissa Eurooppaa. Niillä toimialoilla, joilla sähkö on merkittävä osa tuotantokustannuksia (esim. energiain- siivinen teollisuus) alhainen sähköveron taso on jatkossakin perusteltu elinkeinopoliittinen työkalu kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi. Lisäksi on tuettava ratkaisuja, millä mahdollistetaan ylijäämänsähkön parempi varastointi ja käyttö kaukolämmöntuotannossa.

Suomi tuo jo nyt neljänneksen käyttämässään sähköstä naapurimaista. Vaikka tilanne paranee lähitulevaisuudessa jonkin verran, on tarpeen pohtia, miten toimitusvarmuutta ylläpidetään kaikissa olosuhteissa. Toimitusvarmuudelle tuo myös lisähaastetta vaihtelevien tuuli- ja aurinkoenergian tuotannon lisääntyminen. Ydinvoiman rooli päästöttömänä perusvoimana korostuu ja sen osuuden ennakoidaan nousevan lähes puoleen kotimaisesta sähköntuotannosta. Ydinvoiman avustama Suomi pystyy saavuttamaan vähähiilisen energiantuotannon nopeammin, mutta sitä ei voida hyödyntää verkon säätövoimana.

Verkon toimintavarmuuden varmistamiseksi energian uusia varastointimalleja (mm. akut, kemialliset varastot ja vesialtaat) onkin tutkittava, kehitettävä ja uusia hankkeita toteutettava. Älykkäiden sähköverkkojen ja kysyntäjouston potentiaali on myös hyödynnettävä täysimääräisesti. Säätelyä ja verotusta on kehitettävä niin, että markkinoille osallistuminen on mahdollista kaikille osapuolille.

Lämmityksessä luovutaan fossiilisista

Lämmön ja sähkön tuotannossa on luovuttava kokonaan fossiilisista polttoaineista ja turpeesta siirtymäajan kautta. Tavoitteena on energiasektorin systeeminen muutos. Tämä tarkoittaa parempaa lämmön talteenottoa ja varastointia, älykkäitä sähkö- ja lämpöverkkoja sekä vähäpäästöisten lämmitystapojen monipuolista yhdistelmää. Maalämpö on kilpailukykyinen ja tehokas päästötön lämmitysmuoto varsinkin harvemmin asutuilla pientaloalueilla ja kilpailukykyinen teknologia jo nyt.

Pienemmissä ja keskisuurissa kaupungeissa eurooppalaiset kestävyyskriteerit täyttävään bioenergiaan, erityisesti metsäteollisuuden sivuvirtoihin perustuva kaukolämpö on maalämmön ohella käytännöllinen lämpöenergian lähde. Suurten kaupunkien kaukolämpöjärjestelmät ovat keskeinen haaste Suomen energiapolitiikalle. Energian käytön tehostaminen helpottaa urakkaa, mutta kaupunkitumisen myötä bioenergialla ei yksinään pystytä ratkaisemaan suurten ja tiheästi asuttujen kaupunkialueiden lämmöntuotannon haasteita. Suurten kaupunkien kohdalla biomassaa käyttävien yhteistuotantolaitosten rooli on pitkällä aikavälillä ainoastaan huoltovarmuuden ylläpito.

Tulevien hallitusten on panostettava vahvasti uusien teknologioiden ja niiden käyttöönottoon liittyvään T&K-toimintaan. Mahdollisia keinoja vähähiilisemmän kaukolämmön tuottamiseksi ovat suuret järvi- ja merikaukolämpöpumput, teollisen mittakaavan lämpöpumput nykyisissä kaukolämpöverkoissa, ylijäämäsiähkön ja hukkalämmön parempi varastointi ja hyödyntäminen, synteettinen maakaasu ja vetylaitokset (power to gas). Todennäköisimmin tulevaisuuden ratkaisut koostuvat kaikista näistä vaihtoehdoista ja valtion on tuettava uusien teknologioiden käyttöönottoa ja demonstraatiohankkeita.

Teollisen mittaluokan lämpöpumput on siirrettävä alempaan sähköveroluokkaan ja hukkalämmöntuottajien mahdollisuuksia syöttää yli jäävää lämpöä kaukolämpöverkkoihin tulee parantaa.

Teollisuuden vähäpäästöisempi teknologia vaatii investointeja

Energiaintensiivinen prosessiteollisuus vastaa suuresta osasta Suomen vientiä. Onnistuneen energia-, elinkeino- ja ilmasto- politiikan kannalta on tärkeää, että nämä toimialat pysyvät jatkossakin Suomessa. Teollisuuden toimintaedellytyksistä tulee pitää huolta varmistamalla sähköenergian ja logistiikan kohtuulliset kustannukset ja kilpailukyky.

Poliittisella ohjauksella ja päästökauppajärjestelmällä tulee kannustaa teollisuusyrityksiä investoimaan entistä ripeämmässä tahdissa vähäpäästöisempiin tuotantotapoihin ja -teknologioihin sekä energiatehokkuuteen, sillä teollisuus kuluttaa 47% vuotuisesta energiakulutuksesta. Vähähiilisemmän teollisuustuotannon saavuttaminen vaatii yksityisen sektorin investointitason pysyvää kasvattamista tulevina vuosina. Julkisen sektorin tulee ohjata nykyistä pitkäjänteisemmin ja ennakoitavammin verotukia innovatiivisempien ympäristöystävällisten investointien tekemiseen ja vahvistaa rooliaan T&K-toiminnan tukemisessa.

Prosessiteollisuus käyttää sähkön lisäksi paljon fossiilisia polttoaineita myös raaka-aineina. Julkisen sektorin tulee olla mukana edistämässä teollisuuden prosessien sähköistämisen hankkeita, joilla korvataan fossiilisia raaka-aineita. Teollisuuden prosesseissa syntyvien kasvihuonekaasujen keräämisen, varastoimisen ja uudelleenkäytön teknologioiden yleistymisen mahdollisuuksia tulee selvittää. Suomi tarvitsee teollisuuden toimialakohtaisen tiekartan siirty-

misestä vähäpäästöiseen tulevaisuuteen. Tiekartan avulla on mahdollista määrittää miten julkisen sektorin voi vauhdittaa siirtymistä kohti päästöttömyyttä ja varmistaa työllisyys muutoksessa.

TAVOITTEET:

- 1)** SDP haluaa Suomen olevan ensimmäisten teollisuusmaiden joukossa, jotka luopuvat kokonaan kivihiielen energiakäytöstä. Uutta asentoa tulee hakea ennakkoluulottomilla ratkaisulla, kehittämällä älykkäämpää sähkö- ja kaukolämpöverkkoa, parantamalla siirtoyhteyksiä sekä uusia energian varastointimahdollisuuksia hyödyntäen
- 2)** Päästökaupan ja sähkömarkkinoiden kehitys ohjaa ensisijaisesti tulevia investointeja, mutta erityisesti tuulivoima näyttää korvaavan fossiilisia energialähteitä tulevaisuudessa. Uusia tuotantotukia ei tulisi enää ottaa käyttöön, mutta harkinnanvaraisia investointitukia tulisi jatkossakin sallia
- 3)** Lämmityksessä on luovuttava kokonaan fossiilisista polttoaineista ja turpeesta siirtymäajan kautta. Tulevien hallitusten on panostettava vahvasti uusien teknologioiden kehittämiseen ja niiden käyttöönottoon liittyvään T&K-toimintaan.
- 4)** Teollisuuden toimintaedellytyksistä tulee pitää huolta varmistamalla sähköenergian ja logistiikan kohtuulliset kustannukset ja kilpailukyky. Suomi tarvitsee teollisuuden toimialakoh-taisen tiekartan siirtymisestä vähäpäästöiseen tulevaisuuteen. Tiekartan avulla on mahdollista määrittää miten julkinen sektori voi vauhdittaa siirtymistä kohti päästöttömyyttä ja varmistaa työllisyys muutoksessa.

Vähähiilisempään energiapolitiikkaan

Työtä ja kasvua: Edelläkävijyys hiilineutraalin yhteiskunnan ja kiertotalouden edistämisessä tuottaa kasvua ja työllisyyttä, mikä luo edellytykset sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle kehitykselle.

Ekologisesti kestävää kehitystä: Ilmasto- ja energiapolitiikka luo raamit ja edellytykset ekologisesti kestäväälle kehitykselle.

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa: Teollisuuden tiekartan tavoitteena on varmistaa työllisyys muutoksessa.

Suomi
2030